A BUDAPESTI III. KERÜLETI MAGY. KIR.
ÁLLAMI FŐGIMNÁZIUM

≡ NYOLCADIK ≡

ÉVI ÉRTESÍTŐJE

1911—1912. TANÉV.

SZERKESZTETTE:

MORVAY GYŐZŐ DR
IGAZGATÓ

BUDAPEST, 1912.

BICHLER I. KÖNYVNYOMDÁJA
BUDAPEST, III., LAJOS-UTCA 94.

I.

Pinkert Ede dr. †

1883—1911.

Az elmúlt tanévben másodszor látogatta meg intézetünket a halál. 1906-ban *Latkóczy Mihály* dűlt ki soraink közül, 1911. julius 27-én ismét megkevesbedtünk: *Pinkert Ede dr.*

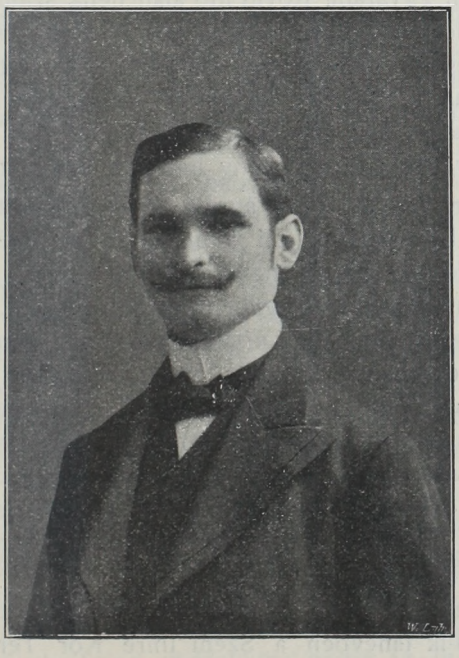

húnyta le örök álomra szemét. Jobb sorsra méltó élet fejeződött be szeretett kartársunk korai elhúnytával. Nagy terveket, úgy lehet fényes jövőt húzott keresztül a kérlelhetetlen halál. Azoknak száma kevesbedett, akik szilárd elhatározással törnek előre kitűzött céljuk felé és törhetetlen kitartással, vasakarattal dolgoznak jövőjük érdekében.

Pinkert Ede dr. rövid élete a munka jegyében folyt le. Hangyaszorgalommal dolgozott kora ifjúságától kezdve és a midőn talán már szorgalmának eredményét elérte volna, kellett eltávoznia szerettei köréből. Azok közé az emberek közé tartozott, akik nem ismerik a semmittevést, a nyugalmat soha. Sokoldaló elfoglaltsága miatt szinte szétforgácsolta erőit. Nem utasított vissza semmi megbízást, semmi feladatot, igyekezett minden kívánságnak tökéletesen megfelelni. Ismert nevet teremtett magának a társadalomban, a tudományos életben, a tanári pályán egyaránt. Rövid idő alatt néha számos egymástól igen különböző ügyet kellett lebonyolítania és talán épen a túlerőltetésben, mely fényes előrehaladását biztosította, rejlik tragikuma is. Idegzete lassanként megbomlott a fokozott működés hatása alatt és a sulyos idegbajból nem volt menekülés, megváltás volt a nehány hét alatt bekövetkezett halál.

Pinkert Ede dr. 1883. április 16-án született Bégaszentgyörgyön. Édesatyjától, aki mint tanitó az egész környék tiszteletét kiérdemelte, nyerte az égő lelkesedést a tanitás iránt. Iskoláit Temesvárott és Nagybecskereken végezte, majd 1901-ben Budapestre jött, hogy a tanári pályára lépjen. Közismert szorgalma csakhamar előnyös helyet biztosított számára a Ferenc József Tanítók Házában, ahol csakhamar mindenki megszerette nemes érzületéért, törekvő buzgalmáért. Szorgalmas tanulással készült vizsgáira és pedig nemcsak egy tárgycsoportból, a természetrajz-földrajzból, hanem, mivel rögtön felismerte a kémiának a természettudományokban való fontosságát, a kémiából is.

Közben az ifjúsági életben is szerepet játszott és az 1904—1905-ik tanévben a Szent Imre Kör Természettudományi Szakosztályának vezető titkára lett. Az agilis szakosztálynak másfél esztendeig maradt az élén és ez alatt az idő alatt több érdekes előadást tartott szakkérdésekről és kirándulásokat vezetett gyárakba és tudományos intézetekbe. A „Kettős sók“ című pályanyertes értekezése nyomtatásban is megjelent a Szakosztály 1905-ben kiadott Almanachjában, melynek egyik társszerkesztője volt.

Az 1905-ik év nyarát Cseh-, Szász- és Poroszországban

utazgatva töltötte el. Már ekkor megnyilatkozott különös vonzódása a kőzettanhoz, amelyet különösen *Koch Antal dr.* egyetemi tanár ébresztett fel benne, kinek kedves, minden résztvevő előtt örök emlékezetű kirándulásain (Dobsina, Vágvölgy, Gerecse stb.) évről évre részt vett. Útjában, melynek kiviteléhez alig kapott nehány tudományos intézettől csekély anyagi támogatást, különösen az Erzgebirge és Közép-Németország bányáit, a Rajna körüli vulkános vidéket kereste fel, azután az Alpok futólagos érintésével tért vissza. Ez alatt az út alatt vetette meg csinos gyűjteménye alapját, de gyűjtött a József Műegyetem számára is, melynek kőzettani gyűjteményében 40—50 példány örökíti meg nevét. Hazatérése után szeptemberben a József Műegyetemen megbízott tanársegéd lett *Schaffarzik Ferenc dr.* mellett az ásványtan-földtan tanszéken. A műegyetemen került csak igazi elemébe. Úgyszólván minden idejét az intézetben töltötte. Fárasztó munkával dolgozott az egyetemen szerzett tudása további kiépítésén. Munkáját fokozta az a körülmény is, hogy tanársegédi elfoglaltsága mellett a Trefort-utcai főgimnáziumba is bejárt mint önkéntes próbaéves tanár. 1906-ban tanári oklevelet szerzett és pedig természetrajz-földrajzból és kémiából. Ime tehát egyetemi évei alatt úgyszólván mindig két ember munkáját végezte. Egyszerre készült két rokon szakcsoport vizsgálataira és még amellett egyesületi működésre is maradt ideje.

Az 1905—1906. év megfeszített munkája, a szaktárgyaiban, de különösen a kőzettanban való tökéletesedés után való törekvés, a tanári vizsgálatra való készülés és a tanársegédi teendők végzése megakadályozták, hogy utazásának feldolgozásával végleg elkészüljön, pedig az út eredményét doktori disszertáció anyagául szánta. Közbejött, hogy 1906. nyarán *Schaffarzik dr.* ajánlatára geologiai felvételre mehetett Erdélybe. Eleintén *Kadič dr.* geológussal dolgozott Bulzán és az ottani eruptivus kőzetet tanulmányozta, majd augusztusban Ruszkabányán működött. Ez a megbízatás döntő befolyással volt tudományos működésének irányára. Félbeszakította a németországi útjában gyűjtött anyag tanulmányo-

zását és teljes erejét a bulzai kőzetek tudományos feldolgozásának szentelte.

Kiküldetéséből hazatérve a műegyetemen II. tanársegéddé választották. A következő esztendőt komoly tudományos munkásság foglalta el. 1907 januárjában megszerezte a doktori oklevelet a bulzai kőzetekről szóló értekezése alapján. Az asszisztensséget mindig csak ideiglenes állapotnak tartotta és középiskolai katedrára törekedett. 1907 jun. 4-én kapta meg kinevezését az Erzsébetvárosi Áll. Főgimnáziumhoz és annak internátusához. A felügyelő és rendes tanári minőségben azonban itt igen rövid ideig működött, mert még a nyár folyamán szabadságot kapott, hogy önkéntesi évét leszolgálhassa. Még a katonaságban töltött évet is tanulásra használta fel. Azalatt az idő alatt, melyet mint vártüzér a vadregényes Bocche di Cattaro-ban töltött, minden szabad idejét a Dinári Alpok tanulmányozására fordította és beutazta egész Dalmáciát, Montenegrót, Boszniát és Hercegovinát.

Katonáskodása végén kapta meg intézetünkhöz való áthelyezését, ahol 1908 szeptemberében foglalta el helyét. Intézetünkben *Pinkert* temperamentumához és törekvéseihez igen alkalmas iskolát talált. Ennek az intézetnek a szelleme már megalakulása óta a gyakorlati tanítás jegyében fejlődött mind a humaniorákban, mind a reáliákban. Szívvel és lélekkel csatlakozott ennek a tanárt nagyon igénybe vevő, de eredményben gazdag iránynak felkarolásához és a szépen meginduló növénytani és állattani gyakorlatok nyomdokát követve berendezte a II. osztályban az ásványtani-kémiai gyakorlatokat. A tanításban felhasznált minden eszközt, hogy tárgyát és önmagát megszerettesse a tanuló ifjúsággal. Közvetlen előadása, lelkes tárgyszeretete magával ragadta a tanulók lelkét. Az alsóbb osztályokban ő is elfogadta a rajzoltató módszert és nagy buzgalommal oltotta eközben a tanuló lelkébe a pontos megfigyelés képességét. A geologiát úgyszólván kint a szabadban tanította, a technológiát a főváros gyártelepein. Sorba látogatta tanítványaival a kiválóbb gyárakat és ezeknek a látogatásoknak nemcsak a tanulók tudását gyarapító értéke volt, hanem mindenütt technológiai gyűjte-

ményt is szerzett az intézet számára. A geológiai kirándulások alatt pedig összegyűjtötte a budai környék összes fontosabb kőzeteit. Most nyílt alkalma kamatoztatni azt a sok tapasztalatot, melyet, mint asszisztens, a gyakorlatok vezetésében, gyárakba és a szabad természetbe vezetett kirándulások rendezésében szerzett.

Felkarolta az Orsz. Sorompó Szövetség ügyét és eredményes munkásságának egyik fényes bizonyitéka, hogy a Sorompó 1910-iki pályázatán a két díjat és négy dícsérő oklevelet nyert mű közül intézetünkből az egyik díj és három oklevél nyertese került ki a VI. és VII. osztályból.

Legtöbbet intézetünk liceuma köszönhet *Pinkert Ede dr.*-nak. Ő volt az, aki a már évek hosszú sora óta megalakulásban levő intézményt életre keltette és két évi vezetéssel fel is virágoztatta. A liceumban tartott előadásai 1909-ben: A földrengésekről. A lélegzés. A gyors és lassú égés. 1910-ben: Utazásom a Balkánon. Népszerű előadásokat tartott még a Budapesti és Váci Kath. Körben is.

1909. husvétja alatt Olaszországban utazott, de itt sem a konvencionális husvéti római utazást tette meg, hanem aránylag rövid idő alatt meglátogatta Róma és Nápoly kőzettani intézeteit, kirándulást tett az Albanoi hegyekbe, Pozzuolibe és a Vezuvio kráteréhez. A nyarat is Bosznia-Hercegovinában és Dalmáciában töltötte, ahol folytatta 1907-ben megkezdett tanulmányait. Ezalatt az idő alatt tudományos készülését sem hanyagolta el, a műegyetemi geológiai intézet mindig nyitva állt előtte és *Schaffarzik* professzor atyai jóindulattal támogatta minden törekvésében.

1910 ik év nyarán nagyobb tanulmányutat tett Skandináviában és részt vett a stockholmi geológus kongresszuson. Ekkor már megkapta volt az 1910—1911. tanévre szóló szabadságot, hogy alapos tudományos készültségét külföldi egyetem látogatásával tetőzhesse be. A stockholmi kirándulásokon *Reincke dr.* lipcsei egyetemi tanárral kötött ismeretséget, kit már 1905-i utazásából ismert és *Reincke dr.* szíves bíztatására döntötte el, hogy tanulmányévét a lipcsei egyetemen fogja eltölteni. Azzal a szándékkal hagyta el Budapestet, hogy

a tanulmányút befejezése után megszerzi a magántanári képesítést. A munkálkodást ez alatt ismét túlzásba vitte. Lipcsei ismerősei beszélik, hogy reggeltől estig dolgozott pihenés nélkül.

Tanulmányútját annak vége felé csak esküvője szakította félbe rövid időre és most midőn már semmi sem hiányzott boldogságához, kellett reá a tragikus sorsnak lesújtania! Az utóbbi időben fokozatosan jelentkező idegessége ijesztő mértékben lépett fel és 1911 julius elején tehetetlenül esett össze Lipcsében. Az aggódó család rögtön hazaszállíttatta, de hiába volt a fiatal hitves gondos ápolása, 1911. julius 27-én elköltözött az élők sorából.

Tanítványai igaz szívvel szerették, jó szívével mindenben segítette őket, de szerette nyiltságáért, víg természetéért mindenki, aki csak ismerte. Jó tulajdonságai között mindig vezetett törhetetlen vallásossága, mely miatt sokan ferde szemmel néztek reája. A kongregációs tanárok közé tartozott. Az ő vallásossága azonban nem volt csak szóbeszéd, hanem igaz, tiszta életben nyilvánult, melyet méltán lehet a mai férfi világ elé követendő például állítani. Tettei bizonyították érzületét, melyet soha sem akart tolakodóan másokra kényszeríteni. Még akkor sem vesztette el Istenben való bizalmát, amidőn már érezte, hogy sorsa menthetetlen és szent megnyugvás töltötte el lelkét utolsó pillanatáig. Legyen áldás emlékezetére!

Kerékgyártó Árpád.

II.

Természetrajzi gyakorlatok.

Sokoldalú érdeklődésnek óhajtok megfelelni, amidőn az intézetünkben életbe léptetett természetrajzi gyakorlatokat kissé bővebben ismertetem.

„Az erősen intellektuális irányzat, a tudásnak a képességgel és a tettbírással szemben való nagymértékű túlbecsülése, a tudomány elsajátíttatása produktiv eredmények helyett — jellemzi iskoláinkat és különbözteti meg kedvezőtlenül az

előrehaladott amerikai és angol iskolától" mondja *Bastian Schmid* a német iskolákról *(Bastian Schmid:* Der naturwissenschaftliche Unterricht. Leipzig, 1905. 267. l.). Elmondhatjuk *Schmid* ítéletét a javarészt német mintára kiformált magyar iskolára is. Igen sok intézetben a természettudományokban csakis ugyanazokat a metodikai eljárásokat használják, amelyek a filologiában érvényesülnek és amelyek sokszor nem elegendők arra, hogy a gyermeket az életben helytálló, találékony emberré neveljék.

A természettudományoknak legnagyobb nevelő értéke épen abban a sajátosságukban rejlik, hogy igen könnyű szerrel emelhetünk ki belőlük olyan motivumokat, amelyeket első sorban a találékonyságot, az önbizalmat, az alkotáshoz szükséges „mersz"et fejlesztik ki a lélekben és így egyensúlyozzák azt a nem kevésbbé szükséges, de sokszor egyoldalú hatást, melyet a művészi érzelmek ébresztésével, a nyelvekben, a múltban nyilatkozó eszmei szép kidomborításánál a humaniorák keltenek. A reáliák hatása első sorban az anyagiak terén, a humanioráké a lelki szükségletek terén tesz késszé és nem az-e a legharmonikusabb ember, aki az anyagi és a szellemi világban egyaránt megállja a helyét?

A gyakorlati életre a természettudományok különösen abban az esetben nevelnek, ha a tanításban a heurisztikus módszer kellően érvényesül. A heurisztikus tanmenet kifejtésére legalkalmasabb a *gyakorlati munkában a tanuló önmunkásságának* a felkarolása. Az amerikai és angol iskolákban, köztük a bennünket közelebb érdeklő középiskolában a tanulók laboratoriumi munkásságára nagy súlyt helyeznek (mindenütt van fizikai és kémiai laboratorium, sok helyen biologiai laboratorium is). *Schmid dr.* 1905-ben még arról panaszkodik, hogy ezen a téren a német iskolában igen kevés a haladás. A porosz reáliskolában elterjedt kémiai gyakorlaton és a sok helyen meghonosodott fakultativ fizikai gyakorlaton kívül más irányú berendezkedés alig történt, biologiai gyakorlatokról alig lehet beszélni. *Dr. Friedrich Dannemann* 1907-ben már megemlékezik arról, hogy egyes német és francia középiskolában már előfordul a biologiai gyakorlat.

(Dannemann: Der naturwissentsshaftliche Unterricht auf praktischer heuristischer Grundlage. Hannover, 1907. 4. l.) A legújabb porosz tanterv már határozott helyet biztosít a biologiai gyakorlatok számára amikor megengedi, hogy a reálgimnázium és főreáliskola három felső osztályának szabadon választható 2—2 órás geometriai és ábrázoló mértani anyaga beosztható a mathematikai és rajzoktatásba s az így felszabaduló órák részben vagy egészen természetrajzi gyakorlatokra fordíthatók. A gimnáziumban ugyanígy a három felső osztály önkéntes héber nyelvi oktatása helyébe hozhatók be a természetrajzi gyakorlatok *(Papp Dezső dr.:* A természetrajzi oktatás fellendülése a porosz középiskolában. Magyar Középiskola. 1911. 392. l.).

Nálunk a reáliskola tanterve kémiai és fizikai, a gimnáziumé csak fizikai gyakorlatot ismer hivatalosan. Kisebb nagyobb kisérletek történtek a biologiai gyakorlatok meghonosítására is, de a felmerülő nehézségek a legtöbbször útját szegték az új intézmény életerős fejlődésének. *Intézetünket illeti a dicsőség, hogy a biologiai gyakorlatokat és a gimnáziumban az ásványtani-kémiai gyakorlatot először rendszeresítette hazánkban.* Az 1907—1908. tanévben egyelőre annyiból állott a gyakorlati munka, hogy az év minden csütörtökén a tanulók a gyűjtött anyagot meghatározták, lerajzolták és egyes praeparatumokat készítettek (rák). Az 1908—1909 tanévben már rendszeres növénytani és állattani gyakorlatot vezettem a IV., illetve az V. osztályban és *Pinkert Ede dr.* ásványtani-kémiai gyakorlatot a VI. osztályban. A gyakorlatoknak ebben az évben még rendszeres menete nem volt, hanem az épen rendelkezésre álló anyag szabta meg az egyes órák tárgyát. Négy esztendő alatt a gyakorlatok ügye annyira fejlődött, hogy ma már a tanítással sok tekintetben párhuzamosan tudunk haladni a munkásságban.

Tagadhatatlan, négy évi tapasztalat mutatja, hogy sok nehézséggel kell megküzdeni a gyakorlatok vezetésénél. Legnagyobb nehézség az osztályok túltömöttsége. Nem nagyon túlzó állítás, hogy több mint 8—10 tanulóval eredményesen foglalkozni nem lehet. *(Y. f.:* Fizikai gyakorlatok. Magyar

Középiskola. 1912. 281. l.) A tanulók számát 12—15-re merem fokozni. a 15-ön felüli létszám már kerékkötője a komoly munkának. Kötelező gyakorlatok mellett csak csoportokra való osztással lehet boldogulni még akkor is, ha kicsiny az osztály. 50—60 tanulós osztályból 4—5 csoportot kellene alakítani és így egy csoportra alig jutna havonként egy gyakorlat! A kötelező gyakorlat tehát kivihetetlen. Aki azt mondja, hogy tessék a 40—50 tanulóval egyszerre gyakorlatot tartani, az nézzen végig egy ilyen gyakorlatot és tudom, hogy kiábrándul belőle. Fakultativ gyakorlat esetén is sokszor olyan nagy a jelentkező tanulók száma, hogy a lehető legnehezebb eredményes munkát végezni. Az idei IV. osztályban a jelentkezők nagy száma miatt csak azokat bocsátottam növénytani gyakorlatra, akiknek az alsó három osztályban a reáliákból legalább jó jegye volt, így is 32 volt a jelentkező. A 32 közül 5 kimaradt, 5-t általános hanyagság miatt (több tárgyból nem feleltek meg) kizártam, a megmaradt 22-t is sokszor csak a legnagyobb nehézséggel lehetett kellő munkával ellátni, irányítani és ellenőrizni. A létszám kérdése tehát a fakultativ gyakorlat mellett bizonyít. Második érv, hogy a köteles munkánál többre becsüli a legtöbb tanuló azt a foglalkozást, melyhez önkéntes elhatározásával csatlakozott.

A felvett tanulóktól azután meg kell követelni, hogy lelkiismeretesen dolgozzanak és az oda nem való elemet célszerű minél előbb eltávolítani, mert az csak a többit akadályozza a munkában.

A második felmerülhető nehézség a hely hiánya. A jövőben építendő iskolákban nem hiányozhatik két-három gyakorló terem, melyben 2—3 tagú csoportban külön külön asztalnál dolgozhatnak a tanulók. Ilyen terem hiányában az előadó termet lehet felhasználni a gyakorlat céljaira.

Harmadik nehézség a műszerek hiányában rejlik. Erről a nehézségről a fizikai gyakorlatok vezetői is panaszkodnak. Intézetünkben a műszerek kérdését a jövő tanévtől megoldotta a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi minisztérium, midőn a biologiai gyakorlatok felszerelésére költséget engedélyezett, amit a gyakorlatok hivatalos jóváhagyásának is vehetünk.

A kivitelben igyekeztünk elérni, hogy a tanulók lehetőleg mindig aktive vegyenek részt a munkában, sok esetben azonban lehetetlen volt. Nagyon sokszor fordul elő az eset, hogy a szükséges anyag nagyobb számú beszerzése akadályokba ütközik. Költséges volna például annyi házi nyulat beszerezni, hogy mindegyik vagy két-két tanuló is külön állatot boncolhasson. A tudományos egyetemen is nem egyszer azt az eljárást követik az állatbonctani gyakorlaton, hogy a tanársegéd boncol és a hallgatók jegyzeteket és rajzokat készítenek. Az V. osztály gyakorlatain is a boncolást rendesen a tanár végezte, a tanulók csak időnként vehették kezükbe a boncoló kést.

Szolgálatot akarok tenni érdeklődő kartársaimnak, amidőn a gyakorlatok menetét ismertetem.

A IV. osztály tanulói heti 2 órában növénytani gyakorlatra jártak. 30 alkalommal 60 órát tartottunk. Az első órákon élő és szárított növények leírásával, megfigyelésével és lerajzolásával foglalkoztunk a morfologiai ismeretekkel kapcsolatban. Minden tanuló külön növényt kapott, melyet részekre szedhetett. Segédeszközül pinzettát, lupet és preparáló mikroszkópot használtunk. A preparáló mikroszkop névsor szerint vándorolt kézről-kézre. Mielőtt a mikroszkóppal való foglalkozásra áttértem volna, néhány mikroszkópi metszetet rajzoltattam le könyv alapján, hogy a tanulók a mikroszkópi rajzolás technikáját megismerjék. Az előbbi években ez az előkészítés elmaradt, az idei eredmény fényesen igazolta szükségességét. A mikroszkópiai részt a mikroszkóp tüzetes ismertetése és a vele való bánás elsajátítása előzte meg. Névsor szerinti rendben tanulták meg a tanulók az intézet négy mikroszkópján a tükör, tubus beállítását, a mikrometer csavar kezelését. A később megvizsgált metszeteket javarészt a tanulók maguk készítették beretvával, részben készen vett metszeteket használtunk. Az egyes metszetet minden tanuló megmérte, azután négy (a névsor szerint) a mikroszkópról, a többi a tábláról lerajzolta a metszetet. Metszési anyagul a következő növények szolgáltak: amerikai bodza (bél), hagyma, pálma levél, Phylodendron levél, alma, tündérrózsa szirom,

dió mag, burgonya, bab mag, Lycopodium spora, cékla gumó, birsalma mag, Spyrogira, csiperke gomba, Iris levél, rózsa szirom, Bégonia szár, kukorica szár, Muscari racemosum gyökere és számos készen vett metszet. A sejt és a szövetek részletekre ki nem terjedő megismerése közben előfordult a sejt festése, a keményítő mikroszkóp alatti kimutatása; plazmolizis, valamint a levélzöld anyagának kivonása és szétbontása is. Mikroszkóppal vizsgáltuk meg a készített Bacterium termo, Mucor mucedo, Aspergillum glaucum stb. kultura viszonyait is.

A mikroszkópi gyakorlatok befejezését a tavasz beálltáig az ősszel gyűjtött növények meghatározása követte. Tavasszal az élettani kisérletekre tértünk át. Minden 2—3 tanulóból álló csoport megkapta az elvégzendő kisérlet rövid leírását rajzzal kisérve és annak alapján dolgozott. A végzett kisérletek a következők voltak: ozmozis, diffuzio; a növény részei víztartalma (eszközök: mérleg, thermostat és thermoregulator), gáz állapotban távozó alkotórészek felismerése, a hamualkotórészek előállítása, K lángfestés, hamuzsír előállítása, a nedvek vezetése fűzfa ágában, nárcisz levelében és szirmában (eozinos oldat), növényi anyag száraz desztillációja, az asszimiláló növény 0-t szabadít fel, a levél és szár levegővel átjárható, a cuticulán át is lehet párolgás (orgona levél és konyhasó), Ca Cl_2 segítségével a párolgás kimutatása, kisérletek Co Cl_2 papírral, a párologtatás kimutatása mérleggel, elhervadt hajtás felfrissítése a víznek higannyal történt beleszorításával, levélszívás, edénykultura, jód próba, gyökérnyomás (muskátlin), a túlságos párolgást hervadás követi; a növény levele a fény felé növekszik, a növekvés mérése készülékkel; csiráztatás, dugványozás. Végezetül utasítást kaptak a tanulók a biologiai megfigyelések végzésére.

Az utolsó gyakorlati órákon egyes tanulók előadást tartottak külömböző növénytani kérdésekről.

Az V. osztály heti 2 órás állattani gyakorlatán 21 tanuló vett részt, kik közül 4 maradt el az év folyamán. 23 alkalommal 46 órát tartottunk. Az állattani gyakorlat az állati sejt és szövetek mikroszkópi megismerésével és lerajzolásával

kezdődött kész metszetek alapján. Később egyes állatok anatómiájára került a sor és pedig boncolásra kerültek: házi nyúl (3 ízben), a marha belső szervei (szív, vese, tüdő, nyelőcső, gége) és szeme, a galamb, fali gyík, ponty, csiga, sváb bogár, folyamirák, pióca. A boncolások alkalmával az egyes szerveket mikroszkóppal is megvizsgálták a fiuk. Mikroszkópi megfigyelés tárgyául saját tenyésztésű infuzoriákat és és apró vízi férgeket is használtunk, melyek az intézeti akvariumból és külön tenyészetekből kerültek ki.

Nagy szerepet játszott az V. osztály gyakorlatán az egyes állatok meghatározása és morfologiája is, különösen a madár és bogár határozás. Az akvariumot állandóan tanulók kezelték a vezető tanár felügyelete alatt.

A VI. osztály heti 2 órás ásványtan kémiai gyakorlatán 18 tanuló vett részt. 25 alkalommal 50 gyakorlati óra volt. A gyakorlat anyaga legtöbbször szoros kapcsolatban állott a rendes előadás tárgymenetével. Az első alkalomkor ásványok leírásával foglalkoztak és az ásványhatározás módozataival. További anyag: Bunsen égő ismertetése, üveghajlítás és fúvás, oldás, kristályosítás, kristályok nagyobbítása, kristály víz, egyszerűbb készülékek előállítása, hidrogen, oxigen és klór előállítása, durranógáz fejlesztése, indikátor készítés (lakmusz és kurkuma papír) preperatumok készítése (keményítőből szőlőcukor, hektograf anyag), közömbösítés, elemzés ($AgNO_3$, $Cu\ SO_4$, $Fe_2\ Cl_6$, $Zn\ O_2$, $Pb\ (NO_3)_2$, $Mg\ SO_4$, KNO_3 $CaCO_3$, $NH_4\ Cl$, $Ba\ Cl_2$, Na_2HPO_4 stb.), lángreakciók, borax gyönykisérletek, olvadás és forráspont meghatározás, etilén és világítógáz előállítása, növényi rostok mikroszkópi vizsgálata, szerves sók előállítása, ezüst tükör készítése a szőlőcukor redukciójával, indigó, anilin.

Intézetünk az idén abban a kellemes helyzetben volt, hogy minden osztály gyakorlatát más és más tanár vezette. Heti gyakorlatok tartása másként alig lehetséges, mivel a tanár idejét az ilyen külön foglalkozás szerfelett lefoglalja. A múlt évben, midőn magamnak kellet mindaháromgyakorlatot vezetnem hetenkint váltakozva tartottam az egyes osztályok foglalkozását. Egy-egy gyakorlati óra megtartása sokkal több

munkát ró a vezető tanárra, mint akármelyik rendes tanóra és mégsem lehetett eddig elérni, hogy legalább két gyakorlati óra egy rendes órának számítson.

A jég meg van törve. Határozott tudomásom van arról, hogy idén már nem egyedül a mi intézetünkben tartottak biologiai gyakorlatot. Nagy köszönettel adóznék szaktársaimnak, ha hasonló működésükről és az eredményről értesítenének, vagy esetleg azt szaklapokban ismertetnék.

Kerékgyártó Árpád.

III.

Adatok az intézet történetéhez.

Az első tíz év. 1902. szeptemberben a III. ker. polgársága: élén Benedek Sándor közigazgatási biró, Bence Benő dr. elüljáróval, Sagmüller József esperes, Stern József dr. kir. tan., ügyvéd, Zboray Gyula gyógyszerész és Vészi József orsz. gyül. képviselővel, továbbá a helybeli intelligencia: tanítók, tanárok, lelkészek, gyárosok küldöttségileg kérték Erődi Béla udv. tan. és tank. főigazgatóval, hogy tekintettel a kerület és a szomszédos II. kerület intelligens szüleinek gyermekeire, eszközölje ki Wlassics Gyula dr. kultuszminiszternél egy a modern kor minden igényeinek megfelelő főgimnázium fölállítását. Az ügyet Boncz Ödön dr. miniszteri tanácsos vette kezébe és alapos helyi tanulmányozás után az I. osztályt mint az V. ker. áll. főgimnázium testvér gimnáziumának párhuzamos osztályát föl is állították. A vallás- és közokt. Min. a vezetést Wagner Alajos dr. igazgatóra bízta, aki mellé helyettesül a jelenlegi igazgatót rendelte ki.[1])

Budapest fő és székváros a fejlődő intézményt az első három évben a Timár-utcai polgári és elemi iskolájába vendégül fogadta, hol 3 évig 5 osztály volt elhelyezve 5 teremben, 1 igazgatói helyiségben és egy konyhából rögtönzött tanács-

[1]) Részletes leírását lásd az intézet 1904—5. évi Értesítőkben.

kozó szobában. Mivel ez az ideiglenes elhelyezés mind a tanulást, mind a nevelést sokban hátráltatta, a vall.- és közokt. Miniszter és Boncz Ödön dr. min. tan. szorgoskodása folytán az intézet ideiglenesen a jelenlegi bérházba költözött, ahonnan részint a tanulók nagy száma, részint a helyiségek alkalmatlan volta miatt mind a tanári testület, mind a szülők áldásnak tekintenék, hogyha állandó új helyiségbe költözködhetnék. Az ebbeli törekvés sikere miatt a kerület vezető férfiai (Botzenhardt János dr ügyvéd, Benedek Sándor, Sagmüller József, Stern József dr., Bencze Benő dr. stb.) már több ízben nagyobb küldöttséggel keresték föl a vallás és közokt. minisztériumot és Budapest fő és székváros polgármesterét és tanácsát. A fővárosnál máris sikerre vezet az ügy, mivel a kulturális intézmények iránt állandóan és bőkezűen tanúsított érzékétől indíttatva a Határ-utcában (Bécsi-út) ajánlt föl ugyan telket, melynek nagysága azonban mindeddig elégtelennek bizonyult. Magát az új elhelyezést a vall.- és közokt. Miniszter megbízásából kiküldött bizottság (br. Barkóczy Sándor dr., Németh Arthur dr. és Kéler Elemér mérnök) alkalmasnak és elfogadhathatónak találta. A tárgyalások azonban még mai napig is folynak.

* * *

1911—2. A tanévet 1911. aug. 30-án kezdettük. A fölvételi, javító, pótló, különbözeti és magánvizsgák aug. 30. és 31-én voltak.

A beiratások jun. 24. és 25-én, jul. 1-én és 2-án, szept. 1—4-ig folytak. A rendes tanítás szept. 6-án ünnepélyes Veni Sancteval kezdődött, melyen az ifjúság és az egész tanári testület jelen volt. Volt 3 párhuzamos osztály (I., II. és III.)

1. **Személyi változások.** A nm. vall. és közokt. Miniszter Ő Exc. a külföldi tanulmányút céljából egy évi szabadságot nyert *Várdai Béla dr.* rendes tanár helyettesítésére *Simon Sándor Miklós* kaposvári rendes tanárt, *Szabó István* rendes tanárt a bpesti VII. ker. Damjanich-utcai m. kir. áll. főgimnáziumhoz helyezvén át, helyébe *Alszeghy Zsolt dr.* helyettes tanárt, *Riesz Frigyes dr.* a kolozsvári egyetemen a mathematikai rendkívüli tanárságot nyervén el, helyébe *Frank*

Ferenc a budapesti II. ker. egyetemi főgimnáziumi helyettes tanárt, az 1911. okt. 1-től 1912. febr. 1-ig betegség miatt szabadságolt *Vértessy Dezső dr.* helyébe *Osztrogonacz Ferenc* helyettes tanárt rendelte az intézethez. Utóbbi 1912. febr. 1-től a tanév végéig rendeltetett az intézethez, mely időben irodai munkásságot végzett.

A nm. m. kir. Honv. Min. Ő Exc. *Pogány Géza* százados fölügyelete alatt *Milesz István* főhadnagyot rendelte az intézethez a katonai fegyvergyakorlatok betanítására.

A bpesti gör. kath. Főtisztelendő Esperesség *Boksai János* hitoktató helyébe *Varga Gyula* hitoktatót rendelte a gör. kath. tanulók hitoktatására.

2. **Hivatalos látogatások.** *br. Barkóczy Sándor dr.*, min. tanácsos, *Németh Arthur dr.* min. fogalmazó és *Kéler Elemér* kebelbeli mérnök az 1911. nov. 12-én az intézeti új elhelyezés ügyében látogatták az intézetet és megtekintették a fővárostól ajánlott telket.

Erődi Béla dr. udv. tan. és tank. kir. Főigazgató 1911. okt. 17-én és 1912. ápr. 16-án látogatta meg az intézetet. Látogatásának eredményét 1912. ápr. 29-én tartott főigazgatói értekezleten hozta a tanári testület tudomására.

Beke Manó dr. egyet. tanár a közoktatásügyi tanács megbízásából 1912. máj. 29-étől junius 4-ig meglátogatta a mennyiségtani órákat. Az évvégi vizsgákon és érettségi vizsgán meghallgatta a mennyiségtani feleleteket.

A m. kir. állami számszék rendeletére 1912. ápr. 30-án és május 2-án *Gelléri Gyula dr.* m. kir. áll. számszéki számtanácsos, a Fer. Józs. rend lovagja az intézet pénz- és vagyonkezelését vizsgálta fölül.

Ott Ádám dr. budaujlaki apátplébános, mint a Hercegprimás Ő Em. által kirendelt érseki biztos a róm. kath. hitoktatást több ízben ellenőrízte és a vizsgákon elnökölt.

A budai izr. hitközség megbízásából 1912. máj. 2-án *Csobádi Samu dr.* ügyvéd és *Szabolcsi Béla dr.* mint vizsgaelnökök vettek részt a VIII. oszt. vizsgáján.

Laky Árpád dr. kerületi tiszti orvos ápr. 17-én és

május 3-án ellenőrizte az intézeti szemvizsgálatokat és megtekintette az iskolai orvos működését.

Bardage Gusztáv stockholmi mérnök tanulmányi célból min eng. alaján lefotografálta (okt. 14.) az intézet orvosi helyiségét, a szlöjd munkásságot, a zenekart, a vívókat, a tenniszezőket, rajztermet, sakkört, a laboratoriumot, a céllövést, fegyvergyakorlatot és kiránduló szakosztályt.

SÁNDOR FERENC †
I. OSZT. TAN.

3. **Az igazgató** a nm. vall. és közokt. m. kir. Min. Ő Exc. rendelete alapján több ízben meglátogatott egyes tanulókat otthonukban és az érettségi szóbeli vizsgákat megelőzőleg pedig az érettségiző ifjakat. Látogatást tett a vidéken lakó ifjaknál is. Meglátogatta a Rákóczi kollegiumot, hol egy intézeti tanuló volt ellátásban. Többször megtekintette a Császárfürdő uszodájában gyakorló tanulókat, a III. ker. Torna és Vívó Egylet pályáján tartott versenyeket, a pusztaszentlőrinci Szemere-féle lövőtéren gyakorló ifjakat és az ott tartott versenyt. Ellátogatott az önképző, filologiai, zene és tornakör üléseire, az operai, a szimfonikus ifj. hangversenyekre és a Nemzeti szinház ifj. előadásaira. Többször elment az ifjúság külön tornázásához, skieléséhez, ródlizásához, footballozásához, úszásához és a jégpályára. Vezette az ifjúságot a komáromi

tornaversenyre. Részt vett a katonai kiképzéseken és a lövőversenyeken.

4. **Halálesetek.** A halál nemcsak a tanári testület kiváló ifjú tagját ragadta el sorainkból, hanem az ifjúság sorából is szedte áldozatait. Két jó tanuló halt meg vörhenyben és a szívbajban. Elmulásuk nemcsak a szülők, hanem az iskola, a tanárok és az ifjúságnak okozott fájdalmat és szomorúságot. Ezek: *Sándor Ferenc* I. B) oszt. és *Saile Antal* III. A) oszt. tanulók. Kiszenvedésük mélyen megillette társaikat s bár temetésükön a rideg időjárás és a járványos baj miatt testületileg részt nem vehettek, részvétüknek koszorúval adtak kifejezést. Emlékük él az iskola történetében és az ifjúság soha nem feledő szívében.

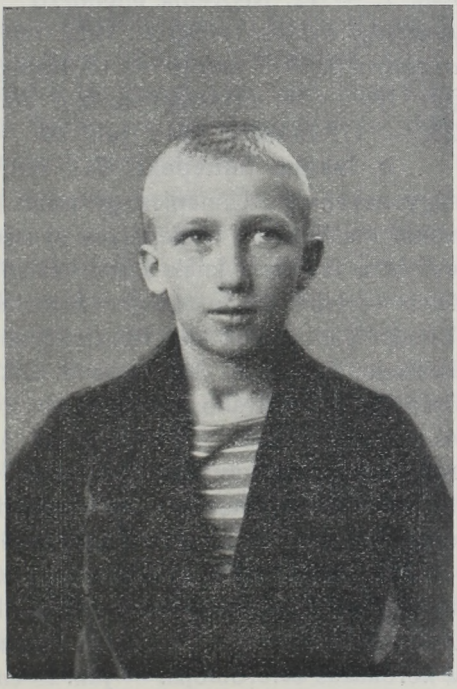

SAILE ANTAL †
III. OSZT. TAN.

Szülőik az iskola közbenjárására arcképpel örökítik meg emléküket. Hátramaradt könyveiket és ruhájukat szegény sorsú tanulóknak adományozták. Fogadják érte az intézet köszönetét és nyujtson vigaszt, hogy az ifjú lelkekben és nevelő pedagógusok szívében emlékük tovább él. Áldás és békesség lengjen poraik fölött!!

5. **Tanári értekezletek.** 1. *Alakuló:* 1911. aug. 30. — 2. *Első módszeres:* 1911. szept. 16. — 3. *Első ellenőrző:*

1911. okt. 28. — 4. *Második ellenőrző:* 1911. dec. 9. — 5. *Első osztályozó:* 1912. jan. 27. — 6. *Második módszeres:* 1912. febr. 17. — 7. *Harmadik ellenőrző:* 1912. márc. 14. — 8. *Tankönyv megállapító:* 1912. márc. 14. — 9. *Érettségi vizsgát előkészítő:* 1912. ápr. 13. — 10. *Főigazgatói:* 1912. ápr. 29. — 11. *A VIII. oszt. évzáró:* 1912. máj. 7. — 12. *Negyedik ellenőrző:* 1912. máj. 10. — 13. *Érettségi írásbeli vizsgai:* 1912. máj. 22. — 14. *Ideiglenes osztályozó:* 1912. jun. 10 — 15. *Véglegesen osztályozó:* 1912. jun. 19. — 16. *Érettségi szóbeli vizsgai:* 1912. jun. 21. és 25. — 17. *Évzáró:* 1912. jun. 29. — Összesen 18.

6. **Iskolai ünnepek.** 1911. okt. 4-én Ő cs. és kir. Felsége nevenapja. Ünnepi nagy mise. — Okt. 6-án. Aradi vértanuk emléknapja. Ünnepélyes gyászmise. — Okt. 31-én. Az ev. és a ref. tanítóknak a reformáció emlékünnepe. Istentisztelet. — Nov. 19-én. megb. Erzsébet királynő emléknapja. Ünnepélyes gyászmise. Ifj. önképzőköri ünnepély. Ünnepi beszédet *Simon S. Miklós* rend. tan. tartotta. — 1912. jan. 5-én. Intézeti nyilvános hangverseny. Rendezte *ifj. Lenz Ferenc* és az önképző kör. - Márc. 15-én. A 48-as törvények megteremtésének emlékünnepe. Fölolvasás. — Április 11-én a 48-as törvények szentesítésének emlékünnepe. — Ápr. 13-án intézeti dísztornaünnepély. Rendezte *Barthos Indár* és a tornakör. — Máj. 1-én. Fák és madarak napja. — Máj. 18. és 19-én komáromi ker. tornaverseny. Vezették az *igazgató, Barthos Indár, Neumer József és Lenz Ferenc* tanárok. — Jun. 8-án a koronázás évfordulóját. — Jun. 29-én ünnepélyes nagy misés Te Deum. — Az önképző, a torna és zenekör az ünnepélyek sikeréhez hozzájárultak.

7. **Vallásos gyakorlatok.** A róm. kath. ifjúság vasár- és ünnepnapokon *Thuróczy Kornél* irgalmas rendfőnök engedelmével a császárfürdői kápolnában hallgatott szent beszédet és szent misét és végezte husvéti szent gyakorlatait. A szent gyónáshoz és az áldozáshoz négyszer járult a Ferencrendiek margitkörúti nagy templomában. Fogadja ezért az engedélyért az Irgalmasrend Főnöke és a Ferencrendi szerzetes rend az intézet köszönetét. Részt vettek a Balázsoláson, hamvazáson,

a húsvéti lelkigyakorlatokon és a rendes exhortációkon. A bérmálás szentségét 14-en vették föl. A Budai Ifjúsági Mária Kongregációnak 13 tanuló tagja, egyéb kongregációnak 2, a szent Alajos-társaságnak 10, rózsafüzér-egyesületnek 8, skapuláre-társaságnak 3. Többen istentiszteletkor ministráns szolgálatot teljesítettek a kápolnában és az óbudai meg ujlaki templomokban is. A hivatalos körmeneten is részt vettek. Volt hitbuzgalmi kirándulás Mária-Remetére. Ezeken a vallásos ájtatosságokon őrök a róm. kath. tanárok voltak.

A gör. kath. ifjuság a budapesti VII. ker. gör. kath. templomba járt vasár- és ünnepnapi istentiszteletre és katechizációra. Ünnepeit rendesen megtartotta.

A gör. kel. ifjúság hallgatta vasárnapokon és a megengedett ünnepnapokon a tabáni gör. kel. szerb templomban az istentiszteletet, és hittanóráit a II. ker. főreáliskolában.

Az ág. ev. tanulók minden hónap 2. és 4. vasárnapján részt vettek a magyar nyelvű istentiszteleten és exhortáción. Megtartották a reformáció emlékünnepét. Az oktatás az intézeti épületben délutáni órákban folyt. Őrök a kijelölt ág. ev. tanárok.

A ref. ifjúság a III. ker. Kálvin-utcai ref. templomban hallgatta a vasárnapi istentiszteletet és exhortációt. Voltak az ifjúság számára rendezett külön ifjúsági istentiszteletek esetről-esetre. Megtartották a reformáció emlékünnepét. Konfirmációban 8-an részesültek. Az oktatás az intézetben folyt. Őrök a kijelölt ref. tanárok.

Az unit. tanulók istentiszteletet a Koháry-utcai unit. templomban, az oktatást a Batthyány-utcai gyűjtő iskolában nyerték.

Az izr. tanulók az oktatást az intézeti épületben (I—IV. oszt. és 1912.) és a II. ker főreáliskolában (V—VIII. oszt. 1912 febr. 1-ig) hallgatták. Istentiszteletre és exhortációra az ujlaki és az óbudai zsinagógákba jártak. Az ujlaki templomban az ifjúság az imát maga kisérte énekével. Ünnepkor, úgyszintén chanuka első estéjén és a megilla fölolvasásánál jelen voltak az istentiszteleten. „Az óbudai zsidó ifjak biblia-társaság“ ájtatosságaira és a szentírás magyarázó előadásaira 3-an jártak. Konfirmá-

cióban 12-en részesültek. A hitközség panaszának, hogy az izr. ifjúság elhanyagolja vallásos kötelmeit, az intézeti igazgatóság a Rendtartás minden előírt eszközével elejét vette. Örök a jobbviseletű és vallásosabb tanulók.

A vallásos kötelmek pontos teljesítésében az igazgatóság a Rendtartás 16. §. értelmében járt el.

8. **Fegyelmi állapot.** Az ifjúság fegyelmi állapotának megóvásában az igazgatóság a Rendtartás II. 13. §.—18. §. pontjai szerint járt el. Ebben segítette az egész tanári testület. Ilyen kölcsönös összeműködésnek köszönhető, hogy az ellenőrző konferenciákon alig merült föl panasz a tanuló ifjúság viselkedése ellen és az állapot általában jónak mondható, jólehet az intézet elhelyezése, az épület berendezése s a szülők csekély érdeklődése ezt az eredményt megnehezítette. A tanári testületet mindenkor az atyai jóindulat vezette. A tanulók iskolamulasztásának elejét vette az iskolaorvosnak állandó jelenléte és a beteg tanulók orvosi ellenőrzése. Az igazgatóság örömmel látta, hogy a jobb tanulók szülei is több izben érdeklődtek gyermekeik iránt és hogy az iskolai élet egyes nyilvánulásai iránt: mint iskolai ünnepélyek, körök működése, fölolvasások, ifjúsági koncerteken részt vettek; azonban legnagyobb számmal még mindig a róvók és intők alkotják az érdeklődés tulajdonképeni célját. Még most is hiányzik a szülőknek a tanárokkal való közvetlen érintkezésnek szükséges szivélyes volta, noha a tanárok minden esetben a legszívélyesebben, nagy készséggel és örömmel adnak tanítványaikról fölvilágosítást.

9. **Körök.** Az intézeti Segítő Egyesület, az Önképző kör, a Filológiai, a Zene és Testgyakorló Kör célja, hogy a tanulókat iskolán kívülálló körök szomorú és a tanulmányokra nézve hátrányos befolyásától megóvják. Azonban a szülök még mindig nem eléggé őrzik ellen, hogy gyermekeik idegen (sport) körök tagjai legyenek, mely körülmény a Rendtartás 26. § ba ütközik, mely szerint „középiskolai tanuló semminemű az intézeten kívül fennálló társulatnak vagy egyesületnek tagja nem lehet.“ Nemcsak a szülői fölügyelet hiányzik ily körökben, de sokan még tudomást sem vesznek arról, hogy

gyermekeik íly társaságok vagy körök tagjai. Sőt vannak, akik el is titkolják, pedig a nagyok és idegenek környezetében sok olyan dolgot hallanak vagy látnak, amihez nincsen meg az értelmi bíráló képességük.

A köri munkásság sikereit emelték *Tompa Béla dr., Kerékgyártó Árpád, Máté Lajos dr., Vértesy Dezső dr., Láng Gyula, Telbisz György* tanárok és *Neumer József* tornatanító.

10. **Tanárok tanulmányútja.** Az 1911. évi nagy szünidőben nagyobb tanulmányútat tettek *Alszeghy Zsolt dr.* (Berlin, Drezda, Bécs) történeti, *Kerékgyártó Árpád* és *Láng Gyula* (Hollandia és Németországban) természetrajzi, *Riesz Frigyes dr.* (Németország) és *Jaeger Imre* (Németország) mathematikai, *Makoldy Viktor* (Svájc) francia nyelvi, *Schuster Alfréd* (Nürnberg és München) irodalomtörténeti, *Pinkert Ede dr.* (Németország) egyetemi, *Várdai Béla dr.* egész évben (Német- és Franciaország) művészettörténeti, *Párdányi Emil dr.* iskolaorvos Cseh- és Szászországban (Drezda) egészségügyi és fürdőtanulmányok végett.

11. **Hivatalos megbizatás** érte az igazgatót, akit a nm. Miniszter Ő Exc. a temesvári áll. főreáliskolához küldött ki érettségi elnökül. Ugyancsak ilyenben részesült még az 1910—11. tanévben *Makoldy Viktor* rendes tanárt, aki mint miniszteri biztos működött a hajdunánási ref. főgimnáziumon.

12. **A tanárok társadalmi munkássága.** Ebben a tanárok nagy számmal és szíves áldozatkészséggel vettek részt, hogy a magyar és külföldi tudományos vagy társadalmi alkotásokat anyagi áldozatokkal is támogassák. Tagsági díjak címén 900—1000 koronát áldoztak. De mint működő, munkástagok is részt vettek: voltak tekintélyesebb egyesületekben választmányi tagok és tisztviselők. Az egyesületek, melyeket támogattak a következők: Alföldi Magyar Közművelődési Egyesület (2), Besztercebányai Madách-Társaság (1), Budai Kath. Kör (2), Budai Tornaegylet (1), Budapesti Rabsegélyző Egyesület (1), Budapesti Tanári Kör (8), Circolo Matematico di Palermo (1), Deutsche Mathematische Vereinigung (1), Délmagyarországi Kulturegyesület (1), Erdélyi Múzeum-Egylet (1), Ferencvárosi Torna Club (1),

Hunyadm. Tört. és Régészeti Társaság (1), Irodalomtörténeti Társaság (8), Kath. Tanáregyesület (7), Kath. Tanoncvédő-egyesület (1), Közkórházi Orvos-Társaság (1), II. ker. Társaskör (1), III. ker. Egy. Polg. Kör (3), III. ker. zenekör (1), VI. és VII. ker. óvódaegyesület (1), Magyar Nyelvtud. Társaság (3), Magy. Orsz. Tornatanítók Egyesülete (1), Magyar Néprajzi Társaság (1), Magyar Paed. Társ. (5), Magy. Tört. Társaság (2), Math. és Fiz. Társaság (2) Münchener Orientalische Gesellschaft (1), „Művészház" műv. Egyesület (1), Néprajzi Társaság (1), Kath. Népszövetség (4), Orsz. Középisk. Tanáregyesület (8), Orsz. Kertészeti Egyesület (1), Orsz. Képzőművészeti Társulat (2), Orsz. Közegészségügyi Egyesület (1), Orsz. Lövészbizottság (1), Orsz. Magyar Gyorsíróegyesület (1), Orsz. Patronázs Egyesület (1), Orsz. Rabbiegyesület (1), Óbudai Tornaegylet (1), „Pannonia" Evezős Egylet (3), Pesti Kath. Kör (1), Philológiai Társaság (3), Rákóczi Kollégiumi Ifjúsági Segélyezési Egylet (1), Rózsadombi Szépészeti Egyesület (1), Sevecz Achim jótékonysági Egyesület (1), Szakiskolai Tanárok Orsz. Egyesülete (1), Szent Alajos társaság (1), Szent István-Társulat (3), Székesfehérvári kath. kör (1), Urak Mária Kongregációja (5), Természettudományi Társaság (3).

Az intézet maga is részint előfizetés, részint tagsági díj címén segíti a következő tudományos egyesületeket: 1. Erdélyi Múzeumegyesület. 2. Földrajzi Társaság. 3. Földtani Társaság. 4. Irodalomtörténeti Társaság. 5. Iparművészeti Társaság. 6. Kath. Tanáregyesület. 7. Képzőművészeti Társulat. 8. Magyar Nyelvtud. Társaság. 9. Magyar Néprajzi Társaság. 10. Magy. Paedagogiai Társaság. 11. Magyar Társadalomtudományi Társ. 12. Magy. Tud. Akadémia. 13. Magy. Tört. Társulat. 14. Orsz. Képzőművészeti Társulat. 15. Orsz. Középiskolai Tanáregyesület. 16. Philologiai Társaság. 17. Statisztikai Hivatal. 18. Szent István-Társaság. 19. Társadalomtud. Társaság. 20. Tanszermúzeum. 21. Természettudományi Társaság. Az intézet külső munkássága a DMKE segítségével alapított és az AMKE által folytatott Munkásgimnázium megalkotása

13 **Fegyvergyakorlatok.** A vall. és közokt. m. kir.

Miniszter Ő Exc. rendeletére a Magy. Kir. Honvédelmi Miniszter Ő Exc. iniciativájára az idén is folytatta a VII. és VIII. oszt. tanulókkal a rendszeres katonai fegyvergyakorlatokat és céllövést. Ebből a célból a nm. Honv. Min. Ő Exc. újból rendelkezésünkre bocsájtotta a szükséges fegyverkészletet. Szűkös és szerény épületi viszonyaink miatt mégis sikerült az egyik pincehelyiséget lövőgyakorlatokra fölhasználni. Ennek köszönhető, hogy az idei céllövés eredménye a tavalyiakat fölülmúlta. A tanulók szabadon s külön órákban az intézeti lövöldében felügyelet mellett gyakorolhattak. Az oktatás az intézetben folyt. *Pogány Géza* százados úr lelkes és törhetlen munkássága és vezetése mellett. A tiszt urak a tanuló ifjúsággal paedagogiai tapintattal, nagy szeretettel és kiváló türelemmel érintkeztek. A katonai tudományok előiskolájaként bevezették a katonai alapfogalmakba, a fegyverek ismeretére, sőt egyéb hasznos tudnivalót is oktattak beléjük, mint a szabályrendeleteket, taktikát, katonai fölosztást, gyakorlatok ismeretét. Az ifjúság érdeklődése és előszeretete folytán semmiféle panasz nem fordult elő. A fáradhatlan buzgalmú tiszt urak minden rendelkezésükre álló eszközt fölhasználtak, hogy az ifjúság érdeklődését és lelkesedését fentartsák. Ebből a célból *Milesz István* főhadnagy úr az ifjaknak bemutatott egy kaszárnyaberendezést, fölszerelést és ennek belső életét kézzelfoghatóan elébük tárta. A fegyverhasználathoz szemléltető képeket használtak és a tábori élet egyes nyilvánulásait gyakorlati bemutatásokkal is föltártuk. Tervben maradt egy zászlóalj katonai működésének megszemlélése. A honvédelmi kormány a környék (Óbuda, Tétény) terepismeretének elsajátítására az ifjúság számára olcsó áron katonai térképeket bocsájtott rendelkezésére, úgy hogy ezeken már úgy ismerik a területet, a rajzokat és jeleket, mint saját szobájukat. Az ifjúság nagy része meghallgatta Saároi Szabó Lajos vezérkari honvédszázados a „Honvédelemről" szóló tudományos előadását a M. Tud. Egyetemen.

A kiképzés a tanév elejétől kezdve heti 2 órában folyt. A tanári kar részéről Barthos Indár és Neumer József tanárok ügyeltek fel az oktatásnál.

Az oktatás befejezéseképen május hó 11-én Szemere Miklós cs. és kir. kamarás pusztaszentlőrinci lövőházában a honvédelmi minisztérium támogatásával a katonai kiképzésben részt vett budapesti középiskolák ifjúsági céllövő-versenyt rendeztek.

A versenyzők 400 lépés távolságban álló alak-tanéltáblára lőttek. Minden versenyző szabályszerű testhelyzetből, a puska alátámasztása nélkül egy sorozatban 10 lövést lőtt.

Intézetünk hét legjobb lövője vett ezen versenyen részt s négyen nyereménytárgyat és érmet nyertek. Sztracska József, Weiser Herman, Albert József, Harsányi Dániel, Török Elek, Waczek Gusztáv és Gergelyi László.

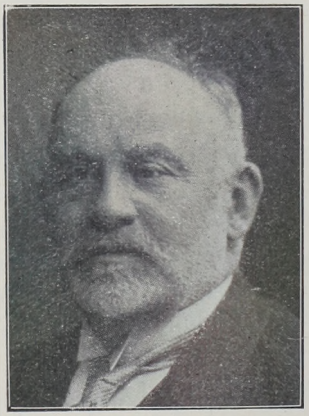

BERCZIK ÁRPÁD

14. **Adományok.** A tanári és ifjúsági könyvtár gyarapításához újból nagyobbszerű adománnyal járult *Berczik Árpád,* aki nagy számú tudományos és szépirodalmi munkát adományozott az intézetnek. Fogadja érte hálás köszönetünket!

15. **Az ifjúság külső munkássága.** Ezuttal első izben jegyezhetjük föl intézeti ifjúságunk iskolán kívüli munkásságából azt a jeles körülményt, hogy az előző évekhez képest nagyobb számmal vettek benne részt. 1. A „Juventus“ c. latin ifjúsági hetilapnak majdnem minden számában megjelent egy egy cikkecske egy-egy növendékünktől. III. B) osztály összesen 21 cikket írt. Miereisz János 1 adomát, Mittelmann Béla 8 adomát, Pausz László 1 adoma és egy novella fordítása (Színi: Az új madár), Schneider Lajos 1 adomát, Sziklai Ferenc 3 adomát és 1 tört. rajz fordítása (XI. Lajos), Tucker Jenő 4 adomát és 3 rejtvényt, Weisz József 2 adomát, Zellner Ferenc 1 adomát. Ezzel is bizonyítani óhajtjuk ennek a lapnak hasznos voltát, mely az iskolán belül is föl tudja ébreszteni a klasszikus

tudás iránti szeretetet és lelkesedést. — 2. A m. kir. országos Békeegyesület 25 kor. díját *Somogyi István* VIII. oszt. tanuló nyerte meg. — 3. A „Magyar Gyorsíró Egyesület" az évi pályázatán dícsérő óklevelet nyertek: *Alföldi András, Csemiczky Gyula, Dobai László* és *Kiss Jenő* VIII. oszt. tanulók. — 4. Az ifjúság munkássága az idén vonult be a liceális előadások keretébe. Itt tartott fölolvasást Zloch Károly VIII. oszt. tan. a fotografálásról és kiállítást is rendezett. (Jutalomban részesültek: Zloch Károly, Kuncze János, Novotny Károly, Feicht Károly, Harsányi Dániel.) Simonyi-Semadam Sándor V. oszt. tan. a lepkészetről, Hampel Antal V oszt. tan. a repülőgépről. A befolyt jövedelem a segély és fölolvasó alapra könyveltük el. Nagy érdeklődés mutatkozott a szinházi és operai előadások iránt s az ifjúság tömegesen tekintette meg a Nemzeti Szinház vígjáték ciklusát, az Opera és Népoperában az előadásokat (Bánkbán, Paolo és Francesca, Cremonai hegedűs, Toldi szerelme, A csavargó és királyfi, Tavasz, A bolond, Fidelio, Mignon, Furulyás Jancsi, Quo vadis, Kornevillei harangok, Troubadur, Szibéria).

16. **A melegedő.** A mostohább életviszonyok közt élő tanuló ifjúság számára a téli időszakban nyitva tartottuk az egyik pincehelyiséget, hol állandó fűtés és világítás mellett a szegény tanulók d. u. 7 óráig tartózkodhattak és tanulhattak. Ugyancsak menedeket akartunk nyujtani azoknak, akik vidéken laknak s több alkalommal a fővárosban szorultak s nem volt éjjeli szállásuk, vagy a mostoha sors következtében rászorultak arra, hogy az éjjelt az intézetben töltsék.

17. **Kedvezmények.** Az ifjúság zenei műveltségének ápolására a Minisztérium által meghonosított szimfonikus hangversenyeken rendkívül mérsékelt áron a legelső külföldi és hazai zeneszerzők műveit hallgathatta. A Nemzeti Szinház igazgatósága, a m. kir. Opera és a Népopera kedvezményes árú jegyeket bocsájtott az ifjúság rendelkezésére. A Nemzeti Szinház, a Vígszinház és az Uj Szinpad bármely előadására kedvezményes helyárakat biztosított. A Műcsarnok, a Magyar Társadalmi Egyesület, a Szabad Liceum, az Egyetemi Könyvtár, a Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Nemzeti Múzeum, a Fővárosi, a

Statisztikai és az Iparművészeti Könyvtár helyiségeit megnyitotta ifjúságunknak. A Császárfürdő igazgatósága az ifjúság használatára 1000 drb mérsékelt árú fürdőjegyet adományozott.

Fogadják ezért e közhasznú intézmények vezetői hálás köszönetünket.

18. **Gyűjtés.** Az intézet ifjúsága között a József fhg. Szanatoriumegyesület javára folyt gyűjtés, mely, tekintve a szegény lakosságot, elég nagy eredménnyel végződött. Saját Segítő Egyesületének alaptőkéjét is *Máté Lajos* dr. tanár fáradhatatlan buzgóságából ujabb 1000 korona eredményű gyűjtéssel gyarapította.

19. **Az évzáró vizsgákat** június 10—20. időközben tartottuk meg. Az írásbeli és szóbeli magánvizsgákat június 17—19. napján. Az érettségi vizsgákat június 22—25. Az évi munkásságot június 29-én ünnepélyes hálaadó Te Deummal zártuk be.

Általános érdekű rendeletek és átiratok.

1910—11. tanévre.

Tornav. V. 23. Jun. 4-én tornaverseny. (702.)
O. Közegészs. E. V. 28. Fodor József jutalomdij kiosztása. (713.)
Min. 50205. „Tudnivalók a koleráról." (728.)
Min. 51452. Jövedéki bírsági alap ö. d. (729.)
Főv. 281141. Cs. és kir. közös hadapródisk. pályázat. (730.)
Honv. 49773 és 47571. M. kir. honv. hadapródisk. alap. helyek pályázata. (739.)
Honv. 45653. Lovassági és weiszkircheni tűzőrségi hadapródisk. pályázat. (741.)
Min. 59815. Az intézeti igazgató szabadság ideje. (742.)
Mentők 226. Köszönet a gyűjtésért. (756.)
Iparm. Muz. 343. Az ifjúság látogathatja az iparművészeti Múzeum könyvtárát. (901.)
Főv. 185. Az ifjúság látogathatja a Fővárosi Könyvtárt. (906.)
Stat. 7055. Az ifjúság látogathatja a statisztikai hivatal könyvtárát. (911.)

Min. 71927. A pincelakások tanügyi célokra használtatnak. (921.)
Főig. 3627. Őszi érettségi vizsgák az V. ker. áll. főgimnáziumban lesznek. (939.)
Honv. 82876. Köszönet az igazgatóságnak és a tanári testületnek, hogy az ifjúság katonás nevelését oly melegen fölkarolta. (949.)
Min. 87327. A vallás és közokt. Miniszter Úr köszönete Thuróczy Kornél irgalmi rendfőnöknek a római kath. ifjúság istentisztelete és vallásos gyakorlatának előmozdító intézkedései miatt. (952.)
Min. 85606. Dr. Párdányi Emil iskolaorvos hatásköreinek öregbítése. (957.)

1911—12. tanévre.

Min. 27226. A házbérszerződés megújítása 1914. aug. 1-ig évi 32000 kor. házbérrel. (1.)
Min. 85604. A kolera ellen szükséges védekezés. (46.)
Min. 104643. Szabó István rend. tan. áthelyezése és Alszeghy Zsolt hely. tanár alkalmazása. (62.)
Min. 101718. Osztrogonacz Ferenc okl. helyettes tanár alkalmazása. (93.)
Min. 84620. Nunkovics ösztöndíj. (84.)
Min. 111831. Korpás Ferenc rend. tan. alkalmazása. (93.)
Főig. 65. A M. Tud. Akad. könyvtárának látogathatása. (113.)
Min. 106106. Özv. Pinkert Edéné nyugdíja évi 880 kor. és temetkezési járulékának kiutalványozása. (139.)
Min. 107716. Vértessy Dezső dr. félévi szabadsága. (140.)
VII. B. áll. főgimn. 120. Korpás Ferenc rend. tanár áthelyezése. (162.)
Min. 118746. Simon Sándor Miklós rend. tanár áthelyezése. (164.)
Min. 3565. eln. Gyűjtés a Gyermekszanatorium javára. (197.)
Főig. 867. Az intézetben kizárólag száraz sütemény árúsítható. (220.)
Főig. 963. Bihari Ákos klasszikus szinházi estéje. (232.)
Min. 131938. Frank Ferenc hely. tan. áthelyezése. (245.)
Dmke X. 20. Tanulók számára két félingyenes helyet biztosít. (258.)

Bp. Helyi É. Vas. 4552. Menetdíj kedvezményt ad 1912. jun. 30 ig (268.)

Főig. 921. A hangverseny és a tornaünnepély engedélyezése. (270.)

Min. 127963. 600 kor. engedélyezése a bpesti III. ker. Torna és Vivó Egylet részére az 1911—12. évre. (274.)

Min. 136404. Hackl-Hans Wagner osztr. zenepedagógiai társ. eln. zenetanulmányozása. (301.)

Min. 137477. Ferenc császár ösztöndíja. (318.)

Min. 137442. gr. Harrach-féle alap. ösztöndíja. (319.)

Min 137444. budai Mária Terézia-féle ösztöndíj. (320.)

Min. 140228. Váci püspöki alap. ösztöndíj. (321.)

Min. 137489. Koháry-féle ösztöndíj. (356.)

Min. 137441. Győri árvaalap. ösztöndíj. (357.)

Min. 156647. Alapy-féle ösztöndíj. (363.)

Min. 143406. Besán-féle ösztöndíj. (365.)

Min. 137436. Kincstári Mária Terézia ösztöndíj. (366.)

Min. 143407. Adamovits-féle alap. ösztöndíj. (367.)

Min. 143405. Polgárosított magy. határőrvidéki alap. ösztöndíj. (368.)

Főig. 1629. A Nemzeti Színház újabb kedvezményes rendje. (369.)

Min. 150169. Latinovics-Bibics féle ösztöndíj. (380.)

M. Tisztv. Tak. E. Ösztöndíj pályázata. (384.)

Min. 154725. Jettim-féle ösztöndíj. (386.)

Min. 161801. Hittanárok újabb tizetési rendje. (411.)

Min. 152895. Ferenc József internátusba pályázat. (414.)

Fiatalk. fel. 515. 3000 koronás pályadíj az alkoholizmus leküzdésére (448)

Min. 8153. A Bosznia-Hercegovina-Dalmácia nagy kirándulás engedélyezése. (484.)

Min. 8513. Az orvostanhallgatók ösztöndíja. (508.)

Bp. H. Érd. Vas. 240. A Bpest-Szentendre vic. vasúton rosszul viselkedő diákok ügye. (518.)

Zirci apáts. 204. Belépő fölhívás a cistercita rendbe. (524.)

Főv. 22434. Plattschläger-féle ösztöndíj. (560.)

Min. 27497. Jelentés a mozgó színházakról. (582.)

Min. 29989. Komáromi tornaverseny. (593.)
Orsz. M. Szöv. 255. Pályadíj önképzőköri munkásságra. (606.)
Opera 278. Külön adandó mérs. árú jegyek nem kaphatók. (619.)
Főv. III. 4886. Ujraoltás. (623.)
Min. 847. eln. Beke Manó dr. küldetése a math. tanítás megfigyelésére. (634.)
Iglói tk. 189. Pályázat tanítóképzőbe. (637.)
Vígsz. III. 13. Mérsékelt árú jegyeket ad. (641.)
Áll. polg. tk. 644. Pályázat tanítóképzőbe. (644.)
Főig. 2693. Éretts. irásbeli vizsgák napjai máj. 13., 14., 15. (655.)
Honv. 27902. Pályázat a Ludovika Akadémiába. (659.)
Főig. 2812. Pályázat a konzuli akadémiába. (683.)
Főig. 2644. Pályázat a hadi tengerészeti iskolába. (684.)
Uj Sz. IV/10. A színházba 50% engedélyt ad. (687.)
Főig. 2559. A tankönyvjegyzék jóváhagyása. (706.)
Min. 44508. A velencei tan. kirándulás engedélyezése. (707.)
Honv. 40902 Pályázat alap. állatorvosi állásokra. (726.)
Honv. 39390. Fiumei haditengerészeti állásokra pályázat. (739.)
I. m. ált. tisztv. E. Pályázat a jubileumi ösztöndíjra. (742.)
Honv. 37354. Pályázat katonai nevelő és képző intézetbe. (747.)
Hadügy. M. 3—663. Pályázat állatorvosok kiképzésére. (748.)
Min. 51949. Pályázat a munkácsi áll. internátusba. (765.)
Eötv. Koll. 35. Pályázat a br. Eötvös József kollégiumi állásokra. (766.)
Főv. 34427. Pályázat br. Eötvös József alapból tanítók gyermekei számára. (793.)
Min. 48899. Az intézeti igazgató érettségi elnöknek kiküldetése a temesvári áll. főreáliskolához. (797.)
Kol. tk. V. 1. Pályázat a kolozsvári tanítóképzőbe. (814.)
Dmke V. 14. A cirkvenicai szünidei diákotthon díjai. (815.)
Min. 46260. Érettségi szóbeli vizsga jun. 21., 22., 24., 25. napjain. (819.)
Eszterg. 3266. Pályázat papnevelő intézetbe. (822.)
Minor. 247. Pályázat minorita rendi ujoncnövendéki állásra. (823.)

Gyulaf. v. 4726. Ajánlja Gyulafehérvár várost kiránduló helyül. (829.)

Főig. 3386. Az 1912. évi szept. és dec. érettségi vizsgák a II. ker. főgimnáziumban tartatnak. (863.)

IV.

A testület.

I. Igazgató.

Morvay Győző dr. Tanította a bölcsészetet a VIII. oszt.-ban. Heti óráinak száma 3. Tanít 25 éve. (1902. év óta működik az intézetnél.)

II. Rendes tanárok.

1. ***Ágner Lajos dr.,*** a II. B) oszt. főnöke. Tanította a magyar és latin nyelvet a II. B), a latint az V. oszt. ban. Heti óráinak száma 17. Tanít 9 éve. (1907.)

2. ***Barthos Indár,*** a tanári könyvtár-, a történelmi-, érem- és néprajzi szertár őre, a Testgyakorló Kör vezetője. Tanította a történelmet a III. B), IV., V., VI., VII., VIII. oszt.-ban. Vezetett 3 játékdélutánt. Heti óráinak száma 18. Tanít 9 éve. (1909.)

3. ***Frank Ferenc,*** a természettani szertár őre, a VII. oszt. főnöke. Tanította a számtant a III. B), a mennyiségtant az V. és VIII., a természettant a VII. és a rajzoló geometriát a II. B) és III. B) oszt.-ban. Heti óráinak száma 18. Tanít 1 éve. (1911.)

4. ***Kerékgyártó Árpád,*** a természetrajzi és kirándulási szertár őre. Tanította a természetrajzot az I. A), II. B) és IV., a földrajzot az I. A), II. B), III. A) és III. B) oszt.-ban. Vezetett 1 játékdélutánt és növénytani gyakorlatot. Heti óráinak száma 17. Tanít 7 éve. (1906.)

5. ***Makoldy Viktor,*** a VIII. oszt. főnöke. Tanította a számtant a II. A), a mennyiségtant a IV., VI. és VIII., a természettant a VIII. oszt.-ban Heti óráinak száma 17. Tanít 7 éve. (1905.)

6. ***Máté Lajos dr.,*** a Segítő Egyesület pénztárosa, az I. A) főnöke. Vezető tanár. Tanította a magyar és latin nyelvet

az I. A), s a latin nyelvet a VII. oszt.-ban. Heti óráinak száma 16. Tanít 16 éve. (1908.)

7. ***Mátrai Vilmos,*** a rajzszertár őre. Tanította a rajzoló geometriát az I. A), II. A), III. A) és IV., a görögpótló rajzot az V., VI., VII. és VIII. oszt.-ban. Heti óráinak száma 18. Tanít 12 éve. (1904.)

8. ***Olgyai Bertalan dr.,*** az ifj. könyvtár őre, a III. B) oszt. főnöke. Vezető tanár. Tanította a magyar és latin nyelvet a III. B), a görögpótló irodalmat a VII., a magyar nyelvet a VII. oszt.-ban. Heti óráinak száma 16. Tanít 16 éve. (1909.)

9. ***Sajó Sándor,*** az I. B) oszt főnöke. Vezető tanár. Tanította a magyar és latin nyelvet az I. B), a magyar nyelvet és a görög pótló irodalmat az V. oszt.-ban. Vezetett 1 játékdélutánt. Heti óráinak száma 17. Tanít 21 éve. (1903.)

10. ***Schuster Alfréd,*** a IV. oszt. főnöke. Vezető tanár. Tanította a német nyelvet a IV. és VIII., a latin nyelvet a IV. és VIII. oszt.-ban. Vezetett 1 játékdélutánt. Heti óráinak száma 17. Tanít 18 éve. (1903.)

11. ***Simon S. Miklós,*** a VI. oszt. főnöke. Tanította a történelmet a III A), a magyar nyelvet a IV., a magyar és latin nyelvet a VI. és a görögpótló irodalmat a VIII. oszt.-ban. Heti óráinak száma 17. Tanít 8 éve. (1911.)

12. ***Telbisz György,*** a kémiai szertár őre. Tanította a számtant az I. A), I. B), II. B), a rajzoló geometriát az I. B) s a természetrajzot a VI. oszt.-ban. Vezette a kémiai gyakorlatot. Heti óráinak száma 18. Tanít 30 éve. (1911.)

13. ***Tompa Béla dr.,*** az Önképzőkör Kör vezetője, az V. oszt. főnöke. Tanította a német nvelvet a III. A) és B), az V. és VI., a magyar irodalom történetet a VIII. oszt.-ban. Heti óráinak száma 17. Tanít 4 éve. (1909.)

14. ***Vass Árpád,*** a III. A) oszt. főnöke. Tanította a magyar és latin nyelvet III. A), a görög nyelvet a VI. oszt.-ban. Szépirást a II. B) oszt.-ban. Heti óráinak száma 16. Tanít 15 éve.

15. ***Várdai Béla dr.*** Külföldi tanulmányok miatt szabadságon. (1904.)

16. ***Vértesy Dezső dr.,*** a filologiai múzeum őre, a Filologiai Kör vezetője. Tanította a 2. félévben a görög

nyelvet az V., VII. és VIII., a görögpótló irodalmat a VI. oszt.-ban. Heti óráinak száma 17. Tanít 10 éve. (1906.)

III. Tornatanító.

Neumer József, tornatanító, a tornaszertár őre. Tanította a tornát az összes oszt.-ban. Heti óráinak száma 22. Tanít 5 éve. (1911.)

IV. Helyettes tanárok.

1. *Alszeghy Zsolt dr.*, a II. A) oszt főnöke. Tanította a magyar és latin nyelvet a II. A), a német nyelvet a VII. és a szépírási az I. A), I. B) és II. A) osztályban. Heti óráinak száma 17. Tanít 2 éve. (1911.)

2. *Láng Gyula*, a tanári kar jegyzője, a földrajzi szertár őre és segélyző egyesületi könyvtáros. Tanította a természetrajzot és a földrajzot az I. B), II. A) oszt.-ban, a természetrajzot az V. oszt.-ban és a számtant a III. A) oszt.-ban. Vezette az állattani gyakorlatot. Heti óráinak száma 17. Tanít 2 éve. (1910.)

3. *Osztrogonacz Ferenc*. Tanította az első félévben az V., VII. és VIII. oszt.-ban a görög nyelvet, a VI. oszt.-ban a görögpótló irodalmat. Ugyanezen időben a filologiai múzeum őre és a Filologiai Kör vezetője. Heti óráinak a száma 17. Tanít 1 éve. A második félévben a szabadságáról visszatért Vértesy Dezső dr. tőle átvevén óráit állandó helyettesítő volt és az igazgatói irodában dolgozott. (1911.)

V. Hitoktatók.

1. *Edelstein Bertalan dr.*, budai rabbi. Tanította az izr. hittant az I—VIII. osztályban heti 16 órában, 2 óra exhortáció. (1906.)

2. *Józan Miklós*, unit. hitoktató. Tanította az unitárius hittant heti 2 órában. (1904.)

3. *Kontra Aladár*, ref. lelkész. Tanította a ref. vallástant heti 4 órában az V—VIII. oszt.-ban. 1 óra exhortáció. (1902.)

4. *Láng Ernő*, róm. kath. hittanár. Tanította a róm. kath. hittant. Heti óráinak száma 16. 2 óra exhortáció. (1910.)

5. *Mohr Henrik*, ág. ev. lelkész. Tanította az ág. ev. hittant. Heti óráinak száma 8. (1909.)

6. *Nedelkovics Vazul,* főesperes, gör. kel. hitoktató. Tanította a gör. kel. hittant heti 2 órában. (1904.)

7. *Tari Imre dr,* ref. lelkész. Tanította a ref. hittant az I—IV. oszt.-ban. Heti 4 órában. 1 óra exhortáció. (1909.)

8. *Varga Gyula,* gör. kath. hitoktató. Tanította a gör-kath. hittant heti 2 órában. (1911.)

VI. Egészségtantanár és iskolaorvos.

Párdányi Emil dr. Tanította az egészségtant a VIII. oszt.-ban 1912. febr. 1-ig, VII. oszt.-ban 1912. febr. 1-től heti 2 órában. (1906.)

VII. Katonai kiképzők.

Pogány Géza százados. (1908)

Milesz István főhadnagy. (1910.)

VIII. Rendkívüli tanárok.

1. *Altenburger János,* okl. zenetanár. Tanította a zongora, hegedű, cello és tárogató zenét, vezette a zenekari kiképzést heti 4 órában. (3 év.) (1909.)

2. *Lenz Ferenc,* okl. énektanító. Tanította az éneket és vezette a zenekari munkasságot heti 3 órában. (4 év.) (1908.)

3. *Sinkó Pál,* kézimunka vezető. Tanította a kézimunkát dec. 1-ig az I. osztálytól kezdődőleg heti 1 órában. (5 év.) (1907.)

IX. Pedellus.

Szentesi Mihály. Fölesküdt rendes szolga. (27 év.) (1905.)

X. Szolgák.

Makrai Boldizsár, napidíjas iskolaszolga, fütő (2 év) (1910.)

Szémiller János, napidíjas iskolaszolga. (5 év.) (1908.)

Az intézetben működött tanerők:

1902. Kecskóczi Ödön †, Marót Gyula, Császár Ernő, Beck Károly, Sagmüller József, Adler Illés dr., Martin Gyula.

1903. Palágyi Menyhért dr., Lehr András, Walter Vilmos, Szemkő Aladár.

1904. Balázs István dr, Szidarovszky János, Radics Gyula, Reif Pál, Csernay József, Fallenbüchl Tivadar, Balázs Endre dr.
1905. Goldziher Károly dr., Kéki Lajos dr., Kmetykó János, Latkóczy Mihály †, Fludorovics Zsigmond, Melles Emil.
1906. Szabó István, Szalkay Alfonz, Bussay Tivadar, Bogojevics Ghenadin, Kiss Arnold dr., Fridl Frigyes.
1907. Munkácsi Kálmán dr., Thym Adolf.
1908. Pinkert Ede dr. †, Riesz Frigyes dr., Harsányi Lajos, Bohdaneczky Imre, Erdész Ernő, Grajfel Béla, Nagy János, Vallentinyi Aladár, Zékány Gyula, Bálint Antal, Eskenázy Licco, Pastinszky János.
1909. Jaeger Imre, Danielisz Sándor, Kuncze Géza.
1911. Baciu János, Holzträger Frigyes dr., Kökény Ferenc, Nagy Sándor, Wieser István, Boksai János.

A tanárok irodalmi és művészi munkássága.

Morvay Győző dr.: Cikkeket és bírálatokat írt a „Magyar Középiskolába", az „Irodalomtörténetbe", „Heinrich Albumba" a „Nagy Lexikonba", „Phil. Közlönybe" és az „Ifjúsági Testedzésbe."

Alszeghy Zsolt: a M. Tud. Akadémia Régi Magyar Könyvtár c. vállalatában sajtó alatt van két kötete *(Illei János Tornyos Pétere; Csiksomlyói iskoladrámák;)* cikkeket és ismertetéseket írt az Egyetemes Philologiai Közlönybe, Budapesti Szemlébe, Irodalomtörténetbe és Magyar Középiskolába. Sajtó alá kész: *Petőfi és az ötvenes évek lírája.* Nagyobb cikkei 1. a Gyöngyösi Haniszegylet Évkönyvében *(Vida facetiái Kovachich és Szatsvay folyóiratterve; két pásztorének);* 2. A Heinrich-emlékkönyvben: *Garay Kún László-darabja.* 3. Az E. Ph. K.-ben: *Az erszény* (isk. dráma).

Ágner Lajos: Kisebb-nagyobb cikkeket írt az Irodalomtörténetbe, Kulturába, az Országos Tanáregyesületi Közlönybe.

Barthos Indár: fölolvasott „II. Rákóczi Ferenc koráról" a főgimn. szabad liceumában; 22 szabad előadást tartott az „Alföldi Magyar Közművelődési Egyesület" óbudai munkásgimnáziumában az *egyetemes* és *magyar történelemből,* könyvismertetést közölt az *„Irodalomtörténet"*-ben.

Frank Ferenc: Az „Alföldi Magyar Közművelődési

Egyesület" budapesti III. ker. munkásgimnáziumában előadásokat tartott a számtanból és a rajzoló geometriából.

Mátrai Vilmos: a „Művészház" alapító tagja festményeiből kiállítást rendezett Ujpesten és a budai Császárfürdőben. „Hóolvadás" és „Bejárat az udvarba" című képeit kiállította a Műcsarnokban. Egy-egy festményével részt vett a Művészház őszi és tavaszi kiállításán.

Kerékgyártó Árpád: Cikkeket írt a Magyar Középiskolába és az Alkotmányba. A Kath. Tanáregyesület közgyűlésén szabad előadást tartott és az intézeti liceumban is: „Hollandia" címen, ezenkívül a Budapesti és Budai Kath. Körben, a Kath. Leányszövetségben, A Kath. Tisztviselőnők Szövetségében, az Óbudai Leánypatronageban, a Központi és Budai Legényegyesületben, a Váci Népszövetségben és az Istenhegyi Szabad Lyceumban.

Láng Gyula: Szabad előadást tartott a főgimnázium szabad liceumában „Fejezetek az állatok fejlődéséről" a Kath. Leányszövetségben „Nürnberg építészete" cimen és 26 előadást a földrajz és természetrajz köréből az „Alföldi Magyar Közművelődési Egyesület" budapesti III. kerületi munkásgimnáziumában.

Lenz Ferenc: Togo. Zenekari melodráma Sajó Sándor költeményére. A munka és nemtője. Orgona melodráma Paral Bertalan költeményére. Menuette. Vöröskar. Tantum Ergo-Vegyeskar és zenekar. Öt tornazene a Magyarországi Testedző Egyesületek Szövetsége számára. (Budapest, Kolozsvár, Stockholm). Iskolai- és cabaretdalok. Transscriptiók az intézeti zenekar számára: Erkel: Hunyadi, Bizet: Carmen, Verdi: Troubadour, Rubens: Hollandi dal, Beethoven: Die Elise Gottes, Krier: Keringő, Kálmán: Dal az Obsitosból. Tanulmányt írt „Vallás és zene" címen, sajtó alá rendezte az 1911. év december havában megjelent „A két Emil" című zenés bohózatát.

Makoldy Viktor cikkeket írt az Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közlönybe és napilapokba, előadást tartott az O. K. Tanáregyesület modern nyelvi szakosztályában. „Francia nyelvi tanulmányút a Svájcba" címmel.

Dr. Máté Lajos szerkesztette a „Gyorsírászati Lapok"-at, előadásokat tartott a magyar nyelvből az „Alföldi Magyar Közművelődési Egyesület" budapesti III. ker. munkásgimnáziumában.

Olgyai Bertalan dr. művészettörténeti előadásokat tartott a főgimnázium Szabad Liceumában és a Kath. Leányszövetségben.

Sajó Sándor: Költemények, elbeszélések a Vasárnapi Ujságban, Életben, Budapesti Hirlapban, Honti lapokban. Cikkek, tudósítások az Orsz. Középisk. Tanáregyesületi Közlönyben. Az Orsz. Középisk. Tanáregyesület főtitkára.

Telbisz Görgy: Szabad előadást tartott a főgimnázium szabad liceumában.

Tompa Béla dr.: Az „Alföldi Magyar Közművelődési Egyesület" budapesti III. ker. munkásgimnáziumában előadásokat tartott a német nyelvből.

V.

Végzett tananyag.

I. A) és I. B) osztály.

Osztályfőnökök: az A) osztályban ***Dr. Máté Lajos,*** a B)-ben ***Sajó Sándor.***

Róm. kath. Vallástan. Heti 2 óra. Hitágazatok, Isten tíz parancsolata; az anyaszentegyház öt parancsolata. A bűn. Szentségek. Szentelmények. Imádság Tanította: *Láng E.*

Gör. kel. vallástan. Heti 2 óra. Tanította: *Nedelkovics.*

Ágost evang. vallástan. Heti 2 óra. Tanította: *Mohr.*

Ref. vallástan. Ótestamentum. Heti 2 óra. Tanította: *Tari.*

Izr. vallástan. *a)* Bibliai történet: A világ kezdetétől a honfoglalásig. *b)* Bibliai szemelvények: Mózes II. k. 3., 19., 20., 31., 32., 34. fejezetei. *c)* Imakönyv: Hétköznapi imák. Tanította: *Edelstein.*

Magyar nyelv. Heti 5 óra. Olvasmányok: Népmesék és

regék; hún mondák; Árpádházi mondák, főleg szent László-legendák; görög regék; lírai és kisebb elbeszélő költemények a nép- és műköltészetből. Értelmes olvasás, tartalmi magyarázatok. Versszavalás. A mondat és részei, beszédrészek, a magyar hangrend, helyesirási szabályok. 15 iskolai dolgozat.

Tanította: az A) osztályban *Máté,* a B)-ben *Sajó.*

Latin nyelv. Heti 6 óra. Geréb—Morvay: „Kis latin nyelvkönyv" 205 fejezete, latinról magyarra és magyarról latinra. Az olvasmányok nyelvi anyagának földolgozása és gyakorlása Néhány *Colloquium* és a *Lupus et agnus* c. mese könyv nélkül is. Az olvasmányok alapján: a hangsúlyos olvasás, a névragozás, a legfontosabb nemi szabályok, a melléknév fokozása; a számnevek, névmások és határozószók főbb alakjaiban, az igék cselekvő alakjának a indicativasa „sum" ige. Tárgyi szócsoportok alkotása. A nyelvtani ismeretek gyakorlására 15 dolgozat. (Fordítások.)

Tanította: az A) osztályban *Máté.* a B)-ben *Sajó.*

Földrajz. Heti 3 óra. Földrajzi alapfogalmak. A magyar királyság részletes és összefoglaló leírása. Térképvázlatok.

Tanította: az A) osztályban *Kerékgyártó.,* a B)-ben *Láng Gy.*

Természetrajz. Heti 2 óra. Gyümölcsök. Házi emlős állatok. Fenyők. Az ember lakása közelében, a mezőn és az erdőn élő emlős vadállatok. Néhány tavasszal virító növény. A növények részei. Házi szárnyasok.

Tanította a A) osztályban *Kerékgyártó.,* az B)-ben *Láng Gy.*

Számtan. Heti 4 óra Pénzünk és mértékeink. A négy alapmivelet egész és tizedes törtszámokkal. Az egész számok tulajdonságai. Közönséges törtszámokkal való számolás. Időszámítás. Házi feladatok. Havonkint 1 iskolai dolgozat.

Tanította: az A) és B) osztályban *Telbisz.*

Rajzoló geometria. Heti 4 óra. A derékszögű négyszög. Ennek alapján a mértani alapfogalmak ismertetése. A szögek. Egyenes vonalú idomok. A kör. Az idomok kerülete és területe. Mértani síkdiszitmények rajzolása.

Tanította: az A) osztályban *Mátrai,* a B)-ben *Telbisz.*

Szépírás. Heti 1 óra A magyar kis- és nagybetűk helyes alakítása és összekapcsolása. Folyóírás. Tanította: *Alszeghy.*

Torna. Heti 2 óra. Katonai rendgyakorlatok: arc- és oldalsorképzés, oszlatás, igazodás, fedezés, $^1/_4$, $^1/_8$ és $^1/_2$ fordulatok, járás, kanyarodás. Tornagyakorlatok: a sorbontás legegyszerűbb nemei és ellenvonulás.

Játék: Hetenkint 2 óra. Forgó. Fehér és fekete. Medveforgó. Tolvajűző. Körfutó. Csalogatás. Szökdelőkör. Hol vagy Pista? Duplex. Tanította: *Neumer.*

Ének. Heti 1 óra. A zene mint művészet, a hang, a háromféle hallás, a hangszerek, a gége, a melodia, a harmonia, konsonancia, disszonancia. A capella-éneklés, a zenekar. Törzs- és módosított hangok. A c-dur skála. Hangjegyírás g kulcsban a kis g-től a kétvonalas g-ig. Hangméretek. Az ütem. Előadási jelek. Tanította: *Lenz.*

II. A) és II. B) osztály.

Osztályfőnökök: az A) osztályban ***Alszeghy Zsolt dr.,*** a B)-ben ***Ágner Lajos dr.***

Róm. kath. vallástan. Heti 2 óra. A biblia fogalma. Ó-szövetségei szentírási könyvek. Az ó-szövetségi vallási intézmények szervezése. A kis katekizmus I. szakaszának ismétlése. Tanította: *Láng E.*

Gör. kath. vallástan. Heti 2 óra. Tanította: *Varga.*

Ág. ev. vallástan Heti 2 óra. Tanította: *Mohr.*

Ref. vallástan. Új testamentom Heti 2 óra. Tanította: *Tari.*

Izr. vallástan. *a)* Bibliai történet. Izrael története a honfoglalástól a birodalom bukásáig. *b)* Bibliai szemelvények: M. IV. k. 6. f. 22—27. v.; 10. f. 35., 36. v.; 11., 12., 13., 14. f.; 15. f. 37—41 v.; 16. f. *c)* Imakönyv: Hétköznapi imák Tanította: *Edelstein.*

Magyar nyelv. Heti 5 óra. A beszédrészek. A szóképzés. A határozók. A szórend. Az összetett mondatok. A helyesírás. Prózai művek és költemények olvasása és értelmezése. Költemények szavalása. — Kéthetenkint (össz. 15.) iskolai írásbeli dolgozat.

Tanította: az A) osztályban *Alszeghy,* a B)-ben *Ágner.*

Latin nyelv. Heti 6 óra. A kézikönyv 22—29., 32., 34—36., 38., 40—44., 51., 53. olvasmányai. Ezek alapján az alaktan; mondattani szerkezetek, szóvonzatok. Szócsoportok. A 25., 35., 36., 40., 41., 51, olvasmány könyv nélkül is. Az összetett mondatok a főbb kötőszók szerint. Kéthetenkint iskolai írásbeti dolgozat: fordítás magyarról latinra, a nyelvtan s szókincs gyakorlására, — összesen 15.

Tanította az A) osztályban *Alszeghy*, a B)-ben *Ágner*.

Földrajz. Heti 3 óra. *Európa, Ázsia* és *Afrika* világhelyzete, vízszintes és függőleges tagosulása, vízrajza, éghajlata, ásvány-, növény- és állatvilága, népei, országai és politikai felosztása. Térképvázlatok.

Tanította: az A) oszt.-ban *Láng Gy.* és a B) oszt.-ban *Kerékgyártó*.

Természetrajz. Heti 2 óra. Egynehány ősszel virító növény. Az állatvilág főbb tipusai. Gyümölcsfák. Erdei fák és bokrok. Egynehány tavaszi gazdasági növény.

Tanította: az A) osztályban *Láng Gy.* a B)-ben. *Kerékgyártó*.

Számtan. Heti 4 óra. Egyszerűbb számolási rövidítések. Korlátolt pontosságú míveletek. Egyszerű hármasszabály és olasz számolási mód. Arányok és aránypárok. Százalékszámítás főtekintettel gyakorlati alkalmazásaira (kereskedelmi és statisztikai feladatok alapján) összetett kettős tétel. Házi feladatok óráról órára és havonkint iskolai dolgozatok.

Tanította: az A) osztályban *Makoldy*, a B)-ben *Telbisz*.

Rajzoló geometria. Heti 3 óra. Stereometéiai elemek. A kocka, hasáb, gúla, henger, kúp és gömb leírása, hálózata és modelljének előállítása. A testek fölszinének és térfogatának kiszámítása. Geometriai testek szemlélet után való rajzolása. Szabadkézi rajzolás természetes minták után.

Tanította: az A) osztályban *Mátrai*, a B) ben *Frank*.

Szépírás. Heti 1 óra. Magyar és német kis- és nagybetűk írása; német és magyar folyóírás a Nagy Sándor-féle magyar és német minták segítségével.

Tanította: az A) osztályban *Alszeghy*, a B)-ben *Vass*.

Torna. Heti 2 óra. Mint az I-ső osztályban.

Tanította: *Neumer*.

Ének. Heti 1 óra. Mint az I-ső osztályban. Tanította *Lenz*.

III. A) és III. B) osztály.

Osztályfőnökök: az A) osztályban *Vass Árpád,* a B)-ben *Olgyai Bertalan dr.*

Róm. kath. vallástan. Heti 2 óra. Az új-szövetségi szent könyvek. Palesztina földrajzi és politikai viszonyai. Jézus gyermek- és ifjúkora. Jézus nyilvános működése. Jézus csodái, példabeszédei, tanítása, szenvedése, halála. föltámadása menybemenetele. A szentlélek eljövetele. Az apostolok cselekedetei. A Kis Katekizmus II. szakaszának ismétlése.

Tanította: *Láng E.*

Gör. kel. vallástan. Heti 2 óra. Tanította: *Nedelkovics.*

Ág. ev. vallástan. Heti 2 óra. Tanította: *Mohr.*

Ref. vallástan. Hit- és erkölcstan. Heti 2 óra.

Tanította: *Tari.*

Unit. vallástan. Heti 2 óra. Tanította: *Józan.*

Izr. vallástan. Heti 2 óra. *a)* A zsidók története a babiloniai fogságtól a spanyol kiüzetésig. *b)* Mózes V, k. 3., 4., 5., 6., 7., 16. fejezetei. *c)* Imakönyv: Ünnepi imák és zsoltárok. Tanította: *Edelstein.*

Magyar nyelv. Heti 4 óra. Történeti olvasmányok, elbeszélések és költemények. A költemények jórészt könyv nélkül is. Rendszeres nyelvtan. Kéthetenkint írásbeli dolgozat. (Össz. 15.) Tanította: az A) osztályban *Olgyai,* a B)-ben *Vass.*

Latin nyelv. Heti 6 óra Geréb—Morvay: „Kis latin nyelvkönyv" olvasmányainak befejezése. Szemelvények a Liber Sextiből. Nyelvtan. Kéthetenkint írásbeli dolgozat (Össz. 15.)

Tanította: az A) osztálybar *Schuster,* a B)-ben *Olgyai.*

Német nyelv. Heti 4 óra. Beszédgyakorlatok szemléltető alapon fali képek segítségével az emberi élet egyszerűbb és mindennapi viszonyairól. Rokontartalmú olvasmányok és költemények. Nyelvtan: Az alaktan elemei: Kéthetenkint egy-egy írásbeli dolgozat (Össz. 13.)

Tanította az A) és B) osztályban *Tompa.*

Történelem. Heti 3 óra. Hazánk a rómaiak és a népvándorlés korában. Történelmünk 1526-ig, művelődéstörténeti vonatkozásokkal.

Tanította az A) osztályban *Simon,* a B)-ben *Barthos.*

Földrajz. Heti 2 óra. *Amerika, Ansztrália, Polinézia* és a *Partvidékek* földterületei Térképvázlatok.

Fizikai földrajz. A kontinensek. A vízszintes és függőleges tagosulás. Szigetek és képződési módjaik. Hegyrendszerek, alföldek, felföldek. A föld vízburkolata. A tengerek. A tengerek különböző mozgásjelenségei A víz körúija. Folyó és állóvizek. A föld légköre és hőtüneményei. A levegő elektromos, mágneses és fénytünemenyei. Éghajlat. A föld belseje Tüzhányók. Földrengések.

Mathematikai és csillagászati földrajz. A föld mint világtest. Látókör. Világtájak. A föld alakja és nagysága. Földrajzi szélesség és hosszúság. A föld forgása és keringése. A földgömb. Földövek. Időszámítás. A hold mozgásai és fényváltozásai. Hold- és napfogyatkozások. A nap. Bolygórendszer. Álló csillagok.

Tanította az A) és B) osztályban: *Kerékgyártó.*

Számtan. Heti 3 óra. Összetett hármasszabály. Egyszerű és kamatos kamatszámítás. A kamatszámítás alkalmazásai. (Váltó, állam- és értékpapiros számítás.) Láncszabály. Arányos osztás. Vegyítés-számolás Ötvények. Az arany és ezüst tárgyak értékének meghatározása. Pénzrendszerünk és a nevezetesebb külföldi pénzlábak. Házi feladatok óráról-órára és iskolai dolgozatok.

Tanította: az A) osztályban *Láng Gy.*, a B) ben *Frank.*

Rajzoló geometria. Heti 2 óra. I. Konstruktiv planimétria. Síkidomok szerkesztése, egybevágósága, szimmetriája, hasonlósága. II. Szabadkézi rajz. Rajzolás és festés, természetes levelek, lepkék s használati tárgyak.

Tanította: az A) osztályban *Mátrai,* a B) ben *Frank.*

Torna. Hetenként 2 óra.

Katonai rendgyakorlatok: az I. és II. osztály tananyagának ismétlése. kettős rendekbe fejlődés és rendekbe szakadozás. a menetelés gyakorlása.

Tornarendgyakorlatók: fejlődés, kanyarodás, ellenvonulás 4-es és 8-as sorokba és köralakítás.

Tagszabadgyakorlatok. Szertornázás: Spiesz-féle osztálytornázás.

Játék. Hetenkint 2 óra. Hol a harmadik? Szökdelőkör. Fehér és Fekete. Lovascsata. Duplex. Futó-duplex. Dominó. Körróta. Tanította: *Neumer.*

Ének. Heti 1 óra. Mint az I. osztályban. Tanította: *Lenz.*

IV. osztály.

Osztályfőnök: ***Schuster Alfréd.***

Róm. kath. vallástan. Heti 2 óra. Szertartástan. A szent helyek és az egyházi készletek. A szent cselekmények. A szent idők. Latin imádságok és a szentmise részeinek szemléltetése. Tanította: *Láng E.*

Ág. ev. vallástan. Heti 2 óra. Tanította: *Mohr.*

Ref. vallástan. Kibővített keresztény erkölcstan. Heti 2 óra. Tanította: *Tari.*

Izr. vallástan. Heti 2 óra. *a)* a zsidók története a spanyol kiűzéstől napjainkig. *b)* Bibliafordítás. *c)* Imakönyv: reggeli imák és ünnepi zsoltárok. Tanította: *Edelstein.*

Magyar nyelv. Heti 4 óra. Toldi. Prózai és költői olvasmányok. A magyar stílus. Verstan. Ügyiratok. Toldi 5 éneke s több kisebb költemény könyv nélkül is. Írásbeli dolgozatok: kisebb elbeszélések, leírások, jellemzések. Összesen: 14. Tanította: *Simon.*

Latin nyelv. Heti 6 óra. Szemelvényes olvasmányok Caeser commentarii de bello Gallico c. művéből; több darab Curtius Rufusból: Nagy Sándor és orvosa; Ovidius Metamorphosisaiból. Gnómák. Egyes részek könyv nélkül. Nyelvtan: mondattan az összetett mondat elmélete. Prosodia. Irásbeli dolgozatok száma: 14. Tanította: *Schuster.*

Német nyelv. Heti 3 óra. Olvasmányok· Az emberi élet és a természet köréből Mesék és dalok. — Nyelvtan: az alaktan befejezése. Havonként 2 iskolai dolgozat. Összesen: 14 Tanította: *Schuster.*

Történelem. Heti 3 óra. A magyar nemzet történelme a mohácsi vésztől az 1867. kiegyezésig. Ez időszak műveltségi állapota. A magyar alkotmány Közigazgatás és törvénykezés. Magyarország és Ausztria kapcsolata.

Tanította: *Barthos.*

Növénytan. Heti 3 óra. Egynehány ősszel virító növény leírása. Kémiai alapismeretek. A növények belső szerkezete. A növények részei és szervei. Rendszertan. I. Virágtalan növények. Növényélettan. A trágyázás. Gazdasági ismeretek az élettannal kapcsolatban. Rendszertan. II. Virágos növények. Az egyes növények leírása és meghatározása gyakorlatok alapján. Tanította: *Kerékgyártó*

Mennyiségtan. Heti 3 óra. Az algebra jelei. A negativus számok. Alapműveletek algebrai egész és törtszámokkal. Közös osztó és közös többes. A fontosabb szorzatok alakjai. Első fokú egyenletek. Aránypárok. Házi feladatok óráról órára és havonkint egy iskolai dolgozat.

Tanitotta: *Makoldy.*

Rajzoló geometria. *a)* A kör, ellipszis, hiperbola és parabola keletkezése és szerkesztése. *b)* Kézügyesítő gyakorlatok. Préselt levelek, edények, használati tárgyak, lepkék, bogarak rajzolása és festése. Tanította. *Mátrai.*

Torna. Heti 2 óra. Mint a III. osztályban.

Tanította: *Neumer.*

Ének. Heti 2 óra. Mint az I. osztályban. Tanította: *Lenz.*

V. osztály.

Osztályfőnök: ***Tompa Béla dr.***

Róm. kath. vallástan. Heti 2 óra. A vallás fogalma. A hit. A kinyilatkoztatás. Isten létezése. A teremtés, megváltás, megszentelés. Az anyaszentegyház. Az isteni kegyelem. A kegyelemeszközök. A négy utolsó dologról.

Tanította: *Láng E.*

Ág. ev. vallástan. Heti 2 óra. Tanitotta: *Mohr.*

Ref. vallástan. Egyetemes egyháztörténet a reformáció koráig. Heti 2 óra. Tanította: *Kontra.*

Izr. vallástan. Heti óra. *a)* Biblia-fordítás: Jeremiás próféta 1., 2., 7., 9., 17., 31. fejezetei erkölcstani magyarázatokkal. *b)* A zsidók története és irodalma a talmud befejezésétől a spanyol zsidók fénykoráig. Tanította: *Edelstein.*

Magyar nyelv. A prózai műfajok elmélete a történet-

írás, szónoki beszéd, értekezés, leírás, levél, regény, novella. iskolai és házi olvasmányok a tantervnek megfelelően.

Írásbeli dolgozatok: 1. A történelem tanulásának fontossága. 2. Gyulai Pál *Pókainé* c. költeményének fejtegetésére. 3. A költő Zrinyi Miklós halála a történeti bírálat szempontjából. 4. Lajos király és az öreg Toldi (isk. dolgozat a magánolvasmány alapján). 5. A cáfolás Deák Ferenc fölirati beszédében. 6. A korrajz Jókai *Az új földesúr* c. regényében (isk. dolg.). 7. Szónoki kisérlet. 8. Hazaszeretet és emberszeretet. Elmélkedés Kölcsey Parainesise nyomán. 9. Széchenyi *Hitel*-éről. Iskolai beszámoló a magánolvasmányról.

Tanította: *Sajó.*

Latin nyelv. Ovidiusból: *a)* a *Tristium libri*-ből: A megválás percei. A tél Tomiban. Önéletrajz; *b)* a *Metamorphes*-ből; Perseus, Niobe, Latona és a lyciai pórok, Orpheus halála; *c)* a *Fasti*-ból: Romulus és Remus kitevése. A Fabiusok veszte. Janus. Feralia. Caristia. Liberalia, Quinquatrus maiores, Arion. — Ciceróból: *Pro Archia* és *De imperio Cn. Pompei*-i beszédei. — Ovidiusból egyes részletek könyv néikül is. — Megfelelő irodalmi, régiségi, történeti, művészeti és mitologiai tárgyalások. Fordítások latinra, nyelvtani ismétlések. 15 dolgozat. Tanította: *Ágner.*

Görög nyelv. Az attikai dialektus nyelvtana a fordítási anyagból felépítve. A görög történetből és mitosból vett apróbb elbeszélések, gnómák, epigrammák. Mesék. Fordítások görögre és görögből latinra. 14 dolgozat.

Tanította; *Vértesy.*

Görögpótló irodalom. Heti 3 óra. Az Ilias és Odysseia tartalmi, tárgyi és esztétikai tanulmányozása és méltatása. A görög eposz. A görög történetírás kezdetei Herodotos alapján. Magyar irodalomtörténeti olvasmányok a tanterv szerint.

Tanította: *Sajó.*

Görögpótló rajz. Bogarak, edények, növények, kitömött állatok rajzolása és festése. Csendéletszerű összeállítások festése akvarellben és olajban. Vázlat-könyvekbe a szabad természetben való rajzolás. Tanította: *Mátrai.*

Német nyelv. Heti 3 óra. Olvasmányok az emberi élet

köréből (ipar, kereskedés, forgalom, vasút, posta, társadalmi intézmények stb.), további leírások a természetből. A tanítás szemléltető alapokon közvetlen módszer szerint történt.

Nyelvtan: Az alaktan rendszeres összefoglalása. Havonként 2 dolgozat. Összesen 12. Tanította: *Tompa.*

Történelem. Heti 3 óra. Az ókor története.

Tanította: *Barthos.*

Állattan. A sejttan és szövettan alapvonalai I. Embertan. Az ember szervezete. II. Az állattan. Az állatország tipusai. Az egyes szervek összefoglalása az állatországon keresztül.

Tanította: *Láng Gy.*

Mennyiségtan. Heti 3 óra. *a)* Algebra: Elsőfokú több ismeretlenű egyenletrendszer. Négyzetgyök. Köbgyök. Másodfokú egyenletek. Miveletek gyökkifejezésekkel *b)* Mértan: A síkmértan elemei. Tanította: *Frank.*

Torna. Heti 2 óra. Katonai rendgyakorlatok: a szakasz felállitása, húzódás, rendek és kettős rendek alakítása, mozdulatai és alakváltozása, fejlődés a rendekből és kettős rendekből, a menetelés szabatos gyakorlása.

Tornarendgyakorlatok. Szabadgyakorlatok. Szergyakorlatok: I. és II. fokú gyakorlatok nyújtón, korláton, gyűrűhintán, lovon, rudon és mászókötélen; magas-, távol-, rúd-, szekrényugrás.

Játék. Hetenkint 2 óra. Nagy méta. Körróta. Duplex. Hajító labda. Szökdelő kör. Kötélhúzás. Tanította: *Neumer.*

Ének. A zene viszonya a művészetekhez. A produkáló és reprodukáló zeneművész. A zenei műfajok a népdaltól a zenedrámáig. Haydn, Mozart, Beethoven, Meyerbeer, Gounod, Verdi nevezetesebb művei. Wagner és a zenedráma. Erkel és a nemzeti opera. Liszt Ferenc. Tanította: *Lenz.*

VI. osztály.

Osztályfőnök: ***Simon S. Miklós.***

Róm. kath. vallástan. Heti 2 óra. Erkölcstan. Az erkölcs, erkölcstan fogalma. Erények, bűnök. Isteni törvények. A tíz parancsolat. Az egyház törvényei. Kötelességeink Isten, az egyház és a haza iránt. Tanította: *Láng E.*

Ág. ev. vallástan. Heti 2 óra. Tanította: *Mohr.*

Ref. vallástan. Egyetemes egyháztörténet a reformációtól máig. Tanította: *Kontra.*

Izr. vallástan. Heti 2 óra. *a)* Biblia-fordítás. Jeremiás próféta 1., 2., 7., 9., 17. Hósea próféta 2., 6. fejezetei. *b)* A zsidók története és irodalma. Maimuni. Mózes idejétől a spanyol kiűzetésig. Tanította: *Edelstein.*

Magyar nyelv. Heti 3 óra. Verstan. A műfajok. A lirai, epikai és drámai fajok elmélete olvasmányok alapján.

Irásbeli dolgozatok: 1. Legutolsó művészi élvezetem (házi). 2. Eötvös „Bucsú"-jának műfaja (iskolai). 3. Balassi Bálint lelki világa (házi). 4 Dal, óda és elegia (házi). 5. Petőfi és Tompa „Erdei lak"-jának összehasonlító fejtegetése (iskolai). 6. A lelkiismeret munkája Arany balladáiban (házi). 7. Coriolanus és a Kérők egy-egy alakjának jellemzése (iskolai). 8. Szabadon választott dolgozat a Poetika köréből (házi). Tanította: *Simon.*

Latin nyelv. Heti 5 óra. Szemelvények Livius II. és XXI. könyvéből. Bevezetésül Livius élete és munkája. Vergilius Aeneisének I., II. és IV. énekéből válogatott szemelvények. (A szebb részletek könyv nélkül is.) Kurziv olvasás. Vergilius élete és művei, az Aeneis tartalma és méltatása. Az olvasmányokkal kapcsolatban a római régiségek és műtörténeti emlékek megbeszélése. Nyelvismétlés. Kéthetenkint egy irásbeli dolgozat magyarból latinra, időszakonkint egy-egy dolgozat latinból magyarra, összesen 15. Tanította: *Simon.*

Görög nyelv. Az attikai dialektus nyelvtana, a görög dialektusok az olvasmányokból felépítve. Xenophon Anabasisának Maywald-féle olvk. II.-ben található átalakított szövegű szakaszai, majd eredeti szövegben: II. 3. 5. III. 1. IV. 5. 7. 8. Bő tartalmi kivonatok s kurzive egyes fejezetek. Hadi régiségek. Memorabiliaból: I. 4. 5. 6. II. 1. 2. 4. III. 6. IV. 8. Az egész mű tartalmi ismertetése. Sokrates egyénisége, kora, pöre, tanításmódja, etikája. Sophismus. Athéni törvénykezés. Sokrates a görög komédiában. A görög lira fejlődése, az elegía, iambos, epigramma, melos, choros főbb képviselőinek beható ismertetése. A latin és a modern (főkép a magyar)

költészetre való hatásuk. Nyelvileg is feldolgozva: Kallinos, Archilochos, Tyrtaios, Solon, Mimnermos, Xenophanes, Theognis, Phokylides, Simonides, Hipponax, Babrios; Anthol.-beli epigrammák. Terpandros, Alkman, Sappho, Alkaios, Anakreon stb. költeményei. Népköltés, Skolionok, Metrika. 14 dolgozat. Tanította: *Vass.*

Görögpótló irodalom. Heti 3. óra. Görög lira, dráma. Aischylos. Sophokles. Tanította: *Vértesy.*

Görögpótló rajz. Edények, használati tárgyak, kagylók, állatok stb. rajzolása és festése. Fejek rajzolása természet után. Tanította: *Mátrai.*

Német nyelv. Olvasmányok és beszédgyakorlatok a földrajz, monda és történelem köréből. A német verstan elemei lirai és epikai költemények alapján. Nyelvtan: Az egyszerű és összetett mondat. A tanítás legnagyobbrészt közvetlen módszer alapján történt. Havonként 2 írásbeli dolgozat. Összesen 16. Tanította: *Tompa.*

Történelem. Heti 3 óra. A középkor története. Az újkor története a westfaleni békéig. Tanította: *Barthos.*

Ásványtan—Kémia. Heti 3 óra. Az ásványok fizikai tulajdonságai. Krístálytan. Kémiai alaptörvények A fontosabb nem fémes és fémes elemek, valamint vegyületeik. Kémiai analizis. Az organikus kémia, elemei. A fontosabb szerves vegyületek. Geologia. Őslénytan. Tanította: *Telbisz.*

Mennyiségtan. Heti 4 óra. *a)* Algebra: Negativ és tört kitevőjű hatványmennyiségek. Számrendszerek. Másodfokúra visszavezethető felsőfokú egyenletek. Logaritmus. Irracionalis és exponencialis egyenletek. *b)* Mértan: A körbe és kör köré szerkeszthető szabályos sokszögek. A kör kerülete és területe. A háromszögmértan gyakorlati alkalmazásokkal. Szögfüggvények grafikai ábrázolása. Óráról órára házi feladatok és havonkint iskolai dolgozatok. Tanította: *Makoldy.*

Torna. Heti 2 óra. mint az V. osztályban.
Tanította: *Neumer.*

Ének. Heti 1 óra. Mint az V. osztályban.
Tanította: *Lenz.*

VII. osztály.

Osztályfőnök: ***Frank Ferenc.***

Róm. kath. vallástan. Heti 2 óra. Egyháztörténelem. Az egyház alapítása, csodás terjeszkedése, befolyása a társadalmi kialakulásokra az egyes korszakokban.

Tanította: *Láng E.*

Gör. kath. vallástan Heti 2 óra. Tanította: *Varga.*

Ág. ev. vallástan. Tanitotta: *Mohr.*

Ref. vallástan. Heti 2 óra. A magyar protestantizmus története. Tanította: *Kontra.*

Izr. vallástan. Heti 2 óra. Prófétai eszmék. A vallás és erkölcstan legfőbb tételei, Ézsajás próféta 1., 2., 5., 6., 11., 12., 40., 42., 55., 56., 58. Amosz próféta 3. és Micha próféta 6. fejezeteinek eredeti szövege alapján. Tanította: *Edelstein.*

Magyar nyelv. Heti 3 óra. A magyar nemzeti irodalom története a legrégibb időktől Kisfaludy Károly fellépéséig. A pogány kor. A keresztény középkor. Protestáns kor. A kath. visszahatás és a nemzeti harcok kora. Nemzetietlen kor. A felujítás kora.

Irásbeli dolgozatok: 1. A magy. irodalomtörténetírás kezdete. 2. A protestáns kor irodalma. 3. Balassi Bálint lirája. 4. A Zrinyiász esztétikai méltatása. 5. Mikes prózája. 6. A kuruc költészet balladái. 7. Bessenyei reformeszméi. 8. Romantikus elemek Kármán Fejveszteségében. 9. Csokonai jelentősége irodalmunkban. Tanította: *Olgyai.*

Latin nyelv. Heti 5 óra. Olvasmány: Sallustius: De bello Jug. szemelvényesen. Cicero: In Catilinam I. és II. beszéde szemelvényesen. Vergilius: Aen. VI. éneke egészen. Kurziv olvasás. Alaktani és mondattani szabályok. ismétlése. A régiségtani ismeretek összefoglalása. Kéthetenkint egy iskolai irásbeli dolgozat, a végzett olvasmányokkal kapcsolatban. Összesen 15. Tanította: *Máté.*

Görög nyelv. Heti 5 óra. Homeros, a homerosi kérdés. Az epikus költés. Homeros hatása. Homeros és Arany J. A teljes Odysseia (ed. Teubner) olvasása. Herodotos élete,

munkája. Ford.: A kézikönyv közölte összes szelvények. Új ion nyelvjárás. Homerosi régiségek, művészet.

Irásbeli dolgozatok: Havonként 1 óra. Tanította: *Vértesy.*

Görögpótló magyar irodalom. Heti 3 óra. Thukydides peloponnesosi háboruja szemelvényesen, Perikles alakjának kidomborításával. Demosthenesnek „A koszorúról" mondott beszéde. Demosthenes élete és államférfiúi működése. A görög ékesszólás története. Olvasmányok magyar történetírók és szónokok műveiből. Tanította: *Olgyai.*

Görögpótló rajz. Heti 2 óra. Edények, használati tárgyak, kagylók, állatok stb. rajzolása és festése. Fejek rajzolása természet után. Tanította: *Mátrai.*

Német nyelv. Heti 3 óra. A német irodalomtörténetből a következő részletek: A német irodalom korszakai. Az indogermán nyelvek. Ulfilas gót bibliafordítása. A hős mondák. A német irodalom első virágzása. A reformáció korszaka. A második virágzás korszaka: Klopstock, Wieland, és Lessing. Olvasmányul szemelvények a felsorolt irodalmi korszak termékeiből és Schiller: Wilhelm Tell. Nyelvtani ismétlések és összefoglalások. Fordítások magyarból. Havonkínt egy irásbeli dolgozat. Összesen: 9. Tanította: *Alszeghy.*

Történelem. Heti 3 óra. Az újkor története a westfaleni békétől 1880-ig. A civilizált népek politikai földrajza és gyarmatosítása. Tanította: *Barthos.*

Természettan. Heti 4 óra. Mechanika. Hangtan. Fénytan. Tanította: *Frank.*

Mennyiségtan. Heti 3 óra. Számtani és mértani haladvány. Végtelen mértani haladvány. A mértani haladványok alkalmazásai (kamatos kamatszámítás stb.) 5-fokú egyenlet. A képzetes szám; ábrázolása. Elemi függvények ábrázolása, diszkussziója; szélső érték feladatok. A térmértan elemei. Házi feladatok óráról-órára és iskolai dolgozatok. Tanította: *Frank.*

Torna. Hetenkint 2 óra.

Katonai rendgyakorlalok, mint az V. osztályban. A kettős rendekben való összes alakváltozások. Távolabb fekvő pont irányában való menetelés ez irány pontos megtartásával.

Tornarendgyakorlatok: Mint az V. osztályban.

Szabadgyakorlatok: összetett négyütemes és egyszerü nyolcütemes szabadgyakorlatok kézi szerekkel is (vasbot, súlyzó, buzogány), $^1/_4$ és $^1/_2$ fordolatokkal, a sorok ellentétesen is végzik a gyakorlatokat.

Szergyakorlatok: I., II., és III. fokú gyakorlatok nyújtón, korláton, lovon, gyűrűhintán, létrafalon, rácson, lebegő gerendán, mászókötélen, magas-, távol- és mélyugrás. Súlyemelés, súlydobás, gereblyevetés és diszkoszdobás.

Tanította: *Neumer.*

Egészségtan Heti 2 óra. A ház és környékének tisztántartása. Tanította: *Párdányi.*

Ének. Heti 1 óra. Mint az V. osztályban.

Tanította: *Lenz.*

VIII. osztály.

Osztályfőnök: ***Makoldy Viktor.***

Róm. kath. vallástan. Heti 2 óra. Apologetika. Isten léte. Az atheizmus fajai. Az emberi lélek. A vallás. A kinyilatkoztatás. A kereszténység. Az egyház. Tanította: *Láng E.*

Ref. vallástan. Heti 2 óra. A magyar protestantizmus története. Tanította: *Kontra.*

Ág. ev. vallástan. Heti 2 óra. Tanította: *Mohr.*

Izr. vallástan. Heti 2 óra. A próféták és tanításaik. Messiási tanok. A vallás és erkölcstan tételeinek összefoglalása. Ézsajás próféta könyvének eredeti szövege alapján.

Tanította: *Edelstein.*

Magyar nyelv. Heti 3 óra. A magyar irodalom történetének ismertetése olvasmányok alapján. Kisfaludy Károly föllépésétől mai napig. Kötelező olvasmányok: Kisfaludy Károly egy vígjátéka és egy szomorújátéka. Széchenyi: Hitele. Jósikától, Eötvöstől, Keménytől, Jókaitól egy-egy regény. Katona: Bánk-bánja. Vörösmarty életrajza Gyulai Páltól. Arany: Buda halála. Madách: Az Ember Tragédiája.

Irásbeli dolgozatok: 1. Kisfaludy K „A Kérők" című vígjátéka alakjainak jellemzése. 2. Az idegen elem képviselőinek jellemzése Katona J. Bánk-bánjában. 3. Párhuzam Ber-

zsenyi és Vörösmarty lirája között. 4. A történeti hűség kérdése a történeti regényben. 5. A vallásos érzés Tompa költészetében. 6. Népies vonások Petőfi lirájában. 7. Petőfi hatása Aranyra. 8. Párhuzam Goethe „Hermann és Dorottya" és Arany „Toldi"-ja között. Tanította: *Tompa.*

Latin nyelv. Heti 4. óra. Horatius: Carm. I. 1., 3., 9., 11., 14., 22., 24. II. 3., 7., 10., 14., 16., 18. III. 1., 3., 6., 9., 18., 30. IV. 3., 8., Carmen Saeculare; Epod. 2., Sat I. 1., 6., 9., Epist. I. 1., 7., 20., II. 3. (Ars poetica). Cicero: Szemelvények a De officiis III. könyvéből (c. 1—2., 11—15., 17—19., 26—33) Irásbeli dolgozatok száma 12. Tanította: *Schuster.*

Görög nyelv. Homeros Iliasa (teljesen). Sophokles: Antigone. Platon: Apologia. Kriton. Phaidon-résztelek. Gör. irodalom fejlődése. Havonta dolgozatírás. Összesen 8. Tanította: *Vértesy.*

Görögpótló magyar irodalom. Heti 2 óra. A gör. filozofia fejlődése. Platon dialogusai (Apologia. Kriton. Gorgias, Politeia részletek.) Aristoteles s a későbbi filozofia. — A gör. művészet története. Tanította: *Simon.*

Görögpótló rajz. Edények, növények, pillangók, kitömött állatok rajzolása és festése. Csendéletszerű összeállítások festése. Tanította: *Mátrai.*

Német nyelv. Heti 3 óra. Képek az újabbkori német irodalomtörténetből (Herder, Goethe, Schiller, Körner, Heine, Lenau, Grillparzer, Scheffel) megfelelő szemelvényekkel. Havonként 1 irásbeli dolgozat, összesen 8. Tanította: *Schuster.*

Történelem Heti 3 óra. A magyar nemzet oknyomozó történelme 1867-ig. Magyarország politikai földrajza. Tanította: *Barthos.*

Természettan. Heti 4 óra. Hőtan. Mágnességtan. Elektromosságtan. A kozmográfia elemei. Tanította: *Makoldy.*

Mennyiségtan. Heti 2 óra. Határozatlan egyenletek. A kapcsolástan elemei. A binom magasabb hatványai. A valószínűség mérése. A gömbháromszögtan elemei. Összefoglaló ismétlés. Óráról-órára házi feladatok. Iskolai dolgozatok havonkint. Tanította: *Makoldy.*

Bölcsészet. Heti 3 óra. Lélektan és logika Lélektani olvasmányok. Szemléltető bemutatások. Tanította: *Morvay.*

Torna. Heti 2 óra. Mint a VII. osztályban.
Tanította: *Neumer.*

Egészségtan. Heti 2 óra. A test egészségtana.
Tanította: *Párdányi.*

Ének. Heti 1 óra. Mint az V. osztályban. Tanította: *Lenz.*

VI.

Iskolaorvosi jelentés.

Intézetünk egészségügyében lényeges haladás történt ez évben, midőn a nm. vallás- és közokt. Min. Ő Exc. 1911. szept. 1 jével intézetünknél rendszeres iskolaorvosi állást létesített. Az iskolaorvos, ki azelőtt csak időközönként jelent meg, csak felületesen őrizhette ellen a tanulók egészségét s a fősúlyt az egészségtan tanítására helyezte, míg most minden nap 5 órát bent tartózkodván az intézetben, teljes erejével szentelhette magát az iskola egészségügyének.

Iskolaorvosi működésem 3 irányban terjedt ki: 1. az egészségtan tanítására és vele kapcsolatos egészségtani kirándulásokra, 2. az épület higiénéjéra és 3. a tanulók egészséges fejlődésének szemmel kisérésére.

I. Az *egészségtant* az első félévben a VIII, a második félévben a VII. osztály tanulói hallgatták és pedig teljes számban. A VIII. osztályban 35, a VII. osztályban 45 volt a hallgatók száma. Az előadásokat szorgalmasan látogatták s az elért eredmény kielégítő volt.

Hogy egészségtani ismereteiket gyakorlatilag is gyarapítsák, több egészségtani kirándulást is rendeztünk. Így megtekintettük a központi tejcsarnokot, a kenyérgyárat, az Erzsébet királyné-szanatoriumot, az új szt. János-kórházat s a káposztásmegyeri vízműveket.

Alkalomadtán mint helyettesítő egyéb osztályokban is tartottam egészségtani előadásokat az illető osztály korának

megfelelő kérdésekről, pl. tisztaságról, táplálkozásról, első segélynyujtásról stb.

II. Az épület higiénéje fokozott figyelmet igényelt, mert az épület, mely bérháznak épült, de sajnos már 8-ik éve szolgál intézetünk otthonául, semmiképp sem felel meg az iskola higiene követelményeinek.

Az épület gyárak közelében van; a cementgyár pora és a gőzmalom füstje károsan befolyásolják intézetünk levegőjét. A lépcsőház keskeny, a folyosók nyitottak, ami mindenképen káros, mert rossz időben a tanulók nem mehetnek ki a tantermekből, vagy pedig a lépcsőkre szorulnak, minek következtében kisebb balesetek és sérülések mindennapiak.

A tantermek alacsonyak. Padlójuk puhafából készült, mit csak némileg javít a dustless-sel való bevonás. Az ajtók befelé nyilnak s így esetleges veszély esetén az osztály gyors kiürítése lehetetlen. Az ablakközök szélesek s igy egyes tanulók állandóan árnyékban vannak. A termek világítása az utcai oldalon eddig is rossz volt, mert a termek északnak tekintenek, de midőn az intézettel szemben egy négyemeletes bérpalotát emeltek, éppenséggel rossz, mert a téli hónapokban a földszinti és első emeleti tantermekben délig is mesterséges világítás mellett vannak a tanulók, ami nemcsak a szemekre nagyon káros, de egyébként is rossz hatással van a tanulók egészségére, mert a gázvilágítás a termek alacsonysága és kicsinysége miatt különben is rossz levegőt még inkább rontja.

A szellőztetés Pick-féle szellőztetőkkel történik, de nem kielégítő, mivel még a nagyobb 5 ablakos tantermekben is csak egy ablak van felszerelve, másrészt óra alatt nem lehet őket nyitva tartani, mert az osztályok keskenysége miatt közvetlenül az ablakok alatt is ülnek tanulók; pedig a szellőztetőkre nagy szükség volna, mivel rossz időben a tanulók az óraközöket is kénytelenek az osztályban tölteni. Innen van, hogy a téli hónapokban a termek szénsav tartalma a megengedett 1%-nál mindig nagyobb, mint azt a végzett szénsav mérések is mutatták.

A fűtés helybeli Meidinger kályhákkal történik. Bár a

fűtés az osztályfőnökök által kijelölt tanulók által állandóan ellenőríztettük, kik erről naponta jelentést is tettek, túlfűtés igen gyakran fordult elő.

A tornaterem sem felel meg céljának. Lakószobákból alakíttatván át, alacsony és keskeny. Nagyobb osztályokban a szabadgyakorlatok egyszerre való kivitele majdnem lehetetlen. A széles ablakközök miatt a világítás rossz. Padlózata puhafa dustlessel bevonva, s így a tanulók könnyen elcsúsznak. Fűtés és szellőztetés nem kielégítő.

Az intézet tisztaságát hetenként egyszer előre meg nem határozott napon ellenőríztem s a szükséges intézkedéseket megtettem.

III. Iskolaorvosi működésemet szeptemberben a torna és rajz alól való felmentésekkel és a trachoma vizsgálattal kezdettem.

Torna alól teljesen felmentésre 11 tanulót terjesztettünk fel, ami 2·85%-nak felel meg s igen jó eredmény. A felmentés oka 3 esetben gümős izületű lob következtében beállott izületű merevség, 2 esetben szervi szivbaj, 1—1 esetben pedig rosszul gyógyult alkartörés, idült veselob, genyes mirigylob, vitustánc, ideges szivdobogás illetve mellhártyalob voltak.

Szertorna alól 8 tanulót ajánlottam felmentésre, két tanulót pedig csak nyújtón és korláton végzendő gyakorlatok alól mentettem fel.

Évközben 68 tanuló volt hosszabb rövidebb időre torna alól felmentve.

Rajz alól 4 tanulót terjesztettem fel felmentésre. 3 esetben szembaj egy esetben pedig a felső végtagok rángó görcse volt a felmentés oka.

Trachomás tanuló az intézetben ugy az év elején, mint az április hóban megtartott második szemvizsgálat alkalmával, nem találtatott.

Minden tanulóról külön *„Törzslapot"* vezetek, melyen a következő adatok vannak feltüntetve:

Első lapon a tanuló nacionaléja, oltás és ujraoltás, esetleges családi terheltség, kiállott fertőző és súlyosabb lefolyású egyéb betegségek; e lapon van feltüntetve, hogy vaj-

jon vidékről jár-e be a tanuló vagy idegeneknél van-e szálláson s hogy milyen külön tárgyakat tanul.

A második és harmadik lapon a testi fejlődésre vonatkozó adatok vannak feltüntetve az egyes osztályok szerint. Évenként egyszer mértem a magasságot, súlyt, mellkas bőséget és a tüdő levegő befogadóképességét. Itt vannak feltüntetve a tanuló testi fejlettségére és táplâltságára vonatkozó adatok. Külön rovatban vannak feltüntetve az egyes érzékszervek részéről mutatkozó rendellenességek, hasonlóképpen az egyéb szervek, mint sziv, tüdő, izom, csontrendszer stb. részéről jelenlevő kóros elváltozások. Ezen oldalon tüntettem fel a tanuló testi és ruházkodási tisztaságának fokát és az esetleges iskolaorvosi javaslatot.

A negyedik oldalon a tanuló mulasztásait okozó betegségeket vettem be.

A gyüjtött anyag egyelőre még kevés arra, hogy belőle fontosabb következtetéseket levonhassunk, azért csak néhány adatot közlök.

A szem törési rendellenességében összesen 79 tanuló szenvedett, tehát a tanulók 20%-a, ami az előző évekhez képest fokozott rosszabbodást jelent. (1910/11 tanévben 16·6%, 1909/10 tanévben 15·3% 1908/9 ben 15·3%). Pontosabb képet a következő táblázat nyújt:

Osztály	Összes szembajos	Rövidlátás	Messzelátás	Egyéb bajok
I. A. 36	10 — 27·8%	7	1	2
I. B. 36	9 — 25·0%	5	3	1
II. A. 30	5 — 16·7%	3	2	—
II. B. 29	9 — 31·0%	6	2	1
III. A. 29	4 — 13·8%	3	1	—
III. B. 30	4 — 13·3%	2	1	1
IV. 61	12 — 19·7%	4	4	4
V. 25	2 — 8·0%	2	—	—
VI. 38	10 — 26·3%	8	—	2
VII. 45	7 — 15·6%	5	1	1
VIII. 35	7 — 20·0%	7	—	—
394	70 — 20·0%	52	15	12

Mint látjuk 79 eset közül 52-ben rövidlátás forgott fenn, a mi az esetek 65·8%-ának, az összes tanulók 13·3%-ának felel meg. Itt is fokozódó rosszabbodás mutatkozik (az 1910/11 tanévben 62·3% illetve 10·4%, 1909/10-ben 61·5 illetve 9·4%, 1908/9-ben 41·6 illetve 7·1%), amihez kétségtelenül hozzájárult intézetünknek fentebb felemlített rossz világítása.

Nagyot hallásban 8 tanuló, beszédhibában 1 szenved. A gerincoszlop elferdülését 5 esetben tapasztaltam. Sérve 6 tanulónak van, szervi szívbaja kettőnek.

A tanulók kb. 60%-ának rossz a fogazata. Minden egyes esetben felhívtam a tanulók figyelmét a száj- és fogápolás fontosságára.

A gyengébb idegzetű és vérszegény tanulókra a tanári kar figyelmét felhívtam.

Fertőző betegség miatt összesen 11 tanuló volt kitiltva, de csak 7 esetben volt intézetünk növendéke beteg (1·8%) és pedig 3—3 esetben vörheny, illetve kanyaró, 1 esetben bárányhimlő volt a betegség. Testvére miatt 4 tanuló volt kitiltva. Viszonyítva más, főleg a budapesti balparti intézetekhez, igen kedvező állapot, kivált ha tekintetbe vesszük, hogy a fertőző betegségben szenvedett 7 tanuló közül 4 vidéken lakó volt. Az ujraoltásra kötelezettek május hóban a kerületi orvos által beoltattak.

Haláleset ez évben sajnos 2 volt. Egy tanulónk vörhenyben, egy izületi csúzhoz társult szivbajban hunyt el.

Minden nap 11 órakor, szükség esetén egyéb óraközökben is rendelést tartottam, ahol oly szegény tanulókat, kik eddig a nyilvános rendeléseket vették igénybe, díjtalanul orvosi segítséget nyujtottam, ami által sok mulasztásnak vettem elejét. Nagyobb baleset ez évben nem fordult elő, de kisebbek mint rándulások, zúzódások, horzsolások stb. intézetünk fentemlített rossz építkezése miatt, annál több. A rendelések száma e jelentés megírásáig 467.

A tanulók mulasztásáról rendes naplót vezettem. Minden tanuló az év elején 4 levelező lapból álló könyvecskét kapott, hogy ha megbetegedése egy napnál tovább tart, a mulasztás okát bejelentse. Ennek elmulasztása esetén, vagy

máskor is, ha a tanári kar valamely tagja jónak látta igazgatói felhatalmazással az illető tanulót lakásán meglátogattam, s így az iskolakerülésnek gátat vetettünk, 2 izben pedig bizonyítvány hamisítást fedeztünk fel.

Tanulóink nagyrésze szegényebb szülőktől származván, másrészt minthogy a kerületben még aránylag kevés a modern lakás, a *tanulók tisztasága* sokszor kifogás alá esik, bár alkalom adtán sohasem mulasztottam el, hogy a tanulóknak a tisztaságnak az egészségre való nagy befolyását megmagyarázzam. Iskolai fürdőre intézetünkben nagy szükség volna, s ez is egy bizonyíték a sok közül, hogy mennyire szükség volna, hogy a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszterium végre modern és a hygienia követelményeinek megfelelő új hajlékot adna intézetünknek.

Párdányi Emil dr.

VII.

Az intézet tanulmányi kirándulásai.

Intézetünk tíz éves fennállásának esztendejében dagadó önérzettel tekinthetünk vissza az első decenniumra. Kevés intézet van, amely a kirándulások felkarolásának és gyakorlati oktatásnak a terén olyan eredményeket tudna felmutatni, mint a mi intézetünk. Büszkén mondhatjuk, hogy különösen a természetrajz oktatásában minden olyan módot megragadtunk, amely közelebb hozza a tanulót a szemlélet útján a tanult anyaghoz. Az intézet első éveiben nem vezetett pontos jegyzéket a kirándulásokról, de hogy már akkor is felkarolta a szemléltetésnek ezt az eszközét arról tanuskodnak az értesítők, melyek a nagy általánosságban megemlékeznek a tanulmányi kirándulásokról. Az 1905—906-i Értesítő már 23 kirándulást sorol fel; az 1906—907-i 25 öt, az 1907—907-i 50-t, az 1908—909-i 50-t, az 1909—10-i 50-t, az 1910—11-i 52-t, az idei 56-t, tehát amióta az intézet önálló lett 306 a megtett kirándulások száma.

Nagyobb kirándulásainkkal bejártuk az egész országot. Egy ízben voltunk az É. Ny. Kárpátokban, kétszer Erdélyben, egyszer az É. K. Kárpátokban, egyszer az Aldunán, egyszer a Balaton környékén és végre az idén a tengerparton, sőt Olaszországban is. Ezeken a kirándulásokon igyekeztünk a tanulót a természet mélyébe is bevezetni. Erre szolgált a Magas Tátra, Szt. Anna tava (gyalog), a Szurduk-völgy (kocsin), Vöröstoronyi szoros, Retyisorai völgy, a Bukovinai márványbánya (egész nap kocsin), a Csetate Boli (gyalog), a Borodicsi völgy és Paurer barlang (gyalog) a Damogled csúcs (gyalog), a Gutin hegyvidéke (egész nap szekéren), az Okola havason a csúcs és a Tisza eredete (szekéren és gyalog), Badacsony csúcs (gyalog) meglátogatása. Ezek az útak mind gyűjtéssel voltak összekötve. A hét kiránduláson meglátogattuk a petrozsényi kőszénbányát (a felsőbb osztály tanulói le is szálltak), a bukovai márványbányát, a gyalári vasbányát, a vízaknai, aknasugatagi és aknaszlatinai sóbányát, a nagybányai aranybányát és a tornaji bazaltbányát, a zsolnai és késmárki szövőgyárat, a vajdahunyadi, resicai és stejerlaki vasgyárat, az alsófernezelyi ólomöntőt, a mármarosszigeti és zajkányi fafürészt, a nagybocskói kémiai gyárat és a győri gyufagyárat. A természeti nevezetességek közül megemlítem még a Vaskaput, a Kazán-szorost, az oravicai völgyet (Marilla), Bodi tavat, a Dobsinai jégbarlangot, az Aggteleki cseppkőbarlangot, az Altorjai büdös barlangot, a Hortobágyot, a Balaton tavát stb.

A történelmi és művészeti szemléltetésre is nagy súlyt helyeztünk. Az egyes városok (Debrecen, Temesvár, Kolozsvár, Nagyszeben, Rozsnyó stb) történelmi emlékei közül megemlítem a Vágvölgy híres várait, Déva várát, a vajdahunyadi lovagvárat, a piskii csatamezőt, az orsovai korona kápolnát, Ada Kaleht, a sümegi várat, Sarmisegetusa romjait stb. Említsem-e a számos múzeumot (Darnay muzeum, Bruckenthal muzeum stb.), művészettörténeti értékű épületet, templomot, melyet feltártunk tanítványaink előtt. Bevezettük őket még a nép művészetének körébe is (Nagybánya: házi ipari tanfolyam stb.).

Talán még nagyobb hatásúak voltak azok a kirándulások, melyeket éveken át a főváros környékére vezettünk, s melyeken részt vett az egész intézet. Olyan érdekességekre hivtuk fel a fiúk figyelmét, melyeket sokszor még a fővárosi benszülött sem ismer, pedig a legkönnyebben hozzáférhetne. Ilyen kirándulást vezettünk Visegrádra (vár), Esztergomba (székesegyház, primási gyűjtemények), Székesfehérvárra (székesegyház), Gödöllőre (királyi palota és kert, besnyői kolostor, állami méhészet és baromfi telep), Tatára, (kastély, templom, tó), Ráckevére (Savoyai E. kastélya, Árpád szobor, csuklós híd, régi görög templom, lóréi népviselet), Komáromba (vár, selyemgyár, templom), Kecskemétre (templom, városház, cigányváros, konzervgyár, almacsomagoló) és Martonvásárra (Dréher-féle tehenészet, Malpartsch freskói, kastély, park, Beethoven sziget). Az ilyen kirándulások a fegyelmezés nehézsége miatt abbamaradtak.

Az egyes osztályok számára rendezett kirándulásokat, gyárlátogatásokat nem tudom részletezni, csak rövid statisztikát akarok azokról közölni. Esztergomban voltunk 2-szer, Vácott 4-szer, Fóthon (kastély, templom, sírbolt) 3-szor, Ercsiben (br. Eötvös sírja) és Érden (minaret, római út, kúnhalmok) 1-szer, Dobogókőn 7-szer, a Nagyszénáson 7-szer, a Nagykevélyen 5-ször, a Csóványoson 1-szer, a Nagyszálon 2-szer, a Gerecse hegységben (1-szer a piszkei márvány-

bányában) 2-szer, a Vértes hegységben 2-szer, a Pilisi és a Dunai Andezit hegységben 37-szer, a szentiváni szénbányában 1-szer, Visegrádon 6-szor, a Pálvölgyi barlangban 1-szer. Két napos turista kirándulást tartottunk 1-t, egész naposat 75-t, félnaposat 223-t, több napos kirándulást 7-t. Geológiai célzatú kirándulás volt 15, biológiai 65. Muzeumot látogattunk 40-szer, közte a Mezőgazdasági Muzeumot 16-szor. Időszaki kiállításon voltunk 6-on. Gyárat látogattunk 32-szer. Aquincumban voltunk 10-szer. Ezek olyan számok, melyekkel még nagy multra visszatekintő intézetek közül is csak kevés dicsekedhetik, pedig a statisztika csak 7 év eredményét foglalja össze. Ezen rövid áttekintés után áttérek a tavalyi utazásunk és az idei tanév kirándulásainak ismertetésére.

I. Az 1910—11. tanév nagy kirándulását 1911. június 21—26. közt tartottuk meg. A tanulmányúton, melynek a Balaton és környéke volt a célja, 26 tanuló vett részt *Barthos Indár* és *Kerékgyártó Árpád* tanárok vezetése alatt; a társasághoz csatlakozott *Benedek Zsolt dr.* ügyvéd az egyik résztvevő bátyja és *Holzträger Frigyes dr., Jaeger Imre, Makoldy Viktor, Láng Ernő, Láng Gyula* és *Riesz Frigyes dr.* főgimnáziumi tanárok.

Június 21-én a 8 ó 05 p.-kor induló balatoni gyorsvonattal (III. o.) indultunk Balatonfüred felé. Az új vasútvonal szépségéről nem kell itt megemlékeznem, mindenki aki utazott már rajta örök időkre agyába véste a felejthetetlen képet, midőn a Magyar Tenger először tárul fel az aligai bevágás után. 11 ó 38 p.-kor érkeztünk Balatonfüredre. Miután elfoglaltuk a fürdőigazgatóság jóvoltából szerfelett olcsón kapott szállást (fejenkint 1 K.—), fürödni siettünk. Jól esett a balaton hullámaiban felüdíteni az év munkájában elfáradt testünket. Ebéd után a fürdőtelepet tekintettük meg. Megízleltük a gyógyító forrás vizét, megnéztük Gr. Vay Kisfaludy szobrát, a parkot és a fürdőépület termeit. A fedett sétányon szebbnél szebb famunkát árultak, mely a nép háziiparának a terméke. $^1/_2$4 órakor megnéztük a Stefánia csolnakázó E. yacht telepét és mühelyét.

Nagy örömmel szállottunk két motorcsónakra és egy

vitorlásra és $^3/_4$ óra alatt áthajóztunk Tihanyba. Felcsendült a nóta „Hullámzó Balaton tetején." Ajánlom minden iskolának, hogy a Balatonon való hajózást ne zárja ki programmjából. Felejthetetlen emléke mindig megmarad a tanulók lelkében és a tulajdonos egyesület jóvoltából a hajó fejenként csak 1 K-ba kerül!

Tihanyban a visszhang szokásos bemutatásra már várt a falu apró népe, de valahogy az áramlat nem volt kedvező és így a híres, de a szomszédos építkezéssel elrontott tihanyi Echóból édes keveset hallottunk. Az apátsági templom érdekessége kipótolta csalódásunkat, különösen az altemplom keltette fel lelkünkben a nagy idők emlékezetét I. András király siremléke előtt röviden megemlékeztünk az apátság történelmi multjáról, a román stilusú altemplom művészettörténeti értékéről. Mielőtt visszaindultunk volna a templom megetti fokról élveztük a kilátást és rövid összefoglalásban átvettük a vidék geologiáját és felidéztük lelkünkben a már sokszor hallott mondákat, melyek a visszhanghoz és az úgynevezett kecskekörmökhöz (kongeria kagylók) fűződnek. 6 órakor indultunk vissza az ujonnan megépített modern kikötőből. Akik motoron jöttek, azok a vitorláson tértek vissza. Mindakét útnak megvolt a maga érdekessége. A hirtelen kelt alkonyi szél ugyancsak felfodrozta a tó vizét és a motor orrán megtörő hullámok végig fecselték a jókedvű fiúkat. Sokkal nehezebb volt a vitorlás útja, csak hosszú lavirozás után ért be a füredi kikötőbe. A szél csakhamar elült és a tanulók jórésze tanárok felügyelete alatt ismét csolnakra száll és vizen voltak a sötét est beálltáig. A többi szintén tanári felügyelet alatt a fenyvesben sétált. Balatonfüreden *Milekker Lajos* vendéglőjében étkeztünk, 1·60 K volt az ebéd, 0·90 K a vacsora és 0·40 K a reggeli ára. Szükségtelen mondanom, hogy mind a szállással, mind az ellátással igen meg voltunk elégedve.

22-én $^1/_2$6-kor keltünk. Reggeli után a csinos kápolnát tekintettük meg, amelyben Vaszary: „Krisztus a keresztfán" festménye kötötte le figyelmünket. 7-kor indultunk tovább a *Heklával*. Szivből ajánlhatom minden iskolának a Balaton

végighajózását. A hajóút nyujtja a legjobb alkalmat a Balaton minden részének megismerésére. Alkalmunk nyilt látni azt a lázas építkezést, mellyel a kormány hosszú évtizedek mulasztását akarja pótolni és a hajózás fellendítése érdekében kikötőkkel látja el a nevesebb fürdőtelepeket. Láttuk a zalai part bazalt halmainak tündéri vonalatát, a földvári partokat és a kies fonyódi hegyet. $^1/_2$2-kor értünk Keszthelyre és *Strausz* Hullám szállodájában nyertünk elhelyezést.

Az első d. u.-t Héviz megtekintésére szenteltük. *Zimmermann Gusztáv* keszthelyi tanár kedves vezetése alatt gyalog mentünk ki a kies kis fürdőre. Az út maga is igen kedves. A városban láttuk a híres Georgikon épületét, a határban betekintést nyertünk Zala dombos, topolya soros vidékére és tanulmányoztuk a nedves mezők gazdag növényvilágát. Kint a fürdőn *Reischl Vencel* fürdőbérlő jóvoltából ingyen fürdőhöz jutottunk, amely ugyan nem volt valami kiváló élvezet, mert a víz iszapos és meleg, de hozzátartozik Hévíz meglátogatásához. A tóban tenyészésző sokféle tündérrózsa, köztük a *Nymhaea thermalis* kedves látványt nyújt. Hazatérés előtt a bérlő úr jóvoltából uzsonnát is kaptak a fiúk, sört és sóskiflit.

Visszatérés közben gyönyörködtünk Festetich herceg pompás kástélyában, sajnos a parkot nem lehetett megnéznünk. Az estét ismét a Balaton vizén töltöttük evezővel a kézben. Enyhe nyári este volt.

23-án ideiglenesen búcsút vettünk Keszthelytől. A 7 órai vonattal Tapolcára utaztunk. A csatlakozó vonatig elég időnk volt, hogy megnézzük a fejlődő várost és kiváló nevezetességét, hévvizű tavát. A jövőben már nem lesz elegendő ilyen rövid idő Tapolca megtekintésére. Akkor még nem volt látogatható az ujonan felfedezett hatalmas barlang földalatti tavával.

További útunk bepillantást nyujtott a Bakony déli végvidékére. Kedves erdőben haladt a vonat, majd feltünt Tátika vára. A hatalmas bazalt bányák érintésével értünk Sümegre. Az állomáson már várt *Danielisz Sándor* sümegi tanár, aki mint gyakorló tanár intézetünkben működött. A délelőtti idő elsősorban a *Darnay Muzeum* pompás gyüjteményei meg-

tekintésére fordítottuk, ahol a kiváló alapító és tudós meghálálhatatlan szivességgel maga kalauzolt. A muzeum megtekintése után *Kisfaludy Sándor* sírjához vonultunk és itt *Danielisz* tanár úr tartott rövid előadást *Kisfaludy Sándorról.* Az ebédet *Orbán István* vendéglőjében töltöttük el. Ebéd tanulónak 1 K 20, tanárnak 1 K 60 fillér. Egyedüli vendéglő Sümegen, ahol a tömeges étkezést rendezni lehet és épen ezért nem csodálatos, hogy a kiszolgálás és az ellátás épen nem kifogástalan. Ég és föld volt a keszthelyi és a sümegi ellátás egymás mellett. Azért úgy rendeztük a sümegi kirándulást, hogy este Keszthelyre tértünk vissza, mivel már eleve értesültünk, hogy Sümegen lehetetlen a tanulók elszállásolása.

A d. u. folyamán megnéztük *Kisfaludy Sándor* szülőházát és felmásztunk a vár romjai közé, melyről bámulatos kilátást élveztünk a Kis Magyar Alföldre. 4 ó. 04 p.-kor indultunk vissza és 6 ó. 36 p.-kor érkeztünk Keszthelyre. A túl forró vasút után kitünően esett a várostól engedélyezett ingyen fürdő, később a csolnakázás a teljes besötétedésig.

24-én a kora reggelt használtuk fel csolnakázásra. Később megnéztük a tartalmas, de szük Balaton Muzeumot, mely felöleli a vidék történelmét, természeti viszonyait és néprajzát egyaránt. Megállottunk *Goldmarck* híres zeneszerző hazánkfia táblával megjelölt szülőháza előtt is. A délelőttöt ismét fürdés zárta be. Fájdalmas szívvel búcsúztunk Keszthelytől. A vendéglős szívessége egész otthonossá tette az itt töltött napokat. Kitünő szálláson és kiváló ellátáson kivül olyan kedves szívességet tapasztaltunk *Strausz* házigazdánk részéről, hogy nem mulaszthatom el, hogy azt neki külön meg ne köszönjem e helyen. Az éttermekben jogász pincérek voltak alkalmazva. 12 ó. 08 p. kor indultunk tovább és 1 ó. 10 p.-kor érkeztünk Tapolcára. Mivel a vonatunk 3 ó. 48 p.-kor indult Badacsony felé a közti időre rendeltük meg már előre az ebédet Burján Imre vasúti vendéglősnél (1·60, de igen jó ellátás).

4 ó. 14 p.-kor érkeztünk Badacsonyba. Megérkezés után rögtön megindultunk a csúcs felé. Elhaladtunk *Szegedy Róza* szőlője mellett, ahol *Kisfaludy Sándor* oly kellemes napokat

töltött, majd az egyik majorházban vezetőt fogadva rövid idő alatt értük el a csúcs hatalmas bazalt szikláit. Széles kilátás nyílik a mélyen alant fekvő Balatonra a hegy szélére emelt kereszt alól. Más oldalról Szigliget és a többi híres borhegy felé élveztünk kilátást. Képzeletünk ott járt a magyar előidőkön, melyről oly szépen énekel *Kisfaludy Sándor*. Indulni kellett. Mindenki vitt emlékül a sejtes szerkezetű bazalt lávából. Megcsodáltuk az úgynevezett „vaskapu" toronyként emelkedő szikláit azután a tomaji bazaltbánya hatalmas arányait. Badacsonytomajban még a vándorkomèdiás, hogy úgy mondjam nomád, keserves életét is megfigyelhettük. Este 7 ó. 54 p.-kor ültünk ismét vonatra és egyvégtében utaztunk Veszprémig, ahová 10 ó. 39 p.-kor érkeztünk meg.

Mielőtt veszprémi tartózkodásunkról szólnék meg kell említenem, hogy ezen a napon hideg vacsorát fogyasztottunk amit még Keszthelyen szereztünk be. Igen célszerű megoldása sok esetben az étkezés kérdésének hideg ételek beszerzése. Veszprémben kitűnő szállást nyertünk a kegyes tanítórendi főgimnázium tornatermében.

25-én vasárnapon a kath. tanulók a piaristák templomában szt. misét hallgattak. A társaság 9 óra tájban találkozott *Zsebő József* Korona vendéglőjében, ahol a reggeli már meg volt rendelve (40 fillér). *Szabó Mihály dr., Kemény János, Tölcséry Ferenc* és különösen *Laczkó Dezső* tanár urak kedves találkozása mellett néztük meg a fejlődő várost. Csodálkoztunk a Veszprémi Muzeum kiváló gazdagságán gyönyörű római mozaikján és ügyes berendezésén, azután megnéztük a városház nagytermét, majd a teljesen modern szinházat. A várban fejeztük be a délelőttöt. A vár a város legérdekesebb része. Egyik legjelentősebb műemléke a legutóbb restaurált Szt. Mihályról nevezett püspöki székesegyház érdekes altemplommal és az 1099-ben felszentelt, de elpusztult székesegyházhoz tartozott Gizella kápolna a XII. századból való festményekkel. Röviden megnéztük a püspöki palotát is és gyönyörű kilátást élveztünk a meredek várfalon álló kertjéből, de még szebb kitátás nyilt a gimnázium tetejéről részben Hajmáskér felé, részben a Séd kanyargó völgyére. A Korona

vendéglőben eltöltött lelkes hangulatú ebéd után már csak rövid sétát tettünk mert 4 ó 06 p-kor indult a vonatunk Győr felé. Az út a Bakony legszebb részén, a meglepő részletekben gazdag Czuha völgyön visz keresztül. Útba esik Zirc hatalmas kéttornyú templomával és a Kis Magyar Alföld szélén Panonhalma a főapátság nagy monostorházával és székesegyházával, az utóbbi a magyar kereszténység legrégibb bástyája. 9 ó. 35 p-kor érkeztünk Győrbe és a Bárány szállodába vonultunk a fogadásunkra megjelent tanár urak vezetésével. Itt volt kirándulásunk alatt a leggyengébb szállásunk. Egyik másik szobát egyáltalán nem lehetett használni a berendezettek közül nagy hőfokuk miatt (35° C), melyet a falban elhúzódó kémény okozott. Rendes körülmények között ezek a szobák használatlanok, a tanulóknak jók lesznek, gondolta a szállodás. Teljes eréllyel kellett fellépnünk, hogy ezek helyett a szobák helyett máshol adassunk helyet a fiúknak. Pedig talán épen ez a szálloda volt a legdrágább utazásunk alatt, mert 4 K 50 fillért fizettünk lakás ellátásért egy-egy személy után.

26-án a reggeli után a bencés főgimnáziumba vonultunk, ahol *Vörös Balduin* és *Börzsönyi Arnold* tanár urak a legnagyobb szivességgel mutatták meg a dísztermet és a szertárakat. A régiségtár különösen lekötötte figyelmünket. A gimnáziumból a Rába partjára vonultunk és ott az állami főreáliskola ifjúsága bemutatta regattáját, mely egyedüli a maga nemében.

A regatta vezető tanára, Fülöpp Dezső bámulatos munkát fejt ki a tanulók sportolásának előmozdításában. A gyakorlatok után rövid csolnakázás következett. Következő állomásunk a híres székesegyház volt, melyben *Malpertsch* freskói annál inkább érdekeltek, mivel intézetünk a martonvásári kiránduláson már megismerkedett *Malpertsch* műveivel. A kincstárban különösen Szt.-László fejének ereklyetartója nevezetes.

Ebéd után még a Vesuvius gyufagyárat tekintettük meg, majd elbúcsúzva kedves vezetőinktől *Polgár Sándor, Pittroff Pál dr., Szőgyi László, Sümeghy Ferenc, Kiss István dr.,*

Rudas Jenő, Fülöpp Dezső tanár uraktól a d. u. 4 ó. 33 p.-kor induló vonattal utaztunk haza.

Rövid ismertetésemben igyekeztem kiemelni minden olyan motivumot, amely hasonló irányban induló kirándulások vezetésénél megkönnyítheti a testvér intézetek munkáját. Igaz szívvel mondhatom, hogy egész útunk alatt úgy a testvérintézetek igazgatósága, mint tanári kara és a hatóságok részéről is a legnagyobb szívességgel találkoztunk. Az idei tapasztalat is azt mutatja, hogy azokban a városokban, ahol a szállodások nem igyekeznek a tanuló kirándulásokat támogatni, sőt egoisztikus szempontokból tehernek veszik azokat (Győr, Sümeg), igyekeznie kellene a kirándulókat felszabadítani a szállodások önkénye alól az iskolák tornatermeinek szalmazsákkal való hivatalos felszerelése útján. Ez az indítvány, melyet már több izben kifejtettem volt, újabban mindinkább szélesebb körben hódít híveket. Bárcsak hivatalos helyen is figyelembe vennék és intézkednének.

Kedves kötelességem végezetül, hogy köszönetet mondjak még egyszer mindazoknak, kik kirándulásunkat bármilyen módon előmozdították, főleg a balatonfüredi fürdőigazgatóságnak, a keszthelyi, sümegi, veszprémi, győri főgimnázium és a győri főreáliskola igazgatóságának és a bennünket vezető tanár uraknak a kirándulás helybeli előkészítéseért és a fárasztó vezetésért, a veszprémi kegyes tanító rendháznak az ingyen szállásért, Keszthely városának és *Reischl Vencel* úrnak (Hévíz) ingyen fürdőért, az utóbbinak külön a hévvízi uzsonnáért és *Strausz* keszthelyi szálloda tulajdonosnak páratlanul álló ellátásáért.

II. A turista kirándulások száma az idén ismét gyarapodott, jóllehet az idő épen nem volt kedvező azok rendezésére. Néhány esetben a kellemetlen idő útban érte a kirándulókat, de hála Istennek baj azért senkit sem ért. A kirándulások a következők:

1. *Okt. 4.* Dömös Dobogókő - Disznósárok—Hoffmann-kunyhó—Dömös. V—VI. o. 10 tanuló. Gyaloglás: 7 óra.

2. *Okt. 6.* Hármashatárhegy, gerincvándorlás Solymárig, Nagyszénás, Hüvösvölgy. IV. o. 14 tanuló. Gyaloglás: 8 óra.

3. *Okt. 8.* Hüvösvölgy—Nagyszénás—Piliscsaba. VIII. o. 10 tanuló. Gyaloglás: 6 óra.

4. *Okt. 8.* Jánoshegy—Nagykovácsi—Solymár. II. B) o. 15 tanuló. Gyaloglás: $6^1/_2$ óra.

5. *Okt. 15.* Vác—Szentendrei sziget—Tótfalu—Tahi—Csódihegy - Bogdán—Visegrád. V—VI. o. 12 tanuló. Gyaloglás: 5 óra. A kirándulást kiválóan érdekessé tette a váci orsz. vásár. A Csódi hegyet mint lakkolithet ismertettük a tanulók előtt.

6. *Nov. 5.* Óbuda—Üröm (orosz kápolna!)—Vörösvár—Szentiván (kőszénbánya!) Piliscsaba. IV—VI. o. 12 tanuló. Gyaloglás 6 óra.

7. *Nov. 15.* (Uránia után) Zugliget—Makkos-Mária—Budakesz—Zugliget. II. B) o. 10 tanuló. Gyaloglás 5 óra.

8. *Nov. 26.* Vác—Nagyszál—Vác. II. B) o. 15 tanuló. Gyaloglás: 5 óra.

9. *Dec. 31.* Hármashatárhegy (meteorológiai megfigyelések)—Hidegkút—Remete Mária—Hüvösvölgy. III. A), B) 10 tanul. Gyaloglás: 6 óra.

10. *Márc. 3.* Tétény—Diósd—Kaptárkövek (őskori temetkező hely)—Törökbálint—Iharosi erdő—Torbágy—Csiki puszta—Kelenföld (32 km.) IV. o. 6. tanuló. Gyaloglás: 7 óra.

11. *Márc. 24.* Bánhida—Hajagos—Peskő—Tolna—Vértesszőllősremeteség. V. o. 10 tanuló. Gyaloglás: 8 óra.

12. *Márc. 29.* Svábhegy—Makkos Mária—Ördögorma. V. o. 4 tanuló. Gyaloglás 5 óra.

13. *Márc. 31.* Szár—Vitány vár—Felsőgalla. II. B) o. 15 tanuló. Gyaloglás: 6 óra.

14. *Ápr. 1—2.* (Két napos kirándulás.) Első nap Esztergomban megnéztük Vak Bottyán házát, a székesegyházat, a primási gyűjteményeket, este 4·12-kor indultunk Piszkére. Piszkén a tanulók Klein András segédlelkész szíves közbenjárására magánházaknál voltak elszállásolva. Igaz szívvel mondok hálás köszönetet úgy a főtisztelendő Úrnak, mint a szállásadóknak. 2-án csepergő esőben indultunk el a Pisznice hegy híres vörösmárvány bányái felé. A bányák megtekintése és gyűjtés után a szomszédos „Denevér" barlangot jártuk be 1 óra alatt. A barlang bámulatos guano tömegén és a ren-

geteg denevéren kívül a cseppkövek kötötték le figyelmünket. Mivel a barlang elhagyása után a biztosnak hitt derülés helyett erősebb eső következett, elhatároztuk, hogy lemegyünk a legközelebbi faluba Héregre s ott szekeret fogadunk. A faluba már orkánban és felhőszakadásban érkeztünk be. Mivel befogásra a gazdák dupla bér mellett sem vállalkoztak a már havas orkánná fajult időben gyalog kellett megtennünk a hátralevő útat Tarjánon át Felsőgallára. Ezt az útat nem felejti el úgy hiszem egyetlen résztvevő sem. És mégsem a vihartól stb. féltettem a tanulókat, hanem az államvasut fűtetlen vonatától, melyben 2 órát kellett töltenünk. Istennek hála, senki sem betegedett meg. IV—V. o. 11 tanuló. Gyaloglás a második napon: $8^1/_2$ óra.

15. *Ápr. 21.* (Félnapos.) Hűvösvölgy. II. A) 25 tanuló. Gyaloglás: 3 óra.

16. *Máj. 5.* Visegrád—Pilisszentlászló—Sikáros—Dömös. VI—VII. o. 8 tanuló. Gyaloglás: 7 óra.

III. A többi kirándulás legnagyobb része is a természetrajzi oktatást támogatta. Ide vágnak a VI. o. gyárlátogatásai A megtekintett gyárak: Ganz-gyár (öntő osztály), hajógyár, Hüttl porcellángyár, gázgyár, Leipziger szeszgyár, Goldberger festőgyár.

A földrajz tanítását támogatta a IV. ker. Városháztéri Világpanoráma látogatása. Az I., II. és IV. o. volt a Mezőgazdasági Muzeumban, a VI. o. a Nemzet Múzeum ásványtani osztályában, az V. és VI. o. Aquincumban. Három ízben volt az intézet az Uránia szinházban.

Vasár és ünnepnapon a kath. tanulók kirándulás előtt tanári felügyelet alatt hallgattak külön szt. misét.

Kirándulásainkon a szülők közül több izben csatlakoztak. Örvendetes szívvel szögezem le ezt a jelenséget, mert az ilyen csatlakozás is hozzájárul az iskola és a szülői ház közti jó viszony megerősítéséhez.

Ágner Lajos tanár úr a kirándulásokon szorgalmasan részt vett tanulók számára jutalomkönyveket tűzött ki, melyeket a következő III. B) o. tanulók kapták: *Kovács Vince:* Révész Dani: Fókavadászaton. — *Kuncze László:* Győri A.:

Kalandok Indiában. — *Doma János:* J. Verne: Egy úszó város. — *Haffner Béla:* Révész Dani: Jeges medvék között. — *Scharn István:* Dávid Margit: Guliver utazásai. — *Ay Mátyás:* Pósa L.: Hegyen völgyön. — *Erényi István:* Kaczogh—Takács: A magyarok története. — *Rott Tibor:* Gaál M.: Skrobanyek úr — *Gyurákovich József:* Gerő Attila: Az igazság diadala. — *Kiss István:* Gaál M.: Ezeréves multunkról. — *Wurzinger Ödön:* Rákosi Viktor: Utazás a Holdba.

A nagy kirándulás résztvevői számára kiírt pályázaton jutalmat nyert *Dobi Ernő* és *Stern István* VIII. o. tan., dicséretet *Conrád Ernő* V. o. tan.

A kirándulási alap elszámolása:

Bevétel:

(2., 4., 6., 8., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 17., 18., 2.., 23., 24., 26., 32., 33.) 395 tanuló után	395	K	— f.
(5) 1911. jul. 3. Elhelyezett tőke. Betét mint átvitel	2175	„	61 „
(16) 1911. okt. 6. a Miniszt. 9524/09 okt. 5. rendelete alapján	12	„	76 „
(20) Ad 19. 1911. nov. 25. Az 1911. november novemberi házi gyűjtés	33	„	— „
Összesen:	2616	K	37 f.

Kiadás:

(1) 1911. júl. 4. Túlkiadás az 1910/11. tanévben	40	K	08 f.
(3) 1911. júl. 5. Betét, mint átvitel	2175	„	61 „
(8) 1011. szept. 16. Báró Horváth Béla hadapródisk. lépő visszafizetett díja	1	„	— „
(15) 1912. márc. 7. Nyomtatvány	10	„	— „
(21) 1912. máj. 7. 5 fiú díja a tornaversenyre	50	„	— „
(22) 1912. máj. 11. Lövőtéri szolgának fegyvertisztításért	5	„	— „
Összesen:	2281	K	69 f.

Kerékgyártó Árpád.

Kirándulási naptár.

Szám	Nap	Kirándulás célja	Kirándulás helye	Osztály	Tanulók száma	Vezető
a) **A múlt évi Értesítőben „tervezett kirándulások" alatt felsoroltakból megvoltak 1911-ben.**						
1	jún. 5. e. n.	turisztikai	Piliscsaba	I. B	18	Ágner
2	„ 14. d. e.	hitbuzgalmi	Máriaremete	I—VII.	45	Láng E., Lenz Kerékgyártó
3	„ 18. e. n.	turisztikai	Solymár	I. B	15	Ágner
4	„ 21—26. 6 nap	földr., történ., termr., néprajz	Balaton, Veszprém, Győr	I—VII.	26	Barthos, Kerékgyártó, Holzträger, Jaeger, Makoldy, Láng E., Láng Gy., Riesz
b) **1910—11-ben megtartott kirándulások május 25-ig.**						
1	szept. 27. d. u.	földrajzi	Világpanorama (Németország városai)	II. A, B, III. A, B	59	Kerékgyártó, Láng
2	okt. 4. e. n.	turisztikai	Dobogókő	V—VI.	10	Kerékgyártó, Láng E., Láng Gy.
3	„ 6. „ „	„	Nagyszénás	IV.	14	Kerékgyártó
4	„ 8. „ „	„	„	VIII.	10	Makoldy
5	„ 8. „ „	„	Nagykovácsi	II. B	15	Ágner
6	„ 15. „ „	geologiai	Csódihegy	V—VI	12	Kerékgyártó, Barthos, Láng E., Láng Gy.
7	„ 19. d. u	történelmi	Aquincum	V—VI.	50	Barthos
8	„ 19. „ „	földrajzi	Filatori dülő	I. A, B	50	Kerékgyártó
9	„ 26. „ „	„	Világpanorama (Magas Tátra)	I. A, B	62	Kerékgyártó, Láng Gy.
10	29. „ „	term.-rajzi	Római fürdő	II. B	12	Kerékgyártó
11	nov. 5. e. n	geologiai	Szentiván (szénbánya)	IV—VI.	12	„
12	„ 15. d. e.	ismeretterj.	Uránia (A tengerfenék titkai)	I—VIII.	–	Tanári kar
13	„ 15. e. n.	turisztikai	Budai hegység	II. B	10	Ágner
14	„ 26. „ „	„	Nagyszál	II. B	15	„
15	dec. 6. d. u	földrajzi	Világpanorama (Mexiko)	III. A, B	23	Kerékgyártó, Láng Gy.
16	„ 14. „ „	„	Világpanorama (Fiume)	I. A, B	34	Kerékgyártó, Láng Gy.
17	„ 27. d. e.	term.-rajzi	Mezőgazd. Múzeum	I. A	14	Kerékgyártó
18	„ 28. „ „	„	„ „	II. B	10	„
19	„ 29. „ „	„	„ „	IV.	16	„
20	„ 31. e. n.	meteorologiai	Hármashatárhegy	III. A, B	10	„

Szám	Nap	Kirándulás célja	Kirándulás helye	Osztály	Tanulók száma	Vezető
21	jan. 4. d. u.	ismeretterj.	Halászbástya	I. A, B	50	Kerékgyártó
22	„ 27. „ „	technologiai	Ganz-gyár	VI.	30	Telbisz
23	febr. 13. d. e	ismeretterj.	Uránia (A vasút)	I—VIII.	—	Tanári kar
24	„ 15. d. u.	„	Királyi palota	I. A, B	52	Kerékgyártó
25	„ 27. „ „	technologiai	Hajógyár	VI.	30	Telbisz
26	„ 28. „ „	„	Leipziger-féle szeszgyár	IV.	20	Kerékgyártó, Láng E., Láng Gy., Lenz, Simon
27	márc. 3. e. n.	turisztikai	Diósd—Torbágy	IV.	6	Kerékgyártó, Láng Gy.
28	„ 8. d. u.	földrajzi	Világpanorama (Tripolisz)	II. A, B	24	Láng Gy.
29	„ 12. „ „	technologiai	Hüttl porcellángyár	VI.	30	Telbisz
30	„ 15. d. e	term.-rajzi	Hajógyársziget	II. B	12	Kerékgyártó
31	„ 15. „ „	„	Mátyáshegy	II. A	14	Láng Gy.
32	„ 24. e. n.	turisztikai	Gerecsehegység	V.	10	Ágner
33	„ 27. d. u.	technologiai	Luizamalom	IV. I. cs.	21	Kerékgyártó
34	„ 28. „ „	„	„	IV. II. cs.	14	„
35	„ 29. e. n.	term.-rajzi	Budai hegyek	V.	4	Láng Gy.
36	„ 30. „ „	„	Guggerhegy	I. A	10	Kerékgyártó
37	„ 31. e. n.	turisztikai	Vérteshegység Vitány	II. B	15	Ágner
38	ápr. 1—2. 2 n.	művészeti, történeti, természetrajzi, turisztikai	Esztergom, Piszke, Piszkice (márványbánya)	IV—V.	11	Kerékgyártó, Láng Gy.
39	„ 4. d. u.	term.-rajzi	Szúnyogsziget	II. B, IV.	10	Kerékgyártó
40	„ 8. „ „	földrajzi	Csepelsziget	III. A	4	„
41	„ 21. „ „	szórakoztató	Hűvösvölgy	II. A	25	Alszeghy
42	„ 23. „ „	technologiai	Gázgyár	VI.	30	Telbisz
43	„ 25. „ „	„	Erzsébet kenyérgyár	IV.	48	Kerékgyártó, Láng Gy.
44	„ 27. „ „	term.-rajzi	Mezőgazd. Múzeum	I. B	24	Láng Gy.
45	„ 30. „ „	technologiai	Leipziger-féle szeszgy.	VI.	30	Telbisz
46	máj. 2. „ „	term.-rajzi	Pálvölgy	I. A, B	52	Kerékgyártó
47	„ 5. e. n	turisztikai	Pilisszentlászló	VI—VII	8	„
48	„ 8. d. e	ismeretterj.	Uránia (Az éjféli nap országa)	I—VII.	—	Tanári kar
49	„ 14. d. u.	technologiai	Goldberger-féle festőgyár	VI.	30	Telbisz
50	„ 20. este	rovargyűjtő	Svábhegy	II. A	5	Láng Gy.
51	„ 23. „ „	term.-rajzi	Római fürdő	IV.	17	Kerékgyártó
52	„ 23. este	rovargyűjtő	Farkasrét	V.	5	Láng Gy.
53	„ 24. d. u.	term.-rajzi	Széchenyihegy	I. A, B	35	Kerékgyártó

Szám	Nap	Kirándulás célja	Kirándulás helye	Osztály	Tanulók száma	Vezető
	c) **Az Értesítő lezárása utánra tervezett kirándulások.**					
1	máj. 25. d. u.	szórakoztató	Jánoshegy	I—III.	—	Ágner
2	„ 27. e. n.	turisztikai	Szokolyai völgy	II. A, B	—	„
3	jún. 2. „ „	„	Vitány	V.	—	„
4	„ 2. d. e.	term.-rajzi	Nemzeti Múzeum, Ásványtár	VI.	—	Telbisz
5	„ 4. este	rovargyűjtő	Farkasrét	II. A, B	—	Láng Gy.
6	„ 6. e. n.	turisztikai	Dobogókő	II—III.	—	Ágner
7	„ 9. „ „	„	Piliscsaba	V.	—	„
8	„ 16. „ „	„	Nagysomlyóvár	II. A, B	—	„
9	„ 23. „ „	műtörténeti	Zsámbék	V.	—	„
10	„ 24—júl. 2. 8 n.	művészeti, néprajzi, történelmi	Venezia, Padua, Vicenza	I—VII.	—	Olgyai, Láng Gy.
11	Bizonytalan időben	technologiai	Dohánygyár	IV.	—	Kerékgyártó
12		növénytani	Kertészeti szakiskola	IV.	—	„
13		term.-rajzi	Budai hegyek	IV.	—	„
14		„	Állatkert	V.	—	„
15		„	„	I—II.	—	Kerékgyártó, Láng Gy.
16		rovargyűjtő	Budai hegyek	II. A, B	—	Láng Gy.
17		„	„ „	II. A, B	—	„ „
18		„	„ „	II. A, B	—	„ „

VIII.

Rendkívüli munkásság.

I. Segítő egyesület (1909).

A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi minisztériumnak 1909. évi február 6-án kelt 149,736/908. számú rendeletével jóváhagyott alapszabályai értelmében 1909. évi október 23-án alakúlt meg 3 évre a következő tisztikar megválasztásával: elnök: *Morvay Győző dr.* igazgató, pénztáros: *Máté Lajos dr.* r. tanár, könyvtáros: *Barthos Indár* r. tanár, majd *Láng Gyula* h. tanár. Igazgató választmány: a gimná-

zium tanári kara. Ez a vezetőség intézte az egyesület ügyeit a lefolyt iskolai év folyamán az alábbi elszámolás szerint:

I. **Pénztár.** Az 1910—11. isk. évi kimutatás kiadási rovatának 2. tétele szerint: *újabb takarékbetét* 1115 K 68 f. A számadások lezárása után volt még *bevétel* (Alapok és alapítványi díjak 6. l.): 34. 1911. máj. 26. házi zenekari matiné 29 K, 35. 1911. jún. 7. tornaverseny után hídpénzmaradék 50 f. *E tételek összege* 1145 K 18 f. — *Kiadások* (Alapok és alapítványi díjak 6. l.): 24. 1911. május 26. nyomtatvány (Wimmer) 13 K, 25. 1911. máj. 26. Tarján próbán és matinén alkalmazva 10 K, 26. 1911. máj. 26. elrendezés (Makrai) 3 K. Összesen 26 K. Ha ezt levonjuk a fenti összegből, az 1910—11. iskolai év végén, június 30-án túl a következőkben foglalható össze:

A pénztári állapot az 1911—12. iskolai évben:

Bevétel (Alapok és alapítványi díjak 7. lap):

1.	1911. júl. 1. maradék az 1910—11. tanévről	1119 K	18 f.
3.	1911. júl. 2. térképeladás	12 „	— „
5.	1911. júl. 3. elhelyezett tőkebetét, mint átvitel	3575 „	54 „
7.	1911. szept. 5. Stern György V. oszt. m. tanuló	1 „	— „
9.	1911. szept. 5. Diner Dénes Pál VII. oszt. m. tanuló	1 „	— „
16.	1911. okt. 6. vegyes díjak (Kiadás 14. tétel: segélyalapra)	12 „	77 „
19.	1911. nov. 18. óbudai izr. hitközség adománya	50 „	— „
20.	1911. nov. 25. az 1911. novemberi házi gyűjtésből	34 „	— „
22.	1911. dec. 22. ifj. segítő egyesületi tagsági díjak	418 „	— „
25.	1912. jan. 10. budai izr. hitközség adománya	50 „	— „
27.	1912. jan. 17. segélyegyleti mulatság . . .	11 „	90 „
28.	1912. jan. 20. karácsonyi gyűjtés.	417 „	34 „
29.	1912. jan. 20. a perselyben talált összeg .	30 „	62 „
	Átvitel	5702 K	73 f.

	Áthozat	5702 K	73 f.
30. 1912. jan. 24. Irgalmas rendi kórház-igazgatóság	10 „	— „	
31. 1912. jan. 27. budai Chevra Kadisa alapító tagsági díja	100 „	— „	
34. 1912. febr. 13. Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár	49 „	74 „	
(Alapok és alapítványi díjak 8. lap.)			
35. 1912. febr. 16. Ujlaki elemi iskola adománya	10 „	— „	
36. 1912. febr. 20. Saile Antal III. A) oszt. meghalt tanuló koszorújára gyűjtött összeg maradéka, kiegészítve szülei által	45 „	77 „	
37. 1912. márc. 20. tagsági díj	106 „	— „	
39. 1912. ápr. 13. tagsági díj	4 „	— „	
40. 1912. ápr. 13. gyűjtés	3 „	40 „	
41. 1912 ápr. 21. csipkekiállítás	10 „	50 „	
43. 1912. ápr. 24. Horger Antal adománya	2 „	— „	
44. 1912. máj. 10. Hampel Antal V. oszt. tan. felolvasása	20 „	— „	
45. 1912. máj. 11. ugyanarra a célra	— „	40 „	
	Összesen:	6095 K	16 f.

Kiadás (Alapok és alapítványi díjak 7. lap.):

2. 1911. júl. 4. Bevétel 7. lap 1. és 3. tétele szerint elhelyezett tőke	1131 K	18 f.	
3. 1911. júl. 5. Betét, mint átvitel, Bevétel 7. lap 5. tétele	3575 „	54 „	
4. 1911. aug. 30. Könyvek kötése (Trisztinovits)	301 „	80 „	
5. 1911. szept. 4. egy tanuló felvételi díja	19 „	— „	
6. 1011. szept. 5. „ „ „ „	19 „	— „	
7. 1911. szept. 6. „ „ „ „	19 „	— „	
9. 1911. szept. 23. Jenő Andor tandíja	36 „	— „	
10. 1911. szept. 23. Perl László IV. oszt. tandíja	36 „	— „	
12. 1911. nov. 9. Havas Béla II. A) oszt. tan. felvételi díja	10 „	— „	
	Átvitel	5147 K	52 f.

	Áthozat	5147 K 52 f.
13. 1911. dec. 6. Klein Győző I. A) oszt. tan. II. tandíj részlete	18 „	— „
14. 1911. dec. 13. segélyegyl. mulatság, terembérlet-előleg	20 „	— „
16. 1912. márc. 11. Jenő Andor II. A) oszt. tan. féltandíja	9 „	— „
19. 1912. máj. 4. Jenő Andor II. A) oszt. tan. féltandíja	9 „	— „
	Összesen:	5203 K 52 f.

Ezt levonván a bevételek összegéből, látjuk, hogy az idei *maradék* 891 K 64 f. Ha ezt az összeget hozzáadjuk a tavalyi s a régibb betétek fönt jelzett összegéhez, megkapjuk *az összes betétek főösszegét:* 5598 K 36 fillért, amely a Segítő Egyesület javára gyümölcsözőleg van elhelyezve a Pesti Hazai Első Takarékpénztárban.

A karácsonyi gyűjtés eredménye részletezve:

I. A) osztály. Balás Sándor 9 K, Brandl Ernő 20 f, Ehrentheil Tibor 1 K 10 f, Fidler Béla 1 K 10 f, Fóthi Kálmán 2 K 40 f, Gigler Ferenc 2 K 60 f, Gremsperger Imre 9 K 60 f, Hangodi István 50 f, Hauk József 1 K, Harmat László 70 f, Harsányi Gyula 1 K 70 f, Havas György 3 K, Horváth Béla 4 K 50 f, P. Kiss János 40 f, Máté Lajos 1 K, Orbán Béla 50 f, Palágyi M. Lajos 2 K 50 f, Petrovics Tibor 4 K 20 f, Schneider József 1 K 30 f, Steinfeld László 2 K, Stuhl József 1 K, V. Suba Lajos 40 f, Szeszlér István 1 K, Szilvássy Károly 60 f, Tandlich Tibor 4 K 70 f, Torosy Ernő 1 K 30 f, Tucker Sándor 4 K 10 f, Weber István 3 K 50 f, Wilhelm Jenő 50 f, Znabovits Antal 2 K, Klein Győző 90 f; összesen 69 K 30 f.

I. B) osztály. Bernáth Béla 1 K, Bettelheim Jenő 9 K, Conrád Henrik 20 f, Conrád Pál 20 f, Faller László 80 f, Gyenes László 60 f, Koller Lőrinc 2 K 10 f, Kunst Ferenc 1 K, Macskásy László 2 K 20 f, Meisels Andor 2 K, Nádas Sándor 20 f, Parczell Miklós 3 K, Pavlik Nándor 2 K 70 f, Pillmann József 2 K 30 f, Radvány Sándor 1 K 60 f, Reisz József 90 f, Sándor Ferenc 2 K, Scheibler Ármin 8 K 20 f, Sipos László 2 K, Szathmáry László 10 f, Szeifert József 2 K, Szigeti Gyula 1 K 64 f, Szolnoky László 02 f, Tamás Endre 20 f, Uxa Ferenc 46 f, Weisz Dezső 1 K 50 f, Wiesner Aladár 10 f, Horváth József 10 f; összesen 48 K 21 f.

II A) osztály. Ábel Pál 1 K 58 f, Bálint Zoltán 28 f, Gattein Zoltán 1 K 40 f, Jenő Andor 1 K 70 f, Kéhli István 70 f, Kemény Ernő 50 f, Mérei László 40 f, Misák László 10 f, Mohos József 10 f, Novák

János 5 K 70 f, Palencsár Sándor 60 f, Popper Tibor 2 K, Schlemmer Tivadar 19 f, Schörnhardt Kornél 32 f, Schwarcz Ákos 7 K 50 f, Simonovics István 40 f, Sipos Imre 1 K, Stern Aurél 2 K, Urbán Aurél 2 K 50 f, Vajda János 2 K 75 f, Havas Béla 40 f, Kóródy Gyula 5 K; összesen 37 K 12 f.

II. B) osztály. Ay Mátyás 7 K 20 f, Bábel Rezső 20 f, Békefi Aladár 50 f, Bodnár Béla 10 f, Brunecker Lipót 04 f, Csomor Lajos 64 f, Doma János 10 f, Eisler László 10 f, Emperger Lajos 16 f, Erényi István 2 K, Groszberger György 2 K, Haffner Béla 20 f, Hanatschek Ottmár 1 K 80 f, Kende Aladár 16 f, Kovács Vince 04 f, Kuncze László 1 K, Milbich József 32 f, Prekop József 18 f, Rott Tibor 1 K, Rzyman Lajos 1 K 30 f, Steiner Jenő 3 K 94 f, Wurzinger Ödön 1 K; összesen 23 K 98 f.

III. A) osztály. Alföldi Antal 10 f, Dezső Zoltán 32 f, Ehrenzweig Károly 50 f, Hangódi János 60 f, Karef Imre 2 K, Klein Sándor 10 f, Kovács Jenő 1 K, Mátrai Béla 6 K 20 f, Mödlinger Gusztáv 1 K, Németh Sándor 10 f, Piperkovics Andor 01 f, Prindl Ágoston 1 K, Rábl György 50 f, Saile Antal 30 f, Sicher József 60 f, Skuteczky Ödön 12 K 48 f, Stiffel Vilmos 1 K, Szerényi Tibor 3 K 40 f, Vass Árpád 20 f, Vértag Elemér 1 K, Vértag Lajos 1 K, Weisz Vilmos 1 K 50 f, Weissberg Jenő 90 f, Wondracsek Károly 50 f, Zwickl Vilmos 4 K 40 f; összesen 40 K 71 f.

III. B) osztály. Ábrahám Kálmán 4 K, Bauer Rezső 1 K, Blau József 18 K 50 f, Del Medico József 7 K, Gilányi Béla 2 K 10 f, Grossmann Dezső 40 f, György Endre 2 K 30 f, Keszler János 1 K 80 f, Miakity Illés 10 f, Miereisz János 6 K 70 f, Mittelmann Béla 80 f, Pálffy Gyula 1 K, Schneider Lajos 10 K, Sziklai Ferenc 1 K 80 f, Waltz Pál 40 f, Weisz József 1 K 70 f, Wielátz Rezső 2 K 30 f, Zellner Ferenc 18 K 40 f, Zucker Lajos 1 K; összesen 81 K 30 f.

IV. osztály. Bábel Andor 14 f, Bősze Elek 14 f, Dauner Bernát 10 f, Doby József 1 K, Eberhardt Róbert 20 f, Foerk Ernő 20 f, Garms Ferenc 30 f, Gábor András 1 K, Gábor Imre 22 f, Georgi István 1 K, Grosz Aladár 16 f, Hermann József 66 f, Hollós László 30 f, Huszár Miklós 1 K 40 f, Hübner Kálmán 30 f, Kalmár Zoltán 06 f, Kaveczky Zoltán 22 f, Kohn Imre 20 f, Komor Imre 20 f, Kramer Nándor 1 K, Kronstein István 10 f, Leichtner Ede 20 f, Lenz Márton 08 f, Marczell Gyula 10 f, Móra Mihály 50 f, Nebenführer Rezső 20 f, Oroszlán Géza 50 f, Perl László 14 f, Petrovich Ferenc 1 K 52 f, Prause V. János 40 f, Reichert Frigyes 32 f, Reiner Ferenc 20 f, Reisinger Gyula 2 K, Riegl Gyula 1 K 32 f, Rosner Lipót 10 f, Schádler Ferenc 20 f, Scheidl Nándor 40 f, Schmideg József 20 f, Schön Miksa 10 f, Simonyi Dezső 40 f, Spatz László 30 f, Steiner Zsigmond 20 f, Szabó Béla 04 f, Szabó Gyula 1 K 14 f, Székely László 60 f, Szemere Pál 20 f, Szeniczei Lajos 1 K 04 f, Thaller György 70 f, Tihanyi Béla 1 K 02 f, Varga Rezső 20 f,

Weisz Sándor 10 f, Wellisch Dezső 22 f, Zboray Gyula 20 f, Horváth Gyula 46 f; összesen 24 K 20 f.

V. osztály. Bán Árpád 1 K 60 f, Boros Rudolf 1 K, Böröczi József 20 f, Buday Béla 1 K, Conrád Ernő 20 f, Dullien Károly 1 K, Gattein Miklós 1 K, Gigler Károly 1 K, Gyenes Sándor 20 f, Hampel Antal 2 K, Hauser József 50 f, Horváth Mihály 20 f, Mátrai Antal 6 K 20 f, Nebenführer László 1 K, Rosen Aladár 1 K 50 f, Simonyi-Semadam Sándor 7 K, Ströcker Sándor 20 f, Varga Károly 20 f; összesen 26 K.

VI. osztály. Árvay-Nagy Kálmán 35 f, Benyovits Árpád 10 f, Benyovits Lajos 10 f. Bognár Pál 20 f, Cifka József 50 f, Foerk Károly 1 K, Fricsovszky Gyula 34 f, Haeffner Jenő 1 K 20 f, Hajba Pál 18 f, Háry László 24 f, Kamocsay Jenő 1 K, Kerékgyártó Béla 18 f, Kiss József 50 f, Kiss Károly 20 f, Kótsy János 20 f, Kronstein Alajos 1 K 50 f, Lenz Árpád 30 f, Maczek József 80 f, Mandl Oszkár 1 K, Mérei Ernő 20 f, Mészáros József 12 f, Neumann Adolf 20 f, Princz Ottó 50 f, Rosenthal Győző 30 f, Ruff Lajos 10 f, Sachs Ede 30 f, Schäffer Ödön 50 f, Schiffer Ödön 50 f, Schillinger Ferenc 2 K, Schöbitz Ferenc 50 f, Schuster Ede 1 K, Stern Pál 10 f, Szeniczei Mihály 20 f, Tábory Zoltán 20 f, Uxa Antal 50 f; összesen 17 K 11 f.

VII. osztály. Albert József 40 f, Beliczay István 3 K 20 f, Czintula Imre 40 f, Deutsch Pál 30 f, Dobay Zoltán 50 f, Edvi-Illés Gyula 1 K, Erődi Frigyes 13 f, Faludi István 50 f, Feicht Károly 50 f, Feldmann Oszkár 60 f, Gergelyi László 1 K, Gleich Rudolf 42 f, Goldberger József 60 f, Grossmann Jenő 30 f, Gyárfás Sándor 40 f, Harsányi Dániel 2 K, Hirt Géza 30 f, Kecskés Pál 2 K, Kovács Károly 20 f, Kriegler Sándor 48 f, Kuncze János 50 f, Lengyel József 2 K 20 f, Lorberer Lajos 30 f, Miklósy Lajos 1 K 20 f, Minder Gynla 31 f, Móra János 81 f, Morvay Szilárd 1 K, Rábl Antal 1 K, Répássy György 10 K, Romy Zoltán 50 f, Rozgonyi László 1 K, Ruzicska Róbert 72 f, Schwarcz Artur 40 f, Staufer Ernő 30 f, Tandori Dezső 50 f, Tiszovszky Lajos 50 f, Török Elek 2 K 04 f, Turmann Ferenc 80 f, Vargha Gyula 50 f, Wacsek Gusztáv 1 K, Zboray Sándor 1 K, Zombor Jenő 2 K 80 f; összesen 44 K 61 f.

VIII. osztály. Balázs János 20 f, Benedek Sándor 40 f, Czintula József 20 f, Dobi Ernő 20 f, Eisner Rezső 1 K, Federit Herman 10 f, Finály Rezső 20 f, Goldinger Ferenc 20 f, Herman Lajos 1 K, Horváth László 20 f, Komor Vilmos 20 f, Neuwalder Ernő 10 f, Schäffer István 3 K, Somogyi István 20 f, Stern István 20 f, Sztracska József 20 f, Turányi Dénes 20 f, Vas Géza 20 f, Alföldi András 20 f; összesen 8 K 20 f.

A karácsonykor gyűjtött összeg: 420 K 74 f.

Jótékony *adományokat* juttattak a segítő egyesület céljaira: a Budai Izraelita Hitközség és az Óbudai Izr. Hit-

község 50—50 koronát, az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár 49 K 74 fillért; boldogult Saile Antal III. A oszt. tanuló után maradt 45 K 77 f; az Irgalmasrendi Kórház-igazgatóság és az Ujlaki elemi iskola 10—10 koronát, Horger Antal 2 koronát küldött. Diner Dénes Pál VII. és Stern György V. oszt. magántanuló 1—1 koronát adott a Segítő Egyesület javára.

A hangversenyen *felülfizettek,* illetőleg *tiszteletjegyeiket megváltották* a nevök után jegyzett összeggel: Schäffer István 20 K, Hübner Jenő 16 K. Sipos Mór dr. és Szonda Ferenc 15—15 K; Czifka József, Nebenführer József, Pető Sándor dr., Valter József és Zboray Gyula 10—10 K; Benedek Sándor 8 K; Hampel Antal dr. és Horváth József 6—6 K.; Dvorzsák Dezső, Kepes László dr., Meisel Ákos, Sziklay Salamon dr. és X Y 5—5 K; Komor Jakab és Láng Gyula 4—4 K; Kiss Aladár 3 K; Érchegyi N., Jaeger Imre, Máté Lajos dr., Párdányi Emil dr., Radics György és Vass Árpád 2—2 K; Bettelheim N., Marzsó Géza, Schiller Józsefné, Sicher N. és Vitus N. 1—1 K; összesen 189 K. Szíves adományaikért fogadják a Segítő Egyesület és a segélyezettek hálás köszönetét!

II. Könyvtár. Az 1910—11. iskolai év végén kimutatott 1114 kötet közül a lefolyt év elején kiselejteztünk 319 kötetet és így maradt könyvtárunkban 795 kötet. Ennek a könyvállománynak a gyarapítására ajándékozott: Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) 67 kötetet. a Franklin-Társulat 23 kötetet, a Szent István Társulat 15 kötetet, Morvay Győző dr. igazgató 6 kötetet, Riesz Frigyes dr. tanár 5 kötetet, Nebenführer László V. oszt. tanuló 5 kötetet, összesen 121 kötetet. Ezt hozzáadva az év eleji selejtezés után maradt kötetek számához, a Segítő Egyesület könyvtárában 916 kötetet kezelünk.

Ebből a könyvtárból 85 tanuló között 532 kötetet osztottunk szét iskolai s házi használatra.

A nemes szivű adományozóknak ezen a helyen is hálás köszönetünket fejezzük ki.

Szegénysorsú növendékeink háláját megérdemlik azok a tanítványaink is, akiknek kérésére megengedték szüleik,

hogy beiratkozhassanak a Segítő Egyesület rendes, illetve pártoló tagjai közé. Ezeknek a tanulóknak a névsora itt következik:

a) *Rendes tagok* Balás Sándor, Fóthi Kálmán, Havas György, Máté Lajos, Schneider József, Stuhl József, Suba Lajos, Szeszlér István, Tandlich Tibor (9) I. A) oszt. Ascher Frigyes, Bettelheim Jenő, Meisels Andor, Scheibler Ármin, Szathmáry László, Szeifert József, Tamás Endre (7) I. B) oszt Kéhli István, Kemény Ernő (2) II. A) oszt. Békefi Aladár, Erényi István, Kende Aladár (3) II B) oszt. Dezső Zoltán, Mátrai Béla (2) III. A) oszt. Ábrahám Kálmán, Del Medico József, Vaniek László, Zellner Ferenc László (4) III. B) oszt. Eberhardt Róbert, Garms Ferenc, Petrovich Ferenc, Reichert Frigyes László (4) IV. oszt. Buday Béla, Dullien Károly, Mátrai Antal, Nebenführer László, Simonyi-Semadam Sándor (5) V. oszt. Benyovits Árpád, Benyovits Lajos, Neumann Adolf, Schäffer Ödön (4) VI oszt. Gergelyi László, Morvay Szilárd, Rozgonyi László, Vargha Gyula (4) VII. oszt. Eisner Rezső, Schäffer István, Turányi Dénes (3) VIII. oszt. tanulók. Összesen 47.

b) *Pártoló tagok.* Belánszky Sándor, Brandl Ernő, Ehrentheil Tibor, Hauk József, Palágyi Menyhért Lajos, Steinfeld László, Szilvássy Károly, Znabovits Antal I. A) oszt. tan. (8).

Conrád Henrik, Conrád Pál, Faller László, Koller Lőrinc, Kunst Ferenc, Nádas Sándor, Radvány Sándor, Sándor Ferenc, Sipos László, Szigeti Gyula, Weisz Dezső I. B) oszt. tan. (11).

Ábel Pál, Gattein Zoltán, Haszmann Jenő, Negrelli Andor, Popper Tibor, Schlemmer Tivadar, Sipos Imre, Stern Aurél, Urbán Aurél, Vajda János II A) oszt. tan. (10).

Grossberger György, Gyurákovits József, Hanatschek Ottmár, Kiss István, Kuncze László, Rott Tibor, Rzymann Lajos, Scharn István, Suska Árpád II. B) oszt. tan. (9).

Ehrenzweig Károly, Karef Imre, Kovács Jenő, Mödlinger Gusztáv, Németh Sándor, Piperkovits Andor, Rábl György, Sicher József, Skutecky Ödön, Szerényi Tibor, Vass Árpád, Wondracsek Károly, Zwickl-Wachtl Vilmos III. A) oszt. tan. (13).

Bauer Rezső, Blau József, Grossmann Dezső, György Endre, Halada Alajos, Miakity Illés, Pausz László, Pálffy Gyula, Schneider Lajos, Wieser Alajos III. B) oszt. tan. (10).

Dobi József, Foerk Ernő, Gábor András, Georgi István, Grosz Aladár, Hermann József, Hűbner Kálmán, Kaveczky Zoltán, Móra Mihály, Oroszlán Géza, Riegl Gyula, Schadler Ferenc, Scheidl Nándor, Schön Miksa, Szabó Gyula, Szücs Ferenc, Zboray Gyula IV. oszt. tan. (17).

Bán Árpád, Conrád Ernő, Dorner Zoltán, Gattein Miklós, Gyenes Sándor, Hampel Antal, Hübner Tibor V. oszt. tan. (7).

Bognár Pál, Cifka József, Foerk Károly, Fricsovszky Gyula, Haeffner Jenő, Háry László, Kamocsay Jenő, Kerékgyártó Béla, Kiss József,

Kronstein Alajos, Mandl Oszkár, Princz Ottó, Sachs Ede, Schillinger Ferenc, Schöbitz Ferenc, Uxa Antal VI. oszt. tan. (16).

Albert József, Beliczay István, Czintula Imre, Deutsch Pál, Dobay Zoltán, Edvi-Illés Gyula, Erődi Frigyes, Faludi István, Feicht Károly, Feldmann Oszkár, Gleich Rudolf, Goldberger József, Grossmann Jenő, Gyárfás Sándor, Harsányi Dániel, Hirt Géza, Kecskés Pál, Kovács Károly, Kriegler Sándor, Kuncze János, Lengyel József, Lorberer Lajos, Miklósy Lajos, Minder Gyula, Móra János, Rábl Antal, Répássy György, Romy Zoltán, Ruzicska Róbert, Schwarcz Artur, Staufer Ernő, Tandori Dezső, Tiszovszky Lajos, Török Elek, Turmann Ferenc, Wacsek Gusztáv, Zboray Sándor, Zombor Jenő VII. oszt. tan. (38).

Ádám Dezső, Balázs János, Benedek Sándor, Csemiczky Gyula, Czintula József, Deák Endre, Dobay József, Dobi Ernő, Egger Gyula, Federit Herman, Finály Rudolf, Goldinger Ferenc, Hermann Lajos, Horváth László, Karácson Gyula, Kiss Jenő, Klein Lajos, Komor Vilmos, Meisl Szigfrid, Mondok László, Neuwalder Ernő, Novotny Károly, Pausz Béla, Somogyi István, Stern István, Sziklai Pál, Sztracska József, Vas Géza, Weiser Herman, Zimmermann Endre, Zloch Károly VIII. oszt. tan. (31)..

Összesen 170 *a pártoló tagok száma,* míg *az egyesület összes* (rendes és pártoló) *tagjaié* 217.

Ugyancsak megérdemlik a hálás megemlítést *alapító tagjaink,* akik 100—100 koronával növelték egyesületünk alaptőkéjét, névszerint:

Vaszary Kolos, biboros, esztergomi érsek, hercegprimás.
Özvegy báró Lipthay Béláné.
Thuróczy Kornél, irgalmas rendfőnök.
Hampel Antal dr., földművelésügyi min. titkár.
Leipziger Vilmos, gyáros.
Schmiedkunz Lajos, gyáros.
Pesti Hazai Első Takarékpénztár.
Budai Chevra Kadisa. (1912.)

Adja Isten, hogy minél több jótevőjét tisztelhesse egyesületünk e díszes névsorban, hogy a szerény egyesület, amely csak most kezd igazában ismertté válni, mielőbb jusson oly kedvező vagyoni helyzetbe, hogy jótékonyságából sok szegény tanuló nyerhessen kellő támogatást, igazi segítséget!

(Máté Lajos dr.)

2. Ifjúsági önképzőkör (1909).

A budapesti III. ker. áll. főgimn. Önképzőköre a lefolyt tanévben működésének negyedik évébe lépett. Az önképzés eszméjének megvalósítására mind nagyobb és nagyobb buzgalommal tört az ifjúság, úgy hogy az elért eredmény alapján a kör sikeres jövőnek tekinthet elébe.

Itt ábrázolt jutalomérem, melyet kiváló iskolai munkásságért adunk, *ferenczi Ferenczy Benjámin* szobrász műve.

Az alakuló gyűlésen, amelyet az idén szept. 24-én tartottunk meg, Morvay Győző dr. igazgató lendületes szavakban hívta fel a tagok figyelmét mindazon pontokra, amelyek felé a kör munkásságának haladnia kell. A tanár-elnöki tisztet Tompa Béla dr. tanár vállalta magára. A tisztikar a következőkép alakult meg: ifjúsági elnök Somogyi István VIII o. t., titkár Zloch Károly VIII. o. t., főjegyző Finály Rezső VIII. o. t., aljegyző Móra István VII. o. t., pénztáros Inkei Gusztáv VIII. o. t., ellenőr Minder Gyula VII. o. t.

Az Önképzőkör 16 ülést tartott és pedig 1 alakuló, 10 rendes, 2 dísz-, egy boldogult Erzsébet királyné nevenapján, egyet pedig márc. 15-én, azután 3 rendkívüli ülést, melyek közül az egyiken a kör által adott hangverseny ügyét tárgyaltuk, a másik kettőn pedig a pénztáros félévi jelentését hallgattuk meg.

A rendes üléseken 8 értekezést hallottunk, ezek között volt 4 dicséretes, 3 jó és 1 egyszerű. Szavalat 13 hangzott el, ezek közül 6 dicséretes, 6 jó fokozatot érdemelt, 1-et pedig a kör elvetett. A benyujtott 11 vers között 3 dicséretes, 3 jó, 3 egyszerű fokozatot nyert, 2-őt a kör elvetett. Műfordítás volt 4. Ezek közül 1 dicséretes, 3 jó s végül volt 1 egyszerű fokot érdemelt novella.

Amennyiben a kör anyagi ereje megengedte, részben

a munkakedv élesztésére, részben a szorgalom és tehetség jutalmazására pályatételeket és díjakat tűztünk ki. E tételek meglehetősen tág körben mozogtak, felölelték az irodalom, műtörténet s a természettudományok körét, továbbá pályázatot hirdettünk műfordításra, elbeszélő költeményekre és leírásra is.

A pályázatok eredménye a következő:

1. Kemény Zs. br. A „Rajongók" c. regényének, vagy „Eszmék a regény és dráma körül" c. értekezésének tüzetes, minden szempontra kiterjedő fejtegetése. Beérkezett 1 munka. Jutalomra nem méltó.

2. Hajna alakja a „Zalán futásá"ban (jellemrajz). Nem érkezett be pályamunka.

3. Kölcsey „Nemzeti hagyományok" című értekezésének vázlata és gondolat menete. Beérkezett egy munka, amely jutalomra méltó. Szerzője Dorner Zoltán V. o. t. (Ezüstérem.)

4. Műfordítás: a) Klasszikus nyelvekből. Nem érkezett be pályamunka. b) Modern nyelvekből. A beérkezett 2 pályamunka közül a jutalomra méltó szerzője Horváth László VIII. o. t. (Bronzérem.)

5. Elbeszélő költemény. Beérkezett egy pályamunka. Jutalomra nem érdemes.

6. Leirás. Nem érkezett be pályamunka.

7. Batthyány Lajos gr. emlékezete. (Alkalmi beszéd márc. 15-re.) Beérkezett 2 munka. A jutalomra és előadásra érdemes munka szerzője Minder Gyula VII. o. t. (Ezüstérem.)

8. A történeti képírás legjelesebb képviselői Magyarországon. Nem érkezett be pályamunka.

9. A növények érzékszervei. Nem érkezett be pályamunka.

10. A chemia fontossága a modern életben. Nem érkezett be pályamunka.

11. Szavalatverseny. Nyertes: Edvi Illés Gyula. VII. o. t. (Bronzérem.)

12. Szónoki verseny. Nyertes: Gyárfás Ödön VII. o. t. (Bronzérem.)

13. A legsikerültebb ismertetés díját Vargha Gyula VII. o. t. nyerte. (Bronzérem.)

14. A legmunkásabb tag jutalmát Zimmermann Endre VIII. o. t. kapta. (Ezüstérem.)

A kör a segítő egyesület javára febr. és márc. hónapok ban liceális előadásokat rendezett, jan. 6-án pedig hangversenyt adott.

Az önképző kör vagyona és pénztári forgalma:

Bevétel:

Tagdíjakból befolyt összeg	158	K	80 f.
121 K 70 f után fizetett kamat	1	„	35 „
Tagdíjakból	220	„	— „
Összesen:	380	K	35 f.

Kiadás:

10 ív minister papíros á 04 fill.	—	K	40 f.
„ „ „ „ „ 04 „	—	„	40 „
10 drb. lev. boríték á 02 fil.	—	„	20 „
60 fillér ára bélyeg	—	„	60 „
Előfizetés az „Irodalomtörténet"-re	7	„	62 „
1 drb. levelezőlap á 05 fillér	—	„	05 „
Postaköltség (csomagkiváltás)	—	„	40 „
Modern könyvtár 89—115 sz. és szállítás	8	„	62 „
Postautalv. és bélyeg	—	„	12 „
10 ív ministerpapíros	—	„	40 „
Szentesy M.-nak a Vígszínházi utalványokért	2	„	— „
Nagel Ottónak „Modern Könyvtár"-ért	13	„	30 „
Plakettekért (10 ezüst á 6 és 10 bronz á 2 K)	80	„	— „
Összesen:	121	K	73 f.

Zárlat:

Bevétel	380	K	15 f.
Kiadás	121	K	73 f.
Vagyon:	258	K	42 f.
Ehhez járul még az 1909—10. és 1910—11. tanévről fennmaradt	136	K	12 f.
A kör összes vagyona tehát	394	K	54 f.

Az Ifjúsági Önképzőkör 1912—13. évi pályatételei:

1. Az óda fejlődése irodalmunkban. Jutalma: ezüstérem és könyv.

2. A jobbágyság fölszabadítására irányzó törekvések a magyar irodalomban. Jutalma: ezüstérem és könyv.

3. A magyar prózai stil főképviselői. Jutalma: ezüstérem és könyv.

4. A szín szerepe a művészetben. Jutalma: ezüstérem és könyv.

5. Kisebb terjedelmű novella. Jutalma: ezüstérem.

6. A nemzeti és alkotmányos eszme győzelme a XIX. században. Jutalma: ezüstérem és könyv.

7. Aquincum és környéke természetrajzi szempontból. Jutalma: ezüstérem és könyv.

8. Szavalatverseny. Jutalma: bronzérem.

9. A legsikerültebb szabadelőadás díja: könyv.

10. A legsikerültebb bírálat díja: könyv.

11. A legsikerültebb ismertetés díja: könyv.

12. A legmunkásabb tag jutalma: könyv.

(Olgyai Bertalan dr.)

3. Filologiai Kör (1906).

A görög és római kultura iránt különösen érdeklődést mutató tanulók önképzésére alakult kör az idén élte *5-ik esztendejét.* Működése jobbára a tavalyi keretekben s a tavaly is működött tagok körében folyt. A csendben végzett s komolyabb elmélyedést kívánó munkásság nem valami nagy számban vonza tanulóinkat; a tehetségesebb és ambitiósusabb fiúk azonban annál derekasabban kiveszik abból részüket. Működő tagjaink tisztára a VII. és VIII. o.ból kerültek ki, azokból a fiúkból, akikkel ezelőtt 5 évvel a kört megalakítottuk; sem az V. o. beliek (még a görög curzust tanuló 4 fiú sem!), sem a VI. o. tanulói, nem árulnak el ilyen irányú érdeklődést s merőben hiányzik náluk az a lelkes kedv (s talán tehetség is?), mely a kör mai tagjait már V.-es korukban is oly eredményes tanulmányokra képesítette. Szomorú auspiciumok körünk jövendő éveire, ha majd elhagyják isko-

lánkat a most VIII.-ba lépők serege is, s kellő succrescentia híjában talán bezárul a filologiai kör kapuja is!...

A könyvtárak használatára s a kör munkaprogrammjára vonatkozó bővebb adatok megtalálhatók az intézet előző évi értesítőiben; itt csak az évközben tartott 7 ülés legszorgalmasabb látogatóit s legmunkásabb előadóit soroljuk fel. (Új nevek sajnos, nem ékeskednek közöttük) Ezek a VII-ből: Móra János, Zboray Sándor. VIII. o.-ból: Alföldi András, Stern István és Zloch Károly. A körnek összesen 19 tagja volt, s üléseinek rendezésével az ifjúság részéről Zloch Károly VIII. o. tanuló volt megbízva.

A kör vezetője Vértesy Dezső I. félévi szabadságideje alatt Osztragonac Ferenc h.-tanár volt.

A pályatételekre nem akadt pályázónk.

(Vértesy Dezső dr.)

4. Testgyakorló Kör (1905).

Alakuló közgyűlésünket szeptember 10-én tartottuk Barthos Indár tanárelnök, vezetése mellett. A választás eredménye a következő volt: ifjúsági elnök: Benedek Sándor; alelnök: Minder Gyula; főjegyző: Török Elek; jegyző: Gleich Rudolf; pénztáros: Turányi Dénes; ellenőr: Hirt Géza; művezető: Balázs János; szertáros: Zboray Sándor; *tornaszakosztály* kapitánya: Alföldi András, jegyző: Répássy György, *athletika szakoszt.* kapitány: Kiss Jenő, jegyző: Fricsovszky Gyula, *úszószakoszt.* kapitány: Kuncze János, jegyző: Mészáros József: *játék szakoszt.* kapitány: Morvay Szilárd, jegyző: Foerk Károly; *céllövő szakoszt.* kapitány: Albert József, jegyző: Gergely László. A választmány 5 ülést tartott, ezenkívül volt 1 alakuló közgyűlés, 1 évzáró közgyűlés, s a szakosztálynak számtalan tanácskozása.

Tagok száma: tiszteletbeli 1 (a tanári kart nem számítva) rendes 57, pártoló 16, összesen működő tag 73.

A kör 5 szakosztályt alakított, melyeknek működéséről alábbiakban számolunk be.

Torna szakosztály. A tavaly elmaradt disztorna bár nyomasztólag hatott a tornászok működésére, az idei eredmény azonban mégis vetekedik legszebb sikereinkkel. Hetenkint 1 összejövetel volt a tanárelnök és művezető személyes vezetése mellett. 22 rendes órán 616 tornász vett részt tehát egy órán átlag 28. A látogatás százaléka osztályok szerint ekkép oszlik meg:

III—IV. o. 35·38%
V. o. 2·76%
VI. o. 23·54%
VII. o. 8·76%
VIII. o. 29·56%

A szakosztály működésének koronája az ápr. 13-án a Korona Vigadóban rendezett tánccal egybekötött dísztorna volt. Mintegy 80 diák vonult fel a Lenz Ferenc tanár úr vezetése mellett működő intézeti zenekar hangjaira. A közönség soraiban ott láttuk nemcsak a kerület előkelő közönségét, de számos szakférfiút, kik egybehangzólag elismeréssel nyilatkoztak a bemutatott anyagról. Balázs János művezetőnek, az anyag betanítása és a dísztorna vezetése körüli érdemeit a választmány jegyzőkönyvi elismerésén kivül az intézet igazgatósága is méltányolta, amidőn neki az intézet kitüntető első ezüst plakettjét nyujtotta át.

Athletikai szakosztály. Fricsovszky Gyula helyett a választmány Rozgonyi Lászlót bízta meg a jegyzői teendők végzésével A szakosztály rendezett egy házi athl. az I. ker. gimnáziummal egy intézetközi athletikai versenyt és részt vett két idegen intézet cross-country versenyén. A házi athl. verseny okt. 7-én folyt le az OTE pályán. A szakosztályt az az intenció vezérelte, hogy a gyengébb elemek is részesüljenek munkájok jutalmában. A handicap számok és staféták sok tagot vontak a küzdelembe. A rendezés körül Hellmich Ottó, Culi Nándor és Zoldos Károly urak, mint az O. T. E. sze-

reztek érdemeket. Az I. ker. gimnáziummal rendezett intézetközi verseny a mi győzelmünkkel végződött. A pontversenybe számító 5 csapat verseny közül a 2 stafétafutást és a súlydobást nyertük meg, míg az I. ker. gimn. a távol és magas ugrást. Az egyéni számokban azonban inkább ők domináltak. E verseny okt. 28 és 31-én folyt le a B. B. T. E. pályáján. Athletáink ezenkívül a következő helyezéseket érték el.

Cross country vers. Rőzer iskola rend. március 16-án 8 + 12 + 17 + 18 + 20 ponttal negyedik, 7 + 9 + 10 + 13 + 20 ponttal harmadik a II. ker. kereskedelmi iskola versenyén. A csapatok tagjai: Alföldi A. Czintula József, Karácson Gyula, Kis Jenő, Fricsovszky Gyula és Neumann Adolf voltak.

Úszó szakosztály. Úszóink a Császár és Rudas fürdőkben trainiroztak. Október 15—16-iki versenyünk fényes siker jegyében folyt le a Császárfürdő női uszodájában. Ez alkalommal nyerte meg intézetünk először a „legjobb magyar középiskolai csapat" címért kiírt 3×40 m. sprintstafétát Török, Morvay, Benedek csapattal. A vegyes stafétára a Sporthirlap alapított vándordíjat, a vizipólóra a gimnázium. Előbbit a Barcsay-u. gimnázium, utóbbit mi nyertük egy évi védelemre. Az úszó sport népszerűsítése érdekében rendeztük a verseny

keretében a kezdők versenyét, 20 filléres téttel, melyen 80 versenyző vett részt. E szám rendezése által méltán megérdemeltük a „Sporthirlap“ cikkét, melyben a nyilvánosság előtt is elismerték az eszme életrevalóságát. A már tavaly nyert „Nemzeti Sport“ vandordíj és a Budapesti középiskolák úszóbajnokságával nyert zászló ez évben is birtokunkban maradt, mert azoknak kiírásáról az illetékes tényezők nem gondoskodtak.

Játékszakosztály. Mérkőzéseinket nagy érdeklődés kisérte, különösen az alsóosztályosok részéről, akiknek bajnoksága a IV. osztály megérdemelt győzelmével végződött. A mérkőzésben részt vettek: Wellisch Dezső, Hulitius József, Rosner Lipót, Kohn Imre, Steiner Zsigmond, Székely László, Leichtner Ede, Weisz Sándor, Huszár Miklós, Eberhardt Róbert, Hermann József. A felső osztályosok bajnokságát a VIII. oszt. nyerte meg. A mérkőzésben részt vettek: Balázs, Benedek, Eisner, Federit, Kiss, Komor, Meisl, Sztracska, Weiser. Közreadjuk az eredményeket:

I. A)— I. B) 3:1,	II. A)— I. A) 8:0.
II. A)— II. B) 2:0,	IV. —III. B) 8:1,
III. B)—III. A) 12:0,	IV. — II. A) 12:0.

A felső osztályok eredményei:

VI.—V. 4:0, VIII.—VII. 2:0.

Céllövészet. A szakosztály 10 órát tartott a vezető tanár felügyelete mellett. Foglalkoztak úgy a puskával, mint a pisztollyal való lövészettel. Leadtak puskákból 914, pisztolyból 324 lövést; a találat százaléka puskalövészetnél 46·3%, a pisztoly lövészetnél 35%.

A választmány, miután versenyt nem rendeztek, a legjobb lövőt Albert Józsefet és a legszorgalmasabb lövőt Schuster Ede VI. oszt. tanulót a kör plakettjével tüntette ki.

Befejezésül ideiktatjuk a pénztári jelentést.

A Testgyakorló Körnek évi zárószámodása.

Bevétel:

Tagsági díjak	147	K —	f.
Uszóverseny jövedelme	211	„ 10	„
Tornaköri jelvények eladása	13	„ —	„
Football bajnokság nevezései	15	„ —	„
Adományok	21	„ —	„
Athlétikai szakosztály bevételei	11	„ 40	„
Dísztorna tiszta jövedelme	107	„ 66	„
Különféle utólagos nevezési díjak	5	„ 30	„
Összesen:	531	K 46	f.

Kiadás:

Uszóverseny kiadásai	255	K 79	f.
Könyvek bekötése	3	„ 30	„
Könyvek beszerzése	14	„ 90	„
Céllövő szakosztály kiadásai	14	„ 70	„
Athlétikai szakosztály kiadásai	19	„ 74	„
Játékszakosztály kiadásai	4	„ 28	„
Uszó szakosztály kiadásai	2	„ —	„
Nyugtalapok nyomtatása	15	„ —	„
Érmek veretése	175	„ —	„
Tornaköri jelvények beszerzése	30	„ —	„
Összesen:	534	K 71	f.

Vagyonmérleg:

Múlt évi takarékpénztári betét 28346/D. 2. sz. a.	223	K 18	f.
1911—12. évi bevétel	531	„ 46	„
Összes bevétel:	754	K 64	f.
1911—12. évi kiadás	534	„ 1	„
Készpénz maradék:	219	K 93	f.

a) **Tornaverseny.**

A *komáromi* kerületi tornaversenyen 43 növendékünk vett részt.

A *füleslabda* csapatban 10 növendékünk nyert egyenként 1 drb. bronzérmet s a csapatot a versenybíróság külön

oklevéllel is kitüntette. Érmet következők nyertek: Federit Hermann, Minder Gyula, Kriegler Sándor, Eisner Rudolf, Foerk Károly, Meisl Szigfried, Weiser Hermann, Fricsovszky Gyula, Kiss Jenő, Vass Géza.

Egyéni versenyen kitüntek: Fricsovszky Gyula 2-ik dij bronzérem távolugrás; *Hübner* Tibor 2-ik díj bronzérem 100 méteres síkfutás.

A főverseny alkalmával intézetünk zászlóját Koczor Ilonka komáromi úrhölgy koszoruzta meg, szíves közreműködéséért e helyen is köszönetet mondunk.

b) **Katonás nevelés (1907).**

Jelen iskolai évben intézetünk két felső osztálya VII. és VIII. oszt. részesült katonai kiképzésben. A kiképzés október hótól kezdve heti 3 órában folyt. Az órákat *Pogány Géza* vezérk. honvédszázados felügyelete mellett Milesz István honvédfőhadnagy vezette; az oktatásban a koronaőrségi őrmesterek segédkeztek.

A tanári kar részéről Barthos Indár ügyelt fel az oktatásnál.

Az oktatásnál a fősúlyt a *céllövés gyakorlatára* fektették. A végzett tananyag a következő volt: katonai rendgyakorlatok, fegyverfogási gyakorlatok, a fegyver szerkezete, a lőanyag és a tüzelés elmélete, a katonai térkép ismerete stb.

Az oktatáshoz szükséges eszközöket a honvédelmi minisztérium díjtalanul bocsátotta az intézet rendelkezésére.

Az oktatást a Szemere Miklós-féle pusztaszentlőrinci lövőházban rendezett céllövőverseny fejezte be, a hová két félnapra és egy egész napra terjedő kirándulást rendeztünk. *A versenyben kitüntek: Stracska* József, *Weiser* Hermann VIII. oszt. tanulók, *Török* Elek, *Wacsek* Gusztáv, *Albert* József VII. oszt. tanulók. A versenyzők részint érmet, részint dísztárgyat nyertek. *(Barthos Indár.)*

5. Gyorsírás (1907).

Rohanva haladó korunkban a gyorsaság hajszolása egészen a sebességi rekord megteremtésének vágyáig ragadja

a türelmetlen emberiséget. Ezt látjuk az élet nyilvánulásának minden terén. Ehhez igazodik a közlekedési technika valamennyi, újabbnál-újabb, csudálatos vivmánya ép úgy, mint az „eszmét s élő szót röptében a térhez igázni“ törekvő stenografia megannyi rendszere is. Gondolataink szárnyalását, érzelmeink csapongását, akaratunk irányulását óhajtjuk követni a szárnyas tollal; diktáló, beszélő, oktató, tanuskodó embertársaink elröppenő szavait igyekszünk megörökíteni az utókor számára. De nem bocsátkozom a gyorsírás sok és sokféle feladatának részletezésébe: hosszadalmas dolog volna felsorolni mindazt a helyet, időt és alkalmat, ahol és amikor használát vesszük, sőt nem is nélkülözhetjük „az írás művészetét.“ Csak arra mutatok rá ezuttal, hogy a gyorsírás ma már ezer meg ezer embernek élethivatása, kenyérkereső pályája, amely sokaknak nyújt biztos megélhetést, nem egy kiválasztottjának pedig hírt, nevet és dicsőséget is terem.

Mind többen és többen tudják ezt a mi növendékeink közül is; ezt mutatja az a progresszív irányzat, amely a gyorsírást tanulók számát 7-ről 18-ra szöktette föl, majd 24-re emelte. Minthogy volt köztük 3 olyan tanítványom is (Gleich Rudolf, Wacsek Gusztáv és Zboray Sándor VII. oszt. tanulók) akik már két éven át foglalkoztak a gyorsirással, *gyakorló* tanfolyamot nyitottam számukra.

Másodéves gyorsíróink alkották a *haladók* tanfolyamát, névszerint: Dobi József, Reichert Frigyes László s Simonyi Dezső IV., Nebenführer László V., Schillinger Ferenc VI. és Móra János VII. osztálybeli tanulók.

Ez idén *kezdték* a gyorsírás tanulását: Klein Sándor III. A), Ábrahám Kálmán és Sziklai Ferenc III. B) osztálybeli, Garms Ferenc, Hollós László, Kaveczky Zoltán, Marcell Gyula, Petrovich Ferenc, Riegl Gyula, Schadler Ferenc, Szemere Pál és Szeniczei Lajos IV. oszt., Háry László s Szeniczei Mihály VI. és Beliczay István VII. osztálybeli tanulók.

A tanítás heti két órában folyt a Gabelsberger—Markovits rendszerű Markovits – Vikár-féle tankönyvek alapján. A legjobb előmenetelt tanúsították és intézeti ezüstérmet

nyertek jutalmúl: *Móra János* VII. és *Nebenführer László* V. osztálybeli tanulók; bronzérmet kapott *Háry László* VI. osztálybeli tanuló.

Ha jövőre sikerül elég jelentkezőt toborzanunk, megalapítjuk a gyorsírókört. *(Máté Lajos dr.)*

6. Természetrajzi munkásság (1907).

I. ***Kirándulások.*** Minden szabadba rendezett kirándulás a természetrajzi és földrajzi tanítás előmozdítására is szolgált. A legtöbb kiránduláson gyűjtöttünk, a növény és állat földrajzi oktatás első sorban ilyen alkalommal történt.

II. ***Gyakorlatok.*** *a)* IV. o. Vezető tanár: *Kerékgyártó Árpád.* Minden szombaton $^1/_2 4$—$^1/_2 6$. Résztvevők: *Bábel Rezső, Bösze Elek, Dobi József, Foerk Ernő, Gábor Imre, Georgi István, Hollós László, Horváth Gyula, Hübner Kálmán, Kalmár Zoltán, Kaveczky Zoltán, Krámer Nándor, Marcell Gyula, Móra Mihály, Petrovich Ferenc, Reichert Frigyes, Reisinger Gyula, Riegl Gyula, Schön Miksa, Szabó Gyula, Szeniczei Lajos, Wellisch Dezső.*

b) V. o. Vezető tanár: *Láng Gyula.* Minden kedden 3—5. Résztvevők: *Boros Rudolf, Conrád Ernő, Dorner Zoltán, Dullien Károly, Gigler Károly, Gyenes Sándor, Hampel Antal, Horváth Mihály, Händler Ferenc, Hübner Tibor, Mátrai Antal, Nebenführer László, Rosen Aladár, Rozsonics Sándor, Silbermann Zoltán, Simonyi-Semadam Sándor. Varga Károly.*

c) VI. o. Vezető tanár: *Telbisz György.* Minden pénteken 3—5. A gyakorlatok tananyagára nézve lásd értesítőnk ismertető cikkét. Dicséretet érdemeltek: *Czifka, Kamocsay, Schiffer.*

III. ***A tanulók előadásai.*** Hogy a tanulók egyes természettudományi kérdésekkel behatóbban is foglalkozhassanak, az idén is alkalmat adtunk arra, hogy egyes kiszemelt kérdésekről előadást tarthassanak. A tartott előadások: *a)* IV. o. 1. *Szeniczei:* A szeszgyártás (szabadelőadás az osztály gyár-

látogatása alapján). 2. *Krammer:* Beszámolás a diósdi kirándulásunkról. 3. *Reisinger:* Gabonabetegségek. 4. *Gábor:* A virágtalan növények haszna és kára (szabadelőadás). 5. *Georgi:* A növényi sejt ismertetése. 6. *Dobi:* Vizi növényeink. 7. *Hollós:* A trágyázás. 8. *Dobi:* A virágtalan növények egészségügyi szempontból. 9. *Georgi:* A növényi szövet. 10. *Szabó:* Hogyan lesz a búzából liszt és a lisztből kenyér. (Felolvasás a malomba és a kenyérgyárba tett kirándulásunk alapján). 11. *Wellisch:* Az okszigén a növény életében (kísérletekkel tartott szabadelőadás). A legsikerültebb felolvasást *Georgi és Dobi,* szabadelőadást pedig *Szeniczei* tartotta.

b) V. o. 1. *Rosen:* Létért való küzdelemben. 2. *Dorner:* A trópusi betegségek. 3. *Dullien:* A madarak fészkeléséről. 4. *Händler:* Az érzékszervek. 5. *Horváth:* Az okszidáció. 6. *Gyenes:* Az emésztés. 7. *Conrád:* A csirkebogár. Az utóbbi előadást az önállóan készített praeparátumok bemutatása kísérte. Legjobb előadó: *Dullien.*

Egyes tanulóknak megengedtük, hogy nagyközönség előtt is tarthassanak előadást. *Simonyi-Semadam Sándor* márc. 14-én tartott sikerült előadást a lepkészetről, melyet vetített lepkékkel kísért. Az episzkopikus vetítést az előadáson valamint a többi hasonló előadásokon *Conrád Ernő* V. o. és *Gergelyi László* VII. o. tanuló végezte, mely utóbbi több évi buzgó és kitartó munkásságáért bronzérmet kapott.

Itt említem meg, hogy *Simonyi* sikerén felbuzdulva más tanulók is tartottak, bár nem természetrajzi előadást. Ápr. 10-én *Hampel Antal* V. o. tanuló „Az aeronautika" címen tartott vetített képes előadást, máj. 25-én pedig *Zloch Károly* VIII. o. tanuló a „Fényképezésről", mely előadását az előhívás bemutatásával kísérte.

IV. ***Gyűjtés és kiállítás.*** Mint minden évben az I. A) B) osztály növényt, a II. A) B) és V. o. rovart, a IV. o. növényt és a VI. o. kőzetet és ásványt gyűjtött. Az I. A) o.-ban kitűzött díjat megnyerte *Balás Sándor,* az I. B) o.-ban *Scheibler Ármin,* a II. A)-ban *Stern Aurél,* a II. B)-ben *Kovács Vince,* az V.-ben *Simonyi-Semadam Sándor.*

A tanulók az anyagok javarészét a nagy szünidőben,

részben a gyűjtő kirándulásokon szerezték be. Az V. oszt. *Simonyi Semadam* az év végén több lepkészeti gyűjtő kirándulást rendezett *Láng Gyula* tanár felügyelete alatt az esti órákban alsóbb osztályú tanulók számára.

A gyűjtött anyag meghatározása részben a gyakorlatokon, részben egyéb időben történt. A IV. o. tanulók próbahatározásán az osztály 47%-a tudta a kapott növényt teljesen meghatározni, 35%-a a növény családját, rosszul dolgozott 18%.

A kiállításon a gyűjteményeken kívül a tanulók egyéb munkái is szerepeltek. A pünkösdi ünnepek alatt fényképészeti kiállítást tartottunk.

V. ***Természetrajzi rajzok.*** A természetrajzi tanítást minden osztályban rajzoltatással kisértük részben az órák alatt természet és a könyv képei után, részben otthon végzett szorgalmi rajzokkal. Az I. A) osztályban szorgalmas rajzolók: *Ehrentheil, Máté, Schneider és Suba.* Az I. B) osztályban: *Conrád Henrik, Conrád Pál, Dauner, Faller, Gábor, Kunszt, Macskássy, Reisz, Scheiber és Sipos László.* A II. A) osztályban: *Percze és Sipos Imre.* A II. B) osztályban: *Brunecker, Haffner, Hanatschek, Wurzinger.* a IV. osztályban: *Bösze, Gábor, Georgi, Marcell, Reiner, Scheidl, Szeniczei és Székely.*

VI. ***Megfigyelések.*** Újult erővel fogtunk a megfigyelések végzéséhez. Ebben a tekintetben különösen a III. A) osztály tünt ki, melynek fizikai földrajzi megfigyelései a legsikerültebbek. A II. A) osztályban beadtak 146 drb. megfigyelést. 1. A gerincesek csoportját a madarak kivételével *Schwarz* vezette, beérkezett 36 drb. megf., 2. a madarak csoportját beérkezett 3 drb., 3. a gerincteleneket a rovarokkivételével *Szőke*, beérkezett 12 drb. és végre 4. a rovarok csoportját *Mérei* vezette, beérkezett 80 drb. megfigyelés. Legszorgalmasabb megfigyelő és összefoglaló *Sipos.* A II. B) osztályban beadtak 220 drb. megfigyelést. A megfigyelések szedését és osztályozását tanulók vezették. 1. A gerincesek csoportját a madarak kivételével *Haffner,* 2. a madarak csoportját *Emperger,* 3. a gerincteleneket a rovarok kivételével *Rzymann* és 4. a rovarokét *Szatmáry.* A legtöbb megfigyelést a ma-

darak csoportjában adták be: t. i. 133 drb.-ot. Megfigyeltek 38 féle madarat. Egyéb emlősre esett 47 megfigyelés, amely megoszlott 30 állat között. A gerinctelenekre a rovarok kivételével beadtak 26 megfigyelést, amelyek 5 állat között oszlottak meg. A többi megfigyelés a rovarok közt oszlott meg.

A III. A) osztályban a megfigyelések gyűjtését, rendezését és táblázatba foglalását *Módlinger Gusztáv* vezette a múlt évihez hasonló ügyszeretettel, szorgalommal és munkakedvvel. Beadtak összesen 885 megfigyelést. Ezek közt a vízzel összefüggő tüneményekre vonatkozik 128 (kisérlet 24, a Duna szine 24, áradása 23, hullámverés 11, talajvíz 5 stb.); a légköri tüneményekre 720 (szél 132, eső 146, hó 55, zivatar 10, villámlás 57, szivárvány 46, esti pir 14, jégeső 19 stb.), csillagászati tárgyú 37 (csillaghullás 7, napfogyatkozás 2 stb.). A legtöbb megfigyelést *Módlinger* (137), *Sicher* (111), *Dezső* (86), *Karef* (72), *Weiszberg* (55) és *Wondracsek* (48) adtak be. Megfigyelt 27 tanuló. A III. B) osztály beadott 284 drb. megfigyelést. Ezek közt a legtöbb a légkörre vonatkozott (248). A legtöbb megfigyelést *Schneider* (120), *Sziklai* (62) és *Keszler* (27) adta be. Az összefoglalást *Pausz* vezette. Sokan a III. osztályos tanulók közül rendszeres meteorológiai megfigyelést végetek rövidebb-hosszabb ideig és a megfigyelések eredményét grafikonban foglalták össze. Kiváltak: *Alföldi, Kovács, Módlinger és Sicher* a III. A) és *Ábrahám, Pausz, Schneider, Sziklai, Zellner* és *Wielátz* a III. B) osztályban. A IV. osztályban beadtak 572 drb. megfigyelést. Ezek közül a gyümölcsfák csoportjára *(vezető Doby)* esik 292, a kerti és erdei fák csoportjára (vezető *Móra)* 86, a dudvás növényekre (vezető *Gábor Imre)* 91, a virágtalan növényekre (vezető *Riegl)* 78 és az állatok és növények viszonya című csoportra (vezető *Reichert)* 25. Megfigyeltek 48 féle növényt.

VII. ***Pályázatok.*** A múlt évben kitűzött pályázatok közül az V. osztályt végzett tanulók számára kitűzött tételt legjobban dolgozta ki *Kamocsay Jenő* VI. o. tanuló, de csak dicséretet érdemelt. A VI. osztályt végzett tanulók számára kitűzött tételt első díját megnyerte *Schwarz Arthur,* VII. oszt. tanuló: „Budaujlak és a Mátyáshegy geológiai viszonyai"

című dolgozatával és kisérő gyűjteményével, a második díjat: *Edvi-Illés Gyula* VII. o. tanuló: „A londoni cseppfolyós levegő vállalat gyártelepének leírása“ című munkájával.

Pályatétel a szünidőre. A IV. osztályt végzett tanulók számára: A budai hegység erdei (Harmadik kiadás). Nyertes mű jutalma: intézeti érem és könyv. Beadási határidő dec. 15.

VIII. ***Gyűjtés a szünidőben.*** Mivel a tél nem igen alkalmas gyűjtések végzésére, midőn az ismétlések úgyis sok munkát rónak a tanuló vállára, a munka, s különösen a meghatározással járó munka, megtorlódik. Hogy ezen a nehézségen segíthessünk, ez úton is felhívom a tanulókat, hogy a gyűjtéseket a tanulók végezzék el, az év végén nyert utasítás szerint Az I. osztályba járt tanulók gyűjtsenek 25 rovart, a III. osztályba járt tanulók 25 növényt, a IV. o.-ba járt tanutók ugyancsak 25 rovart és az V. o.-ba járt tanulók 25 ásványt, kőzetet vagy kövületet. A legjobb gyűjtők mint eddig is, könyvjutalomban fognak részesülni.

Kérem a szülőket is, hogy ezen felszólítást támogassák és gyermekeiket a gyűjtésre serkentsék.

(Kerékgyártó Árpád.)

7. Ének (1902) és zene (1907).

Az ének- és zenetanítás az eddigi keretekben mozgott. Volt egyházi- és világi énektanítás. Az Altenburger János tanár vezetése alatt álló tanfolyamon az arra jelentkezők hegedű- vagy zongoraoktatásban részesültek, azon tanulók pedig, kik hangszerük technikáját már bizonyos mértékben elsajátították, azok a Lenz Ferenc tanár vezénylete alatt álló intézeti zenekarban működtek.

Az alsó négy osztály katholikus énekeseiből alakult az egyházi énekkar, mely egy, vagy két szólamban énekelt a vasárnapi szent miséken magyar miseénekeket vagy az adventi és bőjti időnek megfelelő himnuszokat. Ünnepélyesebb alkalmakkor Lenz: Missa solemnis-ét adták elő zenekar-, vagy egyedül orgona kisérettel.

Világi énekeket a nagyszólamú vegyeskar énekelt, többnyire olyan chorusokat, melyekre az intézeti házi ünnepélye-

ken szükség volt Hymnus, Szózat, Kuruc dal, Gaudeamus igitur, Erzsébet gyászdal. Hanganyag hijján nem volt elérhető valamely meleg tonusú, szólamaiban oly biztos vegyeskar, mely kényesebb, magasabb niveaun álló karének problémákat megoldhatott volna.

A zenetanfolyamot kezdők és haladók heti két ízben látogatták. Összesen 21 tanuló, kik közül 14 hegedülni, 7 zongorázni tanult. Más hangszerre ez idén nem volt jelentkező.

Az intézeti zenekar heti egy ízben tartott gyakorló játékot. Működött benne 6 első hegedűs: Komor Vilmos, Sziklai Pál VIII., Harsányi Dániel VII., Nebenführer László V., Szabó Béla, Szemere Pál IV.; 6 második hegedűs: Lengyel József VII., Szeniczei Mihály VI., Marcel György IV., Weisz Vilmos, Sziklai Ferenc III., Bettelheim Jenő I.; Cello: Stern Pál VI.; Fuvola vagy piccolo: Kepes Ferenc II.; Clarinette: Foerk Károly VI.; Ütő hangszerek (kis dob, nagy dob, cinelle, függő tányér, triangulum, castagnette, carillon): Mátrai Antal V., Riegl Gyula IV., Mátrai Béla III. A harmoniához hiányzó contrabass, corno, tromba és ventilpousane szólamokat mindenkor hivatásos zenészek játszották.

Lenz Ferenc tanár szerkesztésében megindult a „Zenekari hangjegytár" című sorozatos munka, melyben a szerkesztő hangszerelésében a komoly és könnyebb zene ter-

mékei jelennek meg vagy a teljes intézeti zenekarra, vagy kisebb kamarai együttesekre rendezve. E sorozatban eddig a következő 19 mű jelent meg:

1. Erkel: Himnus. — 2. Lenz: Intézeti induló. — 3. Wagner: Lohengrin. — 4. Mozart: Figaro. — 5. Lenz: Missa solemnis. — 6. Beethoven: Két dal. — 7. Lenz: Menuetto. — 8. Lecocq: Angot. — 9. Lenz: Aurora keringő. — 10. Verdi: Trovatore. — 11. Lenz: Togo — 12. Krier: Éjféli keringő. — 13. Kálmán: Az obsitos. — 14. Lenz: Tornazenék. — 15. Bizet: Carmen. — 16. Rubens: Hollandi dal. — 17. Erkel: Hunyadi. — 18. Lenz: A két Emil. — 19. Ahl: Zsidó fantázia.

Mivel minden nem hivatásos énekkart, zenekart csak a gyakori nyilvános szereplés ösztönöz intensivebb munkára, az volt az intenció, hogy úgy a zenekar, mint az énekkarok minél többször álljanak közönség elé.

Az egyházi énekkar az intézeti zenekarral november 1-én, Mindenszentek ünnepén a császárfürdői kápolnában szép számú, meghivott közönség jelenlétében előadta Lenz: Missa solemnisét. A vegyeskar az intézeti ünnepélyeken és licealis előadásokon (l. ott) szerepelt egy-egy chorussal. Az intézeti zenekar ugyancsak a licealis előadások alkalmával adott egy-egy számot, 6 ízben pedig az intézet falain kivül működött sikeresen. December 2. és 3-án az ujlaki polgári leányiskolában jótékony célra színre került Lenz Ferenc: „A két Emil" cimű bohózata, mely alkalommal a szerző vezénylete alatt az intézeti zenekar adta a darab zeneszámait. Március 17. és 24-én sétahangversenyt adott a Császárfürdőben rendezett műkiállításon, az intézeti dísztornán pedig a szabadgyakorlatok zenéit, az intézeti indulót és egyéb hangulatkeltő darabot adott elő. A zenei élet legkomolyabb momentuma az 1912. évi január 6-án rendezett hangverseny volt.

A hangversenyt Tannhäuser, Einzug der Gäste auf Wartburg részlete nyitotta meg. A helyenkint nehezebb Liszt transcriptiót Feicht Károly VII. és Hübner Tibor V. adta elő zongorán. Következett Komor Vilmos VIII. hegedü soloja (Spohr: II. Concert, I. tétel), majd Rozgonyi László VII. elszavalta Sajó Sándor tanár Togo cimű költeményét. A sza-

valatot az intézeti zenekar kísérte Lenz Ferencnek ez alkalomra komponált melodramatikus zenéjével. Ezután Kiss Sándor úr bariton solista énekelt zenekar kisérettel Troubadourból (Luna ária II. felv. 5. jel.), Carmenból (Torrero), végül pedig a zenekar Strauss Denevér egyvelegével fejezte be a hangversenyt.

Fogadják e helyen is az intézet köszönetét Nebenführer Aranka úrhölgy, ki a januári hangversenyen. a hegedű solistát volt szives kisérni, Domonkos Elvira úrhölgy ki a március 8-i licealis előadáson énekelt, Kiss Sándor úr, ki a hangversenyen és a licealis előadásokon énekével nagyban hozzájárult az estélyek sikeréhez s végül Gleich Boriska, Lenz Boriska, Nebenführer Ilona és Steiger Angyika úrleánykák, kik az I. licealis előadás alkalmával előadott gyermektableau szólamait énekelték.

Zenei munkálkodásukért az intézet bronzérmével Komor Vilmos és Sziklai Pál VIII. tanulókat jutalmazta az igazgatóság. Előbbi az intézeti zenekar legbuzgóbb tagja, a hangverseny solistája és a decemberi szinielőadás másodkarmestere volt, utóbbinak pedig két szárnypróbálgatását — (Menuetto, A patak), mely szerzeményekből a sok naivitáson és reminiscentián is keresztülcsillog az ifjú autodidakta vasszorgalma — az intézeti zenekar két ízben előadta.

Énekórákra jártak: Fóthi Kálmán, Harsányi Gyula, Máté Lajos, Suba László, Bettelheim Jenő, Reisz József, Sipos László, Uxa Ferenc I, Palencsár Sándor, Schlemmer Tivadar, Schwarz Ákos, Sipos Imre, Urbán Aurél, Vaszarits Vilmos, Csomor Lajos, Groszberger György, Kuncze László, Wurzinger Ödön II, Bartholovits Lajos, Gábor Pál, Prindl Ágoston, Stiffel Vilmos, Wondracsek Károly, Zvickel Vilmos III, Eberhardt Róbert, Lenz Márton, Marcell György, Marcell Gyula, Móra Mihály, Reisinger Gyula, Riegl Gyula, Szenicei Lajos IV., Gyenes Sándor, Horváth Mihály V., Cifka József, Fricsovszky Gyula, Kamocsai Jenő, Kerékgyártó Béla, Kronstein Alajos, Neumann Adolf, Sachs Ede, Szenicei Mihály VI., Belicai István, Gyárfás Sándor, Móra János Staufer Ernő, Török Elek, Wacsek Gusztáv VII. Összesen 49 tanuló.

Zenetanfolyamra jártak: Hegedűszakra: Nádas Sándor, Seifert József, Steinfeld László, Znabovits Antal I. — Micsák László, Novák János, Palencsár Sándor II. — Gábor Pál, Zwickel Vilmos III. — Scheidl Nándor IV. — Marcell György, Boros Rudolf V- — Kiss Károly VI. — Staufer Ernő VII.

Zongoraszakra: Scheibler Hermann, Suba Lajos I. — Szerényi Tibor, Voltér Ernő III. — Bán Árpád V. — Kerékgyártó Béla VI. — Morvay Szilárd VII.

(Lenz Ferenc és *Altenburger János.)*

8. Kézimunka (1907).

1910 dec. 1-től kezdve a tanár betegsége miatt szünetelt.

9. Szabad liceum (1908).

Intézetünk liceuma erőteljes fejlődéssel haladt előre a jelen esztendőben is. Látogatottsága, jóllehet még a múlt évinél is olcsóbb bérletjegyeket adtunk ki, valamivel kisebb volt mint a múlt esztendőben es ezért a jövedelem alig fedezte a vett diapozitivek költségét. Ennek a jelenségnek az oka az előadásokra használt terem célszerűtlenségében rejlik. Az előadások a következők voltak:

I. *Február 4-én, vasárnap.* 1. *Lenz:* Holland facipős tánc. Előadja az intézeti vonós együttes. I. hegedű: *Komor Vilmos* VIII., *Szabó Béla* IV. II. hegedű: *Nebenführer László* V., *Szemere Pál* IV. III. hegedű: *Harsányi Dániel* VII., *Szenicei Mihály* VI. Cello: *Stern Pál* VI. Contrabass: *Sziklai Pál* VIII. o. tanutók.

2. *Kerékgyártó Árpád* főg. tanár: Hollandia. Vetített képekkel.

3. *Rubens:* Hollandiai dal. Éneklik: *Gleich Boris, Nebenführer Ili, Lenz Boris, Steiger Angyi, Csomor Lajos* II., *Kunce László* II., *Mátrai Béle* III., *Wondracsek Károly* III., *Vass Árpád* III. o. tan. Kísérte az intézeti zenekar.

II. *Február 9-én, pénteken.* 1. *Goethe:* Monolog a Faustból. Előadta *Zimmermann Endre* VIII. oszt. tanuló.

2. *Olgyai Bertalan dr.* főg. tanár: Valesquez. Vetített képekkel.

3. *Bizet:* Carmen. Torreador. Dal. Zenekar kisérettel énekelte: *Kiss Sándor* úr.

III. *Február 16-án, pénteken.* 1. *Madách:* Részlet az Ember tragédiájából. (Phalanster kép.) Előadták: *Edvi-Illés Gyula, Rozgonyi László* és *Vargha Gyula* VII. o. tan.

2. *Telbisz György* fög tanár. Kémiai előadás kisérletekkel.

3. *Sziklai:* Menuetto. Előadta az intézeti zenekar.

IV. *Február 23-án, pénteken.* 1. *Ábrányi:* A harmadik gránátos. Előadta: *Gyenes Sándor* V. oszt. tan.

2. *Temesvári Dezső* tisztviselő: Az aquarium és berendezése. Vetített képekkel.

3. Gaudeamus igitur . . . Régi diákdal. Előadta az intézeti vegyeskar.

V. *Március 1-én, pénteken.* 1. *Madách:* Részlet az Ember tragédiájából. (Keppler kép.) Előadták: *Zimmermann Endre* és *Weiser Hermann* VIII. o. tanulók.

2. *Gergelyi Ernő dr.* föv. fogalmazó: Utazás az Alpokban. Vetített képekkel.

3. *Wieniawszky:* Legenda. Hegedű szóló. Vonós zenekar kíséretében előadta: *Sziklai Pál* VIII. o. tan.

VI. *Március 8-án, pénteken.* 1. *Ahl:* Régi zsidó kántorének. *Mozart:* Ave verum! Vonósnégyes. 1. *Sziklai Pál.* II. *Komor Vilmos.* Viola *Szabó Béla.* Cello: *Stern Pál.*

2. *Lenz Ferenc* főgimn. énektanár: Vallás és zene.

3. *Lenz:* Ave Maria. Harmonium kísérettel énekelte: *Domonkos Elvira* úrhölgy. *Lenz:* Gloria és Credo a zenekari miséből, zenekar kisérettel énekelte: *Kiss Sándor* úr.

VII. *Március 15-én, pénteken.* 1. Kuruc nóták. Tárogatón előadta: *Foerk Károly* VI. o. tan.

2. *Barthos Indár* fög. tanár: A Rákóczi kor. Vetített képekkel.

3. a) *Sajó:* Rákóczi. Előadta: *Dorner Zoltán* V. oszt. tan. b) Kuruc gúnydal. Előadta az intézeti zenekar.

VIII. *Március 22-én, pénteken.* 1. *Pákh:* Csont. Előadta: *Weiser Hermann* VIII. o. tan.

2. *Láng Gyula* fög. tanár: Fejezetek az állatok fejlődéséből. Vetített képekkel.

3. *Viotti:* Hegedű kettős. Előadták: *Sziklai Pál* és *Komor Vilmos* VIII. o. tanulók.

IX. *Március 29-én, pénteken.* 1. *Arany:* A bajusz. Előadta *Inkei Gusztáv* VIII. o. tan.

2. *Olgyai Bertalan dr.* fög. tanár: Egyiptom művészete. Vetített képekkel.

3. *Egressy:* Szózat. Előadta az intézeti vegyeskar.

X. *Április 20-án, szombaton. Szmik Antal* okleveles mérnök: A csipke és készítése. Vetített képekkel.

Az utolsó előadást *Szemik Antal* mérnök úr nagybecsű csipke gyűjteményének kiállítása követte április 21-én.

Nagy köszönet illeti *Lenz Ferenc* énektanár urat, aki az esték zenei részét rendezte, *Temesvári Dezső* tisztviselő, *Gergelyi Ernő dr.* fogalmazó és *Szmik Antal* mérnök urat, akik előadások tartásával járultak hozzá a nemes cél: az intézeti diapozitiv tár gyarapítása előmozdításához, *Kiss Sándor* urat a művészi énekszámokért és mindazokat, akik akár előadásokkal, akár egyéb úton ügyünket előmozdították. A felülfizetésekért is hálás köszönetet mondok.

Megemlítem, hogy az idei évben a vetítő gépet már teljesen tanulók kezelték és pedig *Gergelyi László* VII. és *Conrád Ernő* V. o. tanulók. A pénztárosi tisztet *Albert József* VII. o. tanuló töltötte be, a kémiai előadáson *Czifka József* VI. o. tanuló asszisztált. *Gergelyi dr.* és *Szmik Antal* előadásán episzkopikus vetítés volt kiváló sikerrel.

A felolvasó alap leszámolása:

Bevétel:

(1) Maradék az 1910—11. tanévről (1911. júl. 1.)	13	K	83 f.
(38) Bevétel a liceális előadásokról és Simonyi V. o. tan. előadásán (1912. ápr. 12.) . .	280	„	06 „
(41.) Csipke kiállitás bevétele (1912. ápr. 22.)	19	„	— „
(42) Ugyanakkor ruhatár (1912. ápr. 22) . .	2	„	10 „
(44) Hampel V. o. tan. előadása (1912. máj. 10.)	17	„	60 „
(48) Zloch Károly VIII. o. tan. előadása (1912. május 28.)	15	„	79 „
Összesen:	347	K	79 f.

A csipke kiállításnak további jövedelme még a segélyező egyesület javára eső 10 K 50 f; Hampel Antal előadásának további jövedelme a segélyező alap javára eső 20 K.

Az egyes előadások alkalmával történt felülfizetésekért fogadják a nemes szívű adakozók hálás köszönetünket.

Kiadások:

(11) Calderoni diapozitivek	12	K	— f.
(15) Nyomtatvány (1912. febr. 7.)	16	„	— „
(16) Lampel-féle diapozitivek (1912. márc. 28.)	12	„	— „
(17) Calderoni-féle diapozitivek (1912. ápr. 22.)	66	„	40 „
(18) A vetítő géphez szükséges szerek (1912. április 26.)	31	„	90 „
(20) Uránia-féle diapozitivek (1912. máj. 6.) .	175	„	20 „
(25, 26) Két szolga a munkájáért (1912. máj. 28.)	31	„	20 „
Összesen:	344	K	70 f.
Összes bevétel:	347	K	79 f.
Összes kiadás:	344	„	70 „
Maradék:	3	K	09 f.

(Kerékgyártó Árpád és *Láng Gyula.)*

IX.

Fölszerelés évi gyarapodása.

1. Tanári könyvtár (1902). Őre: *Barthos Indár.*

Lásd a „*Függeléket*“.

2. Ifjúsági könyvtár (1902). Őre: *Olgyai Bertalan dr.*

Vétel: 1. *Arany J.* válogatott kisebb költ. — 2. *Arany,* Első lopás. Jóka ördöge. — 3. *Arany,* Katalin. Keveháza. — 4. *Petőfi,* János vitéz. Helység kalapácsa. — 5. *Tompa,* Népregék. — 6. *Fáy,* Válogatott mesék. — 7. *Heltai,* Válogatott meséi. — 8. *Petőfi,* Kisebb elbeszélő költem. — 9. *Tompa,* Regéi. — 10. *Garay.* Balladák. — 11. *Petőfi* Családi versei. — 12. *Petőfi,* Vegyes lirai költ. — 13. *Petőfi,* Válog. kisebb elbesz. költ. — 14. *Berzsenyi,* Válog. versei. — 15. *Gvadányi,* Nótárius. — 16. *Jókai,* Népvilág. — 17. *Jókai,* A nagyenyedi

két fűzfa. — 18. *Kisfaludy*, Válog. elbesz. költem. — 19. *Kisfaludy*, Mátyás deák. — 20 *Kisfaludy*, Válog. regéi. — 21. *Kölcsei*, Válog. versei — 22. *Vörösmarty*, Lirai és vegyes költ. — 23. *Kisfaludy*, Víg elbeszélései. — 24. *Berzsenyi*, Válog. versei. — 25. *Faludi*, Három elbeszélés. — 26. *Kisfaludy*, Válog. költem. — 27. *Mikes*, Törökorsz. levelei — 28. *Virág*, Válog. költem. — 29. *Arany*, Első lopás. Jóka ördöge. — 30. *Apor*, Mindszenti. — 31. Bécsi krónika. — 32. Anonymus. — 33. *Cserei*, Históriája. — 34. *Gyulai*, Arany emlékezete. — 35. *Ilosvai*, Toldi. — 36. *Jókai*, Új földesúr. — 37. *Kézai*, Magy. krónika. — 38. *Kölcsei*, Válog. beszédei. — 39. *Széchényi*, Hitel. — 40. *Tinódi*, Válog. hist. énekek. — 41. *Zrinyi*, Áfium. — 42. *Arany*, Válog. balladák. — 43. *Arany*, Vojtina. — 44. *Vörösmarty*, Zalán futása. — 45. *Vörösmarty*, Cserhalom. — 46. *Greguss*, A balladáról. — 47. *Morvay*, Népballadák. — 48. *Berzsenyi*, Versei. — 49. *Czuczor*, Népies költ. — 50. *Katona*, Bánk bán. — 51. *Balassa*, Válog. költ. — 52. *Csokonai*, Dorottya. — 53. *Kisfaludy*, Kérők. — 54. *Arany*, Naiv eposzunk. — 55. *Csokonai*, Dorottya. — 56. *Faludi*, Versek. — 57. *Fazekas*, Ludas Matyi. — 58. *Gyöngyösi*, Murányi Vénus. — 59. *Kármán*, Fanny. — 60. *Kazinczy*, Pályám emlékezete — 61. *Kazinczy*, Versei. — 62. *Kisfaludy*, Pártütők. — 63. *Kisfaludy*, Válog. regéi. — 64. *Tinódi*, Históriai énekei. — 65. *Mikes*, Levelek. — 66. *Bessenyei*, Filozófus. — 67. *Kölcsey*, Válog. versei. — 68. *Arany*, Buda halála. — 69. *Arany*, Őszikék. — 70. *Gyulai*, Vörömarty élete. — 71. *Kisfaludy*, Iréne. — 72. *Szigligeti*, Liliomfi. — 73. *Kemény*, Zord idő. — 74. *Jósika*, Abafi. — 75. *Eötvös*, Falu jegyzője. — 76. *Csiky*, Nagymama. — 77. *Fielding*, Jones Tamás. — 78. *Carlo Giorni*, Vita dei Romani. — 79. *Carlo Giorni*, Epitome. — 80. *Várdai*, Mikszáth. — 81. *Fogazzaro*, Kis emberek régi világa. — 82. *Pozder*, Horatius. — 83. Wolfram v. Eschenbach. — 84. *Mikszáth*, Munkái. — 85. *Grujits*, Balkán cárné. — 86. Élet. — 87. *Szaák Lujza*, Hulló levelek. — 88 *Kornis*, Okság törvénye. — 89. *Kőszegi*, Költemények prózában. — 90. *Gragger*, Filologiai dolgozatok.

Adomány: 1. *Berczik Árpád* min. tanácsos: 1. *Wieland*, Werke. — 2. *Sarcey*, Le siege de Paris. — 3. *Albrecht*, Röm. Literaturgeschichte. — 4. *Goldziher*, Gróf Kuun Géza. (Emlékbeszéd.) — 5. *Istóczy*, Flavius József vitairata. — 6. *Istóczy*, Tacitus a zsidókról. — 7. *Zsilinszky*, Br. Radvánszky Béla emlékezete. — 8. *Istóczy*, Flavius a zsidóháborúról. — 9. *Kipling*, Naulahka. — 10. *Huszár*, A szentté avatás. — 11. *Trikál*, A lélek. — 12. *Zubriczky*, Vasárnapok a Tátrában. —

13. *Kiss Albin,* A középkor szelleme. — 14. *Wiedermann,* A vallás lélektana. — 15. Századok. — 16. Akadémiai Értesítő.

2. *Szmik Antal*: 17. *Szmik,* Gizella királynő himzőiskolája.

3. *Tarnai János* kuriai bíró: 18. Magy. Nyelvőr 2 évf.

Lelt. sz. 2608—2693. Összeg 3559 drb 7969 K 81 f értékben.

3. Filologiai szertár (1904). Őre: *Vértesy Dezső dr.,* febr. 1-ig: *Osztrogonac Ferenc.*

Vétel: 1. Medusa-fej. — 2. Lámpátvivő Silenos. — 3. Aristoteles. — 4. Parthenon-relief. — 5. Aeginai relief. — 6. Odysseus. — 7. Agamemnon. — 8. Menelaos. — 9. Priamos. — 10. Paris. — 11. Achilles. — 12. Hektor. — 13. Diana-templom.

Lelt. sz. 155—167. Összeg 405 drb 2423 K 84 f.

4. Természettani szertár (1904). Őre: *Frank Ferenc.*

Vétel: 1. Készülék Tesla kisérleteihez: Leydeni palack, szikramikrometer, száraz transformator, szikraállvány. — 2. Röntgen-lámpa (egyszerű). — 3. Állvány politirozott diófából az előbbihez. — 4. Báriumplatincyanür-ernyő szekrénynyel. — 5. Akkumulator-telep, 4 elemes. — 6. Kolbe-féle durranógáz voltameter. — 7. Rheostat 3 forgatható karral. — 8. Ampére-állvány. — 9. Schulmann-féle készülék a Peltier-effektus kimutatására. — 10. Polarizatiós készülék a Hartl-féle korongra — 11. Hangvilla elektromágnessel. — 12. Mikrofon (Weinhold-féle). — 13. Coulomb-mérleg. — 14. Forster-féle készülék a Joule-féle hatás kimutatására. — 15. Krookscső aluminiumkerekekkel. — 16. 2 drb resonantia-tekercs. — 17. Injektor-minta Reichert szerint. — 18. Mérőszalag acélból 20 m. — 19. Szögtükör. — 20. Acélcsavarszorító 250 mm. nyilással. — 21. Alátétdoboz körisfából. — 22. Acélcsap, 1 kisebb, 1 nagyobb. — 23. Bunsen-égő csappal.

Van tehát 335 drb vétel 12.851 K 63 f és 7 drb ajándék 391 K értékben. Összesen 342 drb 13.241 K 63 f értékben.

5. Földrajzi szertár (1902). Őre: *Láng Gyula.*

Vétel: 1. Justus Perthes, Tripolis térképe 4 drb. — 2. Balaton és környéke turistatérképe. — 3. *Kogutowitz,* A föld térképe. — 4. *Weber,* Hegyrelief. — 5. *Letoschek,* Terepminták.

Adomány: Morvay Győző dr.: 1. Übersichtskarte des Kriegsplans Metz 1:100.000. — 2. Pristina és Kragujevác térképe. — 3. *Kogutowitz*, Balkán félsz. alsó fele.

Lelt. sz. 144—151. Összeg 1553 drb 3159 K 55 f értékben.

6. Természetrajzi szertár (1902). Őre: *Kerékgyártó Árpád.*

Vétel: 1. 10 drb diapozitivdoboz. — 2. A méterre vonatkozó preparatumok 853 drb. — 3. 3 drb Brendl-féle virágminta. — 4. Történelmi diapositiv, 180 drb. — 5. Állattani diapositiv, 35 drb. — 6. Vegyes diapositiv, 21 drb. — 7. Mozgatható Helleborus szájnyilás. — 8. Seitz-féle preparatorium. — 9. Seitz-féle objektiv 4 és 6. — 10. Vegyes diapositiv, 9 drb. — 11. Enos féle objektiv A. — 12. Infellible. — 13. Zsebiránytű. — 14. 2 drb gázlámpa. — 15. Vegyes diapozitiv, 8 drb. — 16. 17 drb növénytani mikroszkop-preparátum. — 17. 3 drb preparátumot tartó levélen.

Adomány: 1. Több tanulótól: Apró ásványok; gyakorlathoz szükséges állatok.

2. *Rabl* VI. o. tan.: Szénbányai fúrási termék.

3. *Temesvári Dezső* magántisztviselő: Nagyobb üveg aquarium.

Lelt. sz. 1244—1511. Összeg 4380 drb 13144 K 69 f értékben.

7. Vegytani szertár (1905). Őre: *Telbisz György.*

Vétel: 1. Oxigéntartály. — 2. Redukciós szelep finimeter és manometerrel az oxigéntartályhoz. — 3. Kiss-féle állandó nitrogénfejlesztő. — 4. Hoffmann-féle vízbontókészülék. — 5. Rézretorta 0 5 lit. ürtartalommal. — 6. A sók felbontására szolgáló készülék. — 7. Deville-féle gázfejlesztő.

Lelt. sz. 55—61. Összeg 126 drb 3405 K 05 f értékben.

8. Történelmi szertár (1904). Őre: *Barthos Indár.*

Vétel: 1. 1 kőék. — 2. 1 kővéső. — 3. 1 kanál. — 4. 1 dob. — 5 1 tányér. — 6. 1 tál. — 7. 1 észak-német eke. — 8. 1 ekevas. — 9. 1 eke. — 10. 1 láda germánok hasznos növényei. — 11. 1 sarló. — 12. 1 kasza. — 13. 1 fazekaskorong. — 14. 1 harapófogó. — 15. 1 borotva. — 16. 1 fésű. — 17. 1 olló. — 18. 1 szarúpohár. — 19. 1 kocka és tartó. — 20. 1 wikkingi láda. — 21. 1 agyaglámpa talapzattal. — 22. 1 iránytű. — 23. 1 kerekes rokka. — 24. 1 homokóra. — 25. 1 agyagpipa fidibusszal. — 26. 1 gotikus ablak. — 27. 1 renaissance ablak.

Adomány: 1. *Simonyi-Semadam Sándor* V. o. tan.: 1. 2 agyagfedő és több antik cserép.

2. *Weiser Hermann* VIII. o. tan.: 2. 1 terracottaedény (római). — 3 1 agyagedény (népvándorlás). — 4. 1 agyagedény (római). — 5. 1 római mécses.

Lelt. sz. 267—299. Összeg 555 drb 3462 K 23 f értékben.

9. Szabadkézi és mértani rajzszertár (1902). Őre: *Mátrai Vilmos.*

Vétel: 1. Várdai-féle rajzminták. — 2. Székely kapu. — 3. Disznóól — 4. Szélmalom. — 5. Hengeres kút. — 6. Harangláb. — 7. Nagyoló gyalú. — 8. Dupla gyalú. — 9. Rámás fürész. — 10. Nyeles kalapács. — 11. Harapófogó. — 12. Lapos fogó. — 13. Nyeles véső. — 14. Furdancs. — 15. Csavarhúzó. — 16. Palafenőkő. — 17. Körző. — 18. Szögletmérő. — 19. Szoritócsavar. — 20—31. Művirágok: nefelejts, sárga rózsa, tearózsa, piros rózsa, almavirág, lilatövis, mimóza, aster, pipacs, őszi cserág és matróniaág.

Lelt. sz. 445—475. Összeg 840 drb 4312 K 95 f értékben.

10. Tornaszertár (1905). Őre: *Neumer József.*

Vétel: 1 vizipoló.

Lelt. sz. 123 Összeg 671 drb 5939 K 10 f értékben.

11. Zeneszertár (1909). Őre: *Lenz Ferenc.*

Vétel: 1. *Erkel,* Hunyady László. — 2. *Rubens—Lenz,* Hollandi dal. — 3. *Verdi,* Trovatore. — 4. *Bizet,* Carmen. — 5. *Sajó—Lenz,* Togo. — 6. Zeneszertári bélyegző. — 7. Costagnette. — 8. Fasciculus a zenekari művek burkolására, 15 drb.

Adomány: *Lenz Ferenc:* 1. Partitura. — 2. *Erkel,* Hymnus. — 3. *Lenz,* Intézeti induló. — 4. *Wagner,* Lohengrin. — 5. *Mozart,* Figaro. — 6. *Lenz,* Aurora keringő. — 7. *Lenz,* Missa Solemnis. — 8. *Lecoq,* Angot. — 9. *Beethoven,* Két dal. — 10. *Lenz,* Menuetto. — 11. Partitura.

Lelt sz. 28—46. Összeg 111 drb 579 K 90 f értékben.

12. Éremtár (1903). Őre: *Barthos Indár.*

Vétel: 1. Nerva nagy bronz. — 2. Claudius nagy bronz. — 3. Antoninus Pius ezüst denár. — 4. Philippus Pater kettős denár. — 5. Philippus Pater nagy bronz Viminacium. — 6. Nagy Constantinus kis bronz. — 7. II. Constantinus kis bronz. — 8. Constantinus iunior (II.) kis bronz. — 9. Constans kis bronz. — 10. II. Constantius kis bronz. — 11.

I. Valentinianus kis bronz. — 12. II. Constantius kis bronz. — 13. Valens kis bronz — 14. II. Constantius középbronz. — 15. II. Claudius kis bronz. — 16. Crispus kis bronz. — 17. Jovianus kis bronz. — 18. Diocletianus középbronz. — 19. Julianus nagy bronz. — 20. Gallienus kis bronz. — 21. Probus kis bronz. — 22. Aurelianus kis bronz — 23. Carus kis bronz. — 24. Constantius Gallus középbronz. — 25. Constantius Gallus kis bronz. — 26. Licinius kis bronz. — 27. Salonina kis bronz. — 28. Urbs Roma kis bronz. — 29. Severus Alexander niceai rézpénze. — 30. Diocletianus follis. — 31. Trojanus középbronz — 32. Maximianus kis bronz. — 33. Maximianus Herculeus kis bronz. — 34. Severina kis bronz. — 35. Constantinapolis kis bronz. — 36. Nagy Constantinus kis bronz. — 37. Egyptomi Ptolemeus rézpénz. — 38. Macedonia Philippus III. rézpénz, 2 drb. — 39. Macedonia Alexandros rézpénz, 3 drb. — 40. Macedoniai rézpénzek, 3 drb. — 41. Görög-római rézpénz. — 42. Massilia. Ezüst drachma. — 43. Aurelianus kis bronz. — 44. Szent István dénár. — 45. Corpus Nummorum 5 sorozat 70 sz. dénár, 2 drb. — 46. U. az 65 sz. dénár. — 47. U. az 76 sz. dénár. — 48. U. az 4 sorozat 59 sz. dénár. — 49. U. az 5 sorozat 74. sz. dénár. — 50. U. az 77 sz. dénár. — 51. U. az 10 sorozat 146 sz. dénár. — 52. Károly Róbert ezüst garas, 2 drb. — 53. Nagy Lajos dénár, 7 drb. — 54. Mária dénár, 2 drb. — 55. Zsigmond dénár, 2 drb. — 56. Zsigmond obulus. — 57. I. Ulászló dénár. — 58. II. Ulászló dénár, 5 drb. — 59. II. Ulászló obulus, 2 drb. — 60. I. Mátyás dénár, 3 drb. — 61. Szapolyai János dénár. — 62. II. Lajos dénár. — 63. I. Ferdinánd dénár, 5 drb. — 64. I. Miksa dénár. — 65. Rudolf dénár, 2 drb. — 66. II. Ferdinánd dénár. — 67. II. Mátyás ezüst garas, 2 drb. — 68. II. Mátyás dénár, 2 drb. — 69. I. Lipót dénár 5 drb. — 70. III. Károly 1 krajcár. — 71. I. Ferenc József jubileumi restituált ezüst dénár. — 72. Tacitus kis bronz. — 73. Bethlen Gábor ezüst garas, 4 drb. — 74. Báthory Gábor ezüst garas, 3 drb. — 75. Mária Terézia erdélyi gresli. — 76. III. Béla és IV. István rézpénz, 2 drb. — 77. Frisachi dénár. — 78. Mária Terézia dénár, 2 drb. — 79. Nagy Constantinus kis bronz. — 80. Wiesmari garas 1845. — 81. Schleswig-Holsteini dreiling 1850.

Adomány: 1. Fl. Julius Constantinus rézpénze. — 2. I. Valens rézpénze. — 3. Licinius Lic. bronzérme. — 4. I. Valentinianus rézpénze. — 5. I. Valentinianus rézpénze. (Sec. rei publ.) — 6. I. Valentinianus rézpénze, 2 drb. (Gloria Romanorum.) — 7. Valentinianus rézpénze, 8 drb. — 8.

Nagy Constantinus bronzérme. — 9. Valentinianus bronzérme. — 10. Gratianus kis bronz. — 11. Constantinus minor. — 12. Julianus kis bronz. — 13. Mária Terézia dénár. — 14. Maximianus középbronz. — 15. Báthory Gábor 3 garasa. — 16. Constans kis bronz. — 17. Valentinianus kis bronz. — 18. Claudius kis bronz. — 19. Constantinus iunior kis bronz.

Az éremtárt következő ajándékozók gyarapították: *Darnay Kálmán* (Sümeg) 11 drb (római), *Alföldi András* VIII. o. t. 10 drb (ó- és újkori), *Oroszlán Géza* IV. o. t. 1 drb (újkori), *Wellisch Dezső* IV o. t. 1 drb (ókori), *Perl László* IV. o. t. 4 drb (újkori), *Hermann József* IV. o. t. 1 drb (újkori), *Schmiedeg József* IV. o. t. 3 drb (ó- és újkori), *Székely László* IV. o. t. 7 drb (újkori), *Hübner Kálmán* IV. o. t. 6 drb (újkori), *Reichert Frigyes* IV. o. t. 3 drb (újkori), *Rosner Lipót* IV. o. t. 4 drb (újkori), *Riegl Gyula* IV. o. t. 2 drb (újkori), *Hollós László* IV. o. t. 1 drb (újkori), *Kramer Nándor* IV. o. t. 3 drb (újkori), *Reiner Ferenc* IV. o. t. 1 drb (újkori), *Dobi József* IV. o. t. 1 drb (újkori), *Schön Miksa* IV. o. t. 1 drb (újkori), *Simonyi Dezső* IV. o. t. 1 drb (újkori), *Komor Imre* IV. o. t. 1 drb (újkori), *Dauner Bernát* IV. o. t. 2 drb (ó- és újkori), *Miereisz János* III. B) o. t. 1 drb (ókori), *Gillányi Béla* III. B) o. t. 1 drb (ókori), *Sziklay Ferenc* III. B) o. t. 16 drb (újkori), *Schneider Lajos* III. B) o. t. 3 drb (ó- és újkori).

Bevásároltunk még 520 drb római császárkori érmet, melyeknek a meghatározása most van folyamatban.

Lelt. sz. 190—293. Összeg 937 drb 130 K értékben.

13. Orvosi szertár (1908). Őre: *Párdányi Emil dr.*

Vétel: 1. 1 stethoskop. — 2. 1 kötszerolló. — 3. 1 vattatartó üveg. — 4. 1 vajtkutak. — 5. 2 sebszonda. — 6. 1 borotva. — 7. 1 egyenes olló. — 8. 1 couperolló. — 9. 1 anatomiai csipesz. — 10. 1 sebészi csipesz. — 11. 1 szőrszálcsipesz. — 12. 1 centiméter. — 13. 1 tűtartófogó. — 14. 1 spirométer. — 15. 1 nikkelezett sebészeti műszertárca 12 drb műszerrel. — 16. 1 oltógerely. — 17. 1 kis véső idegen test eltávolítására. — 18. 1 körömolló. — 19. 1 körömtisztító. — 20. 1 fülfecskendő. — 21. 1 fültükör. — 22. 1 orrtükör. — 23. 1 kézerőmérő. — 24 1 kézi reflector. — 25. 1 sublimatos palacknak való állvány. — 26. 1 műszersterilizator. — 27. 1 formalinlámpa. — 28. 1 műszerasztal. — 29. 1 zománcozott szenyveder. — 30. 1 mentőláda 4 drb fölszereléssel. — 31. 1 Wolferth-féle szénsavmérő. — 32. 1 kopogtatókalapács.

Lelt. sz. 2—33. Összeg 459 K 90 f. értékben.

A fölszerelés sommás kimutatása.

	A leltári tárgy megnevezése	A beszerzés módja											
		Ajándék			Vétel			Ajándék			Vétel		
		drb v. kötet	becsérték K	becsérték f	drb v. kötet	ár K	ár f	drb v. kötet	becsérték K	becsérték f	drb v. kötet	ár K	ár f
		1911. évi szerzemény						Összvagyon					
1	Butor	13	594	–	220	2602	05	212	9854	–	2817	28295	23
2	Hivatali ingóság	—	—	—	—	—	—	2	11	–	68	2200	28
3	Irodai ingóság	—	—	—	68	161	14	—	—	—	223	1521	69
4	Tanári könyvtár	105	304	32	183	1593	16	2527	6671	23	4553	25800	48
5	Filologiai szertár	—	—	–	13	192	–	164	288	—	241	2135	84
6	Történelmi szertár	2	122	60	27	340	25	98	461	—	451	3012	73
7	Term.-rajzi szertár	—	—	—	1157	1654	50	547	1663	85	3833	11480	84
8	Rajzszertár	—	—	-	41	205	71	86	40	-	754	3518	09
9	Fizikai szertár	—	—	—	37	1216	06	7	391	—	335	12851	63
10	Néprajzi szertár	—	—	–	—	—	—	58	109	51	51	238	–
11	Éremtár	128	30	90	—	—	—	225	40	60	—	—	–
12	Földrajzi szertár	6	8	50	6	56	–	1342	977	20	211	2168	45
13	Vegytani szertár	–	–	—	12	205	—	49	146	—	77	3259	05
14	Orvosi szertár		—	–	49	419	90	—	—	—	50	459	90
15	Tornaszertár	—	—	—	1	14	50	11	22	-	660	5917	10
16	Ifjúsági könyvtár	4	3	10	110	752	25	995	1190	72	2564	6779	09
17	Kirándulási szertár	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	295	–
18	Segítő könyvtár	—	—	—	—	—	—	976	1828	44	—	—	–
19	Zeneszertár	—	—	—	58	332	—	—	—	–	78	428	76
		258	1063	62	2981	9744	52	6801	23694	55	16756	110351	06
		323 drb 10808 K 14 f						23557 drb 146046 K 61 f					

1904—1911.	Tanszer-átalányok	Rendkivüli átalány-nak tanszerekre for-dított összegei	Tehát tanszerekre fordított összegek
	Bevétel.		
Rendes átalány . .	14400 K — f	52087 K 60 f	66487 K 60 f
Más	3116 „ 67 „	8815 „ 70 „	11932 „ 37 „
Egész összeg . . .	17516 K 67 f	60903 K 30 f	78419 K 97 f
	Kiadás.		
Tanári könyvtár . .	6817 K 65 f	7567 K 94 f	14383 K 59 f
Filologiai szertár . .	246 „ 10 „	2027 „ 40 „	2273 „ 50 „
Történeti szertár . .	1570 „ 22 „	2334 „ 86 „	3905 „ 08 „
Földrajzi szertár . .	983 „ 61 „	419 „ 20 „	1402 „ 81 „
Természetrajzi szertár	3339 „ 56 „	9339 „ 07 „	12678 „ 63 „
Természettani szertár	733 „ 04 „	10803 „ 65 „	11536 „ 69 „
Rajzszertár	1893 „ 79 „	1224 „ 40 „	3118 „ 19 „
Tornaszertár . . .	1445 „ 84 „	4097 „ 64 „	5543 „ 48 „
Vegyes	491 „ 06 „	503 „ — „	994 „ 06 „
Összesen	17516 K 67 f	60903 K 30 f	78419 K 97 f

	Házi, hivatali és irodai átalányok	Rendkivüli átalányok házi, hiv., és irodai célokra fordítása	Tehát házi, hiv. és irod. célokra fordított összegek
	Bevétel.		
Rendes átalány . .	25347 K 81 f	52087 K 60 f	25347 K 81 f
Más	36162 „ 87 „	8815 „ 70 „	36162 „ 87 „
Egész összeg . . .	60510 K 68 f	60903 K 30 f	60510 K 68 f
	Kiadás.		
Butor	4278 K 45 f	18086 K 65 f	22365 K 10 f
Világítás	5119 „ 29 „	— „ — „	5119 „ 29 „
Fütés	18324 „ 32 „	— „ — „	18324 „ 32 „
Vízdíj	1609 „ 70 „	— „ — „	1609 „ 70 „
Tisztogatás és javítás	7765 „ 22 „	485 „ 40 „	8250 „ 62 „
Fölszerelés	1855 „ 05 „	1469 „ 21 „	3324 „ 26 „
Hivatali átalány . .	3451 „ 31 „	586 „ 80 „	4038 „ 11 „
Irodai átalány . . .	1447 „ 85 „	996 „ 06 „	2443 „ 91 „
Vegyesek	16660 „ 44 „	586 „ 74 „	18247 „ 23 „
Összesen	60510 K 68 f	60903 K 30 f	121413 K 98 f

(1912. Fasc. X. 131.)

X.

Osztályozás.

(**Tantárgyakból**: 1 = jeles, 2 = jó, 3 = elégséges, 4 = elégtelen.
Magaviseletből: 1 = jó, 2 = szabályszerű, 3 = kv. szabályszerű).

I. A) osztály.

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajzoló geometria	Szépírás	Torna	Magaviselet
	Balás Sándor	3	3	3	2	2	3	3	2	2	1
	Brandl Ernő	1	2	2	2	2	2	2	3	3	1
	Ehrentheil Tibor	2	3	3	1	2	2	2	1	3	1
	Fidler Béla	1	3	4	3	2	4	3	3	3	1
5	Fóthi Kálmán	1	3	3	2	2	2	3	2	2	1
	Gigler Ferenc	4	4	4	4	3	4	3	3	3	1
	Gremsperger Imre	2	3	3	2	3	3	3	2	1	1
	Hank József	1	3	2	2	1	2	2	2	1	1
	Harmat László	2	3	4	2	2	3	3	1	2	1
10	Harsányi Gyula	2	3	3	3	2	2	2	2	2	1
	Horváth Béla	2	3	4	4	2	3	3	3	1	1
	Klein Győző	1	3	3	2	3	3	3	2	2	1
	Marcell László	3	4	4	4	3	4	3	3	3	2
	Máté Lajos	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
15	Palágyi Menyhért	2	3	3	2	2	3	3	2	1	1
	Petrovics Tibor	1	3	4	3	2	3	3	3	3	1
	Schlesinger Győző	3	4	3	3	3	3	3	3	1	2
	Schneider József	2	3	4	3	3	3	3	2	3	1
	Steinfeld László	2	3	3	3	3	3	3	3	1	1
20	Stuhl József	3	3	4	2	2	2	2	2	1	1
	V. Suba Lajos	1	3	2	2	2	2	2	1	2	1
	Szabó Gyula	2	3	3	2	1	3	2	2	1	2
	Szeszlér István	3	3	3	2	2	3	2	2	1	1
	Szilvássy Károly	2	3	3	2	2	3	3	2	2	1
25	Tandlich Tibor	2	3	2	2	2	1	3	3	2	2
	Torosy Ernő	3	4	4	2	2	3	3	3	2	1

A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természet-rajz	Mennyiség-tan	Rajzoló geometria	Szépírás	Torna	Magaviselet
Tucker Sándor...	2	3	3	2	3	3	3	2	1	1
Weber István	2	3	3	2	1	3	3	2	1	1
Wilhelm Jenő.....	2	3	3	2	2	2	3	2	1	1
30 Znabovits Antal..	3	4	4	4	3	3	3	3	2	1

Magántanuló: Stardelberg Hermann augusztusra jelentkezett.

Kimaradtak: Belánszky Sándor 1911. szept. 22.,
Hangodi István 1912. febr. 29.,
Havas György 1912. márc. 12.,
35 Punyú Kis János 1912. febr. 6.

Vizsgálatlan maradt: Orbán Béla.

I. Nyilvános tanuló beiratott: 35
Önként kimaradt: 4
A júniusi osztályvizsgálatról elmaradt: 1
Június hóban osztályvizsgálatot tett: 30
II. Magántanuló beiratott: fiú 1.

Összesen: 36

I. B) osztály.

A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természet-rajz	Mennyiség-tan	Rajzoló geometria	Szépírás	Torna	Magaviselet
Almási Albert	3	4	4	4	3	4	4	3	3	3
Ascher Frigyes....	1	3	2	3	2	3	3	2	3	1
Berg Antal.....	3	4	3	3	3	4	3	3	1	2
Bernáth Béla	1	3	3	3	3	3	2	2	2	1
5 Bettelheim Jenő...	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1
Conrad Henrik ...	2	3	3	2	1	3	3	2	2	1
Conrad Pál.....	1	3	3	2	1	3	3	2	2	1
Dauner András ...	1	3	3	3	2	2	2	1	1	1

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajzoló geometria	Szépírás	Torna	Magaviselet
	Faller László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10	Gábor Endre	2	3	3	2	2	3	3	3	2	1
	Gyenes László	1	1	1	2	2	2	2	2	fm.	1
	Horváth József	3	4	4	3	3	4	3	3	1	2
	Klár Sándor	1	3	3	3	3	3	3	3	2	1
	Koller Lőrinc	3	4	4	3	4	3	3	3	2	1
15	Kunst Ferenc	3	4	4	3	3	3	3	3	2	2
	Macskásy László	2	3	3	3	2	3	3	3	2	1
	Meisels Andor	2	2	2	3	2	2	2	1	3	1
	Nádas Sándor	1	3	3	2	2	3	3	1	1	1
	Parczel Miklós	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1
20	Pavlik Nándor	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2
	Pillmann József	3	4	4	4	3	4	3	2	2	1
	Radvány Sándor	1	3	3	3	2	3	3	3	1	2
	Reisz József	2	4	4	3	3	3	3	3	2	2
	Scheibler Ármin	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
25	Sipos László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Szabó Jenő	1	2	2	3	2	2	3	3	1	1
	Szathmáry Géza	1	3	3	3	3	3	3	3	1	2
	Szathmáry László	1	2	3	3	2	2	3	1	2	1
	Szeifert József	2	4	4	4	4	4	4	2	2	1
30	Szigethy Gyula	3	4	4	4	4	4	4	3	3	2
	Szolnoky László	4	4	4	4	4	4	4	3	1	2
	Tamás Endre	1	3	3	3	3	3	4	2	2	1
	Uxa Ferenc	1	4	4	4	3	4	4	3	1	2
	Weiss Dezső	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
35	Wiesner Aladár	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2

Meghalt: Sándor Ferenc. (1912. febr. 20.)

Nyilvános tanuló beiratott: 36
Betegség folytán meghalt: 1
Június hóban osztályvizsgát tett: 35.

Összesen: 36

II. A) osztály.

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajzoló geometria	Szépírás	Torna	Magaviselet
	Ábel Pál	2	2	1	2	2	1	2	1	2	1
	Bálint Zoltán	1	2	3	2	2	2	3	2	1	1
	Czuczay József	3	4	4	3	2	4	4	3	2	2
	Gattein Zoltán	2	3	2	3	2	2	2	2	1	2
5	Haszmann Jenő	3	3	3	3	3	3	3	2	3	1
	Havas Béla	1	3	3	3	2	3	3	3	2	1
	Jenő Andor	1	2	2	3	3	2	2	2	1	1
	Kéhli István	1	3	3	3	2	2	3	3	1	1
	Kemény Ernő	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
10	Kiss Aladár	3	3	3	4	3	2	3	2	1	2
	Kóródi Gyula	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
	Mérei László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Mohos József	3	4	4	4	3	4	3	3	2	1
	Negrelli Andor	3	3	3	3	3	3	3	3	2	1
15	Novák János	4	4	4	4	3	4	4	3	2	2
	Percze József	3	4	4	3	3	4	4	3	2	2
	Popper Tibor	2	3	3	3	2	3	3	3	2	1
	Schlemmer Tivadar	4	4	4	4	3	4	4	3	1	1
	Schörnhardt Kornél	3	3	3	3	3	3	3	3	2	1
20	Schwarz Ákos	2	2	3	3	1	2	2	2	2	1
	Simonovits István	3	3	3	3	3	3	3	3	2	1
	Sipos Imre	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Stern Aurél	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Szőke Imre	1	1	1	2	1	2	2	2	2	1
25	Urbán Aurél	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1
	Vajda János	1	3	3	3	2	3	3	3	2	1
	Vaszarits Vilmos	2	3	3	3	3	3	3	3	1	2

Kimaradtak: Garlathy Ernő 1911. okt. 16.,
Gyeszát József 1912. jan. 25.,
30 Misák László 1912. márc. 2.

Vizsgálatlan maradt: Palencsár Sándor (beteg márc. 26. óta).

Nyilvános tanuló beiratott: 31
Önként kimaradt: 3
A júniusi osztályvizsgálatról elmaradt: 1
Június hóban osztályvizsgát tett: 27. **Összesen: 31**

II. B) osztály.

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajzoló geometria	Szépírás	Torna	Magaviselet
	Ay Mátyás	3	3	4	2	2	3	3	2	1	1
	Bábel Rezső	3	4	4	4	3	4	4	2	1	1
	Békefi Aladár	3	4	4	4	3	4	4	3	2	2
	Bodnár Béla	1	2	3	3	2	3	3	1	1	1
5	Brunecker Lipót	2	3	3	2	2	3	3	3	1	2
	Csomor Lajos	3	3	3	2	2	3	3	2	3	2
	Doma János	1	2	2	3	2	2	1	2	3	2
	Eisler László	3	2	1	2	3	3	3	2	2	2
	Emperger Lajos	1	3	3	1	1	2	2	2	2	1
10	Erényi István	2	2	3	3	3	2	2	3	3	2
	Grossberger György	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2
	Gyurákovits József	1	2	2	2	2	2	1	3	1	1
	Haffner Béla	2	3	4	2	2	4	4	2	2	1
	Hanatschek Ottmár	1	2	2	2	1	2	1	1	1	1
15	Kende Aladár	3	4	4	4	3	4	4	3	1	1
	Kepes Ferenc	3	2	2	2	2	3	2	2	2	2
	Kis István	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
	Kovács Vince	3	2	3	2	2	3	2	2	1	1
	Kuncze László	1	2	3	2	2	3	3	3	2	1
20	Milbich József	1	2	2	2	2	2	1	2	1	1
	Prekop József	2	2	3	3	2	3	2	2	3	1
	Rott Tibor	2	2	1	2	3	2	3	1	2	1
	Rzymann Lajos	1	3	3	3	2	2	3	3	1	1
	Scharn István	3	4	4	4	3	4	3	2	1	1
25	Steiner Jenő	2	2	3	3	3	3	3	2	2	2
	Suska Árpád	1	1	1	3	2	1	1	2	1	1
	Szathmáry László	1	3	4	3	2	3	3	2	1	1
	Wurzinger Ödön	1	2	2	2	1	2	1	1	1	1

Magántanuló: Halmos György (augusztusra jelentkezett).

1. Nyilvános tanuló beiratott: 28
Június hóban osztályvizsgát tett: 28
Magántanuló beiratott: fiú 1.

Összesen: 28

III. A) osztály.

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Mennyiségtan	Rajzoló geometria	Torna	Magaviselet
	Alföldi Antal	2	2	3	3	1	2	3	3	2	1
	Bartholovics Lajos	2	2	2	3	1	2	1	3	1	2
	Dezső Zoltán	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2
	Dostál István	1	2	3	3	2	2	3	3	2	1
5	Ehrenzweig Károly	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1
	Gábor Pál	3	3	3	3	4	1	3	3	2	2
	Hangódy János	3	3	3	3	3	2	3	3	3	1
	Karef Imre	2	3	3	1	3	3	3	3	2	2
	Klein Sándor	2	3	4	3	3	2	3	3	2	1
10	Kovács Jenő	1	1	2	1	1	1	1	2	2	1
	Mátrai Béla	1	2	3	3	2	2	2	2	1	1
	Mödlinger Gusztáv	1	2	2	2	1	1	2	2	fm.	1
	Németh Sándor	2	3	3	3	2	2	3	3	1	1
	Piperkovics Andor	2	3	4	4	4	3	3	3	1	2
15	Prindl Ágoston	2	2	2	2	3	3	2	3	1	2
	Rábl György	3	3	3	3	2	2	3	3	2	1
	Sicher József	3	2	3	2	1	1	2	2	1	2
	Skutecky Ödön	3	2	2	3	3	3	2	2	1	1
	Stiffel Vilmos	1	2	2	1	1	2	2	1	1	2
20	Szerényi Tibor	1	3	3	3	2	2	3	3	2	1
	Vass Árpád	1	2	2	3	2	2	3	2	1	1
	Vértag Elemér	3	3	4	4	3	3	3	3	2	2
	Vértag Lajos	1	3	3	3	3	3	3	3	fm.	1
	Weisz Vilmos	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
25	Weiszberg Jenő	2	2	3	3	2	2	3	3	1	1
	Wilhelm Mihály	3	3	4	3	3	1	3	3	2	2
	Wondracsek Károly	2	3	4	3	2	2	3	3	1	1
	Zwickl Vilmos	2	3	3	3	3	3	3	3	1	1

Meghalt: Saile Antal. (1912. febr. 19.)

I. Nyilvános tanuló beiratott: 29
Betegség folytán meghalt: 1
Június hóban osztályvizsgát tett: 28.

Összesen: 29

III. B) osztály.

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Mennyiségtan	Rajzoló geometria	Torna	Magaviselet
	Ábrahám Kálmán	2	2	3	3	2	2	2	3	3	1
	Bauer Rezső	3	3	4	4	2	3	4	4	3	2
	Blau József	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2
	Dankovszky Loránt	3	3	4	4	3	3	4	3	1	2
5	Gilányi Béla	3	3	4	4	3	3	3	4	3	2
	Grossmann Dezső	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1
	Halada Alajos	2	3	3	3	3	2	3	3	1	2
	Hittner Endre	2	3	3	4	3	3	4	4	1	2
	Kertész György	2	3	4	4	3	3	3	3	1	2
10	Keszler János	1	3	3	2	3	2	3	2	1	1
	Koncz Pál	1	3	3	3	3	3	3	3	1	2
	Miakity Illés	1	3	3	3	3	3	2	3	1	2
	Miereisz János	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Mittelmann Béla	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
15	Pálffy Gyula	2	3	3	3	3	3	3	2	1	2
	Pausz László	1	1	1	1	1	1	1	1	fm.	1
	Schneider Lajos	1	1	2	2	2	3	2	2	1	1
	Sziklai Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Tucker Jenő	2	2	2	2	2	3	2	3	1	1
20	Vaniek László	2	3	3	3	3	2	3	3	1	2
	Waltz Pál	2	2	3	3	3	2	2	1	1	1
	Weisz József	1	1	1	2	2	2	2	3	2	1
	Wielátz Rezső	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1
	Wolter Ernő	1	3	3	3	2	1	2	3	1	1
25	Zellner Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
	Zucker Lajos	2	1	1	2	1	2	1	1	1	1

Magántanulók: Del-Medico József, augusztusra jelentkezett,
Jibtner Antal, (összv. vizsga: III. és IV. oszt.)
György Endre, augusztusra jelentkezett.

Kimaradtak: 30 Bettelheim Károly 1911. szept. 7.,
Wieser Alajos 1911. nov. 10.

I. Nyilvános tanuló beiratott: 30
Önként kimaradt: 2
Magántanuló lett: 2
Osztályvizsgát tett: 26

II. Magántanuló beiratott: 1
Osztályvizsgát tett: 1.

Összesen: 31

IV. osztály.

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajzoló geometria	Torna	Magaviselet
	Bábel Andor	2	4	3	3	3	2	4	3	1	2
	Bölcskey Ferenc ..	3	4	3	3	4	2	4	3	2	1
	Bősze Elek	1	2	3	3	2	2	3	3	1	1
	Dauner Bernát	1	3	2	2	3	2	3	3	2	1
5	Dobi József	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
	Eberhardt Róbert ..	1	3	3	3	3	2	3	3	2	1
	Foerk Ernő	1	2	2	2	1	2	2	2	1	1
	Garms Ferenc	1	3	3	2	3	2	3	3	3	1
	Gábor András	1	3	3	3	2	2	3	3	1	1
10	Gábor Imre	2	3	3	3	3	1	3	3	2	2
	Georgi István	1	3	3	3	3	2	4	3	3	1
	Grosz Aladár	3	3	3	2	4	3	4	3	fm.	1
	Hermann József ...	1	2	2	1	2	2	2	2	3	1
	Hollós László	2	2	2	2	1	1	2	1	3	1
15	Horváth Gyula	2	2	3	3	3	2	3	3	2	1
	Hulitius József	3	3	3	2	3	3	3	3	1	1
	Huszár Miklós	2	2	2	3	2	2	2	2	1	1
	Hübner Kálmán ...	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2
	Kalmár Zoltán	2	2	2	2	2	2	2	3	3	1
20	Kaveczky Zoltán ..	2	2	3	3	3	2	3	3	3	1
	Kohn Imre	1	3	3	3	2	2	2	3	2	1
	Komor Imre	1	3	2	2	2	3	2	2	2	1
	Kramer Nándor ...	1	2	1	1	1	2	1	2	3	1
	Kronstein István ...	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1
25	Leichtner Ede	3	2	3	2	2	2	3	3	2	1
	Lenz Márton	3	4	3	3	4	3	4	3	3	1
	Marczell György ..	3	3	3	3	3	2	2	2	2	1
	Marczell Gyula ...	3	3	3	3	3	2	3	3	3	1
	Móra Mihály	1	2	3	3	2	1	3	3	2	1
30	Nebenführer Rezső	2	3	3	2	3	2	3	3	2	1
	Oroszlán Géza	2	1	2	2	2	2	3	3	2	1
	Perl László	1	3	3	3	1	2	3	2	2	1
	Petrovits Ferenc .	3	3	3	3	3	2	3	3	3	1
	Prause Vilmos ...	1	3	3	3	3	3	3	3	1	1
35	Reichert Frigyes ..	1	2	2	2	3	1	1	2	1	1

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajzoló geometria	Torna	Magaviselet
	Reiner Ferenc	3	3	3	3	3	3	4	3	3	1
	Reisinger Gyula...	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1
	Riegl Gyula	1	2	2	2	2	1	2	2	1	1
	Rosner Lipót	1	3	1	2	2	3	1	3	2	1
40	Schadler Ferenc...	3	3	3	3	4	3	3	3	2	2
	Scheidl Nándor...	1	2	2	2	2	1	3	3	3	1
	Schmideg József..	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2
	Schön Miksa	1	3	3	2	3	2	3	3	3	1
	Simonyi Dezső ...	1	3	3	2	3	2	3	3	3	2
45	Spatz László.....	1	3	3	3	3	3	3	3	2	1
	Steiner Zsigmond .	1	2	2	1	2	2	1	3	1	2
	Szabó Béla.....	1	2	2	2	3	2	3	3	2	1
	Szabó Gyula	1	3	2	2	3	2	3	3	2	1
	Szemere Pál.....	2	2	3	2	2	2	2	3	3	2
50	Szeniczei Lajos ...	2	2	3	3	2	1	1	2	1	2
	Székely László....	3	3	3	3	3	2	3	3	2	1
	Thaller György ..	1	3	2	1	3	2	3	2	2	1
	Tihanyi Béla.....	2	3	3	3	3	3	4	3	2	2
	Varga Rezső	2	2	3	3	2	2	2	3	3	1
55	Weisz Sándor	3	4	3	3	3	3	3	3	2	1
	Wellisch Dezső...	2	2	3	2	2	2	3	3	2	1
	Zboray Gyula	2	2	3	3	3	3	3	3	2	1

Magántanulók: Anders Pál,
Bánrévi János,
60 Jibtner Antal (összv. vizsga: III. és IV. o.).

Kimaradtak: Padstüber Kamill 1912. márc. 14.,
Szücs Ferenc 1911. dec. 12.

I. Nyilvános tanuló beiratott: 59
Önként kimaradt: 2
Június hóban osztályvizsgát tett: 57
II. Magántanuló beiratott: fiú 3
Osztályvizsgát tett: 2.

Összesen: 62

V. osztály.

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög pótló irodalom	Gör. p. rajz	Német nyelv	Történelem	Term.-rajz	Mennyiségt.	Torna	Magaviselet
	Bán Árpád	3	3	3	—	2	3	3	3	3	3	3	2
	Boros Rudolf	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	3	1
	Böröczi József	3	3	3	2	—	—	3	2	3	3	2	1
	Conrád Ernő	1	1	1	—	1	2	1	2	1	3	2	1
5	Dorner Zoltán	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1
	Dullien Károly	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	2	1
	Gattein Miklós	2	3	3	—	1	3	2	3	2	3	2	1
	Gigler Károly	1	2	3	2	—	—	2	2	2	2	2	1
	Gyenes Sándor	2	1	2	—	1	3	1	3	3	3	2	2
10	Hampel Antal	2	1	2	—	1	1	1	2	2	3	1	1
	Hauser József	2	3	3	—	2	3	3	2	3	3	1	1
	Händler Ferenc	2	1	2	—	1	3	3	2	2	3	1	1
	Horváth Mihály	3	3	3	—	3	3	3	3	3	3	1	2
	Hübner Tibor	1	1	2	—	1	1	1	1	1	1	1	1
15	Mátrai Antal	1	3	3	—	2	3	3	2	2	3	2	1
	Nebenführer László	1	2	2	3	—	—	1	2	1	2	2	1
	Rosen Aladár	1	3	3	—	1	2	3	2	2	3	2	1
	Rozsonics Sándor	2	3	3	—	3	3	3	3	3	3	2	1
	Silbermann Zoltán	2	2	2	—	1	2	3	1	2	3	2	2
20	Simonyi-Semadam Sándor	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	2	1
	Ströcker Sándor	3	3	3	—	2	3	3	2	1	3	2	1
	Varga Károly	2	3	3	—	3	3	3	3	3	3	2	2

Magántanulók: Buday Béla,
Saller József, augusztusra jelentkezett,
25 Stern György, augusztusra jelentkezett.

Kimaradtak: Lakits István (főig. e. föltételesen b.) 1912. jan. 17.,
Preller József 1911. szept. 23.

I. Nyilvános tanuló beiratott: 24
Önként kimaradt: 2
Június hóban osztályvizsgát tett: 22
II. Magántanuló beiratott: fiú 3
Osztályvizsgát tett: 1.

Összesen: 27

VI. osztály.

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög pótló irodalom	Gör. p. rajz	Német nyelv	Történelem	Term.-rajz	Mennyiségt.	Torna	Magaviselet
	Árvai Nagy Kálmán	2	4	4	3	—	—	3	3	4	4	3	2
	Benyovits Lajos	2	2	3	—	3	3	3	3	3	4	1	2
	Cifka József	1	2	3	—	1	2	3	2	1	1	3	1
	Foerk Károly	1	1	2	2	—	—	1	1	2	1	1	2
5	Fricsovszky Gyula	3	3	4	—	3	3	3	3	4	3	1	2
	Haeffner Jenő	1	1	2	—	1	1	1	1	1	1	1	1
	Hajba Pál	3	3	3	3	—	—	4	3	3	3	1	1
	Háry László	1	3	3	—	1	2	3	2	3	3	2	1
	Kamocsay Jenő	1	2	3	2	—	—	3	2	2	3	3	1
10	Kiss József	1	2	2	—	1	1	2	2	2	3	1	1
	Kiss Károly	3	3	3	—	3	3	3	3	3	4	1	1
	Kronstein Alajos	2	2	3	—	3	2	2	2	2	2	1	1
	Lenz Árpád	3	3	3	3	—	—	3	3	3	3	2	1
	Maczek József	2	3	3	—	3	3	3	3	2	3	2	1
15	Mandl Oszkár	3	3	3	—	3	3	3	2	3	3	2	2
	Mérei Ernő	1	2	2	—	1	2	1	1	2	1	3	1
	Mészáros József	2	3	3	2	—	—	3	3	3	3	1	2
	Neumann Adolf	1	3	3	—	3	3	2	3	3	3	2	1
	Neumann Jenő	3	3	3	—	3	3	3	3	3	4	2	3
20	Princz Ottó	1	2	3	—	1	2	1	2	2	3	2	1
	Rosenthal Győző	3	4	3	3	—	—	2	3	4	3	3	2
	Ruff Lajos	1	2	2	—	1	2	2	1	2	2	1	1
	Sachs Ede	1	3	3	—	2	3	1	1	3	2	2	1
	Schäffer Ödön	2	3	3	—	3	3	4	3	4	3	2	2
25	Schiffer Ödön	1	1	2	2	—	—	1	1	1	2	2	1
	Schillinger Ferenc	1	2	2	2	—	—	1	3	2	2	2	1
	Schmidt Géza	2	3	3	—	3	3	3	3	3	3	2	1
	Schuster Ede	2	3	3	—	3	2	3	3	3	3	1	1
	Stern Pál	2	2	3	—	1	1	2	1	1	1	2	1
30	Szeniczei Mihály	2	3	3	—	4	3	4	3	3	4	1	2
	Uxa Antal	1	2	2	2	—	—	2	1	2	2	1	1

Magántanulók: Elek Dániel (augusztusra jelentkezett),
Károlyi Sámuel,
Kerékgyártó Béla (augusztusra jelentkezett),
Mácsánszky Kálmán (összv. vizsga: VI., VII.)
Ravasz Gábor (augusztusra jelentkezett),
Schöbitz Ferenc (augusztusra jelentkezett).

Kimaradtak: Benyovits Árpád 1912. jan. 3.,
Bognár Pál 1912. márc. 13.,
Kótsy János 1912. márc. 14.,
Tábory Zoltán 1912. márc. 4.

I. Nyilvános tanuló beiratott: 38
Kimaradt: 4
Magántanuló lett: 3
Tanács folytán távozott: 1
Június hónapban osztályvizsgát tett: 31
II. Magántanuló beiratott: fiú 3
Osztályvizsgát tett: 1
Összevont osztályvizsgát tett: 1. **Összesen: 42**

VII. osztály.

	A tanuló neve	Vallástan	Magy. ny.	Latin nyelv	Görög nyelv	Gör. p. irod.	Gör. p. rajz	Német nyelv	Történelem	Term.-tan	Mennyiségt.	Egészségtan	Torna	Magaviselet
	Albert József	2	2	3	—	1	2	3	1	2	3	2	1	1
	Beliczay István	1	2	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1	1
	Czintula Imre	2	3	2	—	2	3	3	3	3	3	2	2	1
	Deutsch Pál	2	2	2	2	—	—	1	1	2	2	2	2	1
5	Dobay Zoltán	1	2	2	—	1	1	2	1	2	2	1	2	1
	Edvi-Illés Gyula	2	2	3	2	—	—	2	2	3	2	1	1	1
	Erődi Frigyes	3	4	4	—	3	3	4	3	3	3	2	1	1
	Faludi István	2	2	2	2	—	—	1	2	3	3	3	2	1
	Feicht Károly	3	3	3	—	3	3	3	3	3	3	3	fm	2
10	Feldmann Oszkár	2	3	2	2	—	—	1	3	3	3	3	2	1
	Gergelyi László	3	3	4	—	3	3	3	3	3	3	2	2	1
	Gleich Rudolf	2	2	3	—	2	1	3	2	2	3	2	2	1
	Goldberger József	3	3	3	3	—	—	3	3	2	1	3	3	1
	Grossmann Jenő	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	2	1
15	Gyárfás Sándor	1	1	1	2	—	—	1	1	1	1	1	fm.	1
	Harsányi Dániel	2	3	3	—	3	3	3	3	3	4	2	2	1

	A tanuló neve	Vallástan	Magy. ny.	Latin nyelv	Görög nyelv	Gör. p. irod.	Gör. p. rajz	Német nyelv	Történelem	Term.-tan	Mennyiségt.	Egészségtan	Torna	Magaviselet
	Hirt Géza	2	3	3	—	2	2	3	2	2	2	2	1	1
	Kecskés Pál	1	1	1	1	—	—	2	1	1	1	1	2	1
	Kovács Károly	3	4	4	—	3	3	4	3	3	3	2	1	2
20	Kriegler Sándor	2	2	3	—	1	3	3	2	3	3	2	1	1
	Kuncze János	2	3	3	2	—	—	3	2	2	2	1	1	2
	Lengyel József	2	3	3	—	2	3	3	3	3	3	1	2	1
	Lorberer Lajos	3	3	3	—	2	3	3	3	3	4	2	3	2
	Minder Gyula	1	1	2	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
25	Miklósy Lajos	2	3	4	—	2	3	4	3	3	3	2	2	1
	Móra János	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
	Morvay Szilárd	1	2	3	—	2	2	3	2	1	2	1	1	1
	Rábl Antal	3	3	4	—	3	3	3	3	3	4	3	2	1
	Répássy György	1	1	1	—	1	2	1	1	1	1	1	2	1
30	Romy Zoltán	3	3	3	—	2	3	2	2	3	3	2	2	1
	Rozgonyi László	2	1	3	—	1	2	3	2	3	3	2	1	1
	Ruzicska Róbert	2	3	3	—	3	3	1	2	3	3	2	1	1
	Schwarcz Artur	1	2	1	2	—	—	3	1	2	2	2	3	1
	Staufer Ernő	1	2	2	2	—	—	2	3	2	2	1	2	1
35	Tandori Dezső	2	2	3	—	1	2	3	2	2	2	1	2	1
	Tiszovszky Lajos	2	2	2	1	—	—	2	2	2	2	1	2	1
	Török Élek	2	3	3	2	—	—	3	3	3	3	2	1	1
	Turmann Ferenc	3	3	3	—	2	3	3	3	3	3	2	1	1
	Vargha Gyula	1	2	2	2	—	—	3	2	2	1	2	2	1
40	Wacsek Gusztáv	1	2	2	—	1	3	2	3	2	1	1	2	1
	Zboray Sándor	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1

Magantanulók: Diner Móric Pál,
Mácsánszky Kálmán (összev. vizsga: VI-VII.),
Mittelmann Dénes (augusztusra jelentkezett)
45 Plökl Nándor (összevont vizsga: VII-VIII),
Sántha Géza,
Szatmári Tibor.
Zádor István (összev. vizsga: VII-VIII.).

Kimaradt: Zombor Jenő 1912. febr. 16.

I. Nyilvános tanuló beiratott: 43
Magántanuló lett: 1
Önként kimaradt: 1
Június hóban osztályvizsgát tett: 41
II. Magántanuló beiratott: fiú 6
Osztályvizsgát tett: 6.

Összesen: 49

VIII. osztály.

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar ny.	Latin nyelv	Görög nyelv	Gör. p. irod.	Gör. p. rajz	Német nyelv	Történelem	Term.-tan	Mennyiségt.	Bölcsészet	Egészségtan	Torna	Magaviselet
	Alföldi András	2	2	2	1	—	—	2	2	1	3	2	3	1	1
	Balázs János	1	2	2	—	1	2	3	2	1	2	1	1	1	1
	Benedek Sándor	2	3	2	—	1	3	2	2	1	2	2	2	1	1
	Csemiczky Gyula	2	3	3	—	2	3	3	3	3	3	2	2	1	1
5	Czintula József	3	4	3	—	2	3	3	3	3	3	2	2	1	1
	Deák Endre	3	3	3	3	—	—	3	3	3	3	3	1	1	1
	Dobay József	3	2	3	—	1	2	3	2	3	3	3	3	1	1
	Dobi Ernő	2	3	2	3	—	—	3	2	3	3	2	1	1	1
	Egger Gyula	2	3	3	—	3	3	3	3	3	3	3	1	1	1
10	Eisner Rezső	3	3	3	—	2	3	3	3	3	3	3	3	1	1
	Federit Herman	1	3	2	3	—	—	2	2	1	2	3	2	1	1
	Finály Rezső	1	1	2	—	1	1	2	1	2	3	1	1	1	1
	Goldinger Ferenc	2	3	3	—	2	3	3	3	3	3	3	1	1	1
	Herman Lajos	1	2	2	—	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1
15	Horváth László	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1	1
	Inkei Gusztáv	1	1	2	—	1	2	2	2	2	2	1	1	fm.	1
	Karácson Gyula	2	3	3	3	—	—	3	2	2	3	3	2	1	1
	Kiss Jenő	3	3	3	—	1	3	3	2	3	3	3	3	1	1
	Klein Lajos	2	2	4	—	2	3	3	3	3	3	3	1	1	1
20	Komor Vilmos	1	2	3	—	2	3	2	2	2	3	3	3	1	1
	Meisl Szigfrid	1	3	3	—	2	3	2	3	3	2	3	2	fm.	1
	Mondok László	3	3	3	3	—	—	2	3	3	3	3	3	1	1
	Neuwalder Ernő	1	3	3	—	2	3	3	3	3	3	3	2	1	1
	Novotny Károly	3	3	3	3	—	—	3	3	3	4	3	3	1	1
25	Pausz Béla	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1	1
	Schäffer István	2	2	2	3	—	—	2	3	3	3	2	2	1	1
	Somogyi István	1	1	2	—	1	2	3	1	2	2	1	1	1	1
	Stern István	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	2	1	fm.	1
	Sziklai Pál	1	2	2	—	2	3	2	2	2	2	3	1	fm.	1
30	Sztracska József	1	3	3	3	—	—	3	3	3	2	3	2	1	1
	Turányi Dénes	2	2	1	1	—	—	2	2	2	2	2	1	1	1
	Vas Géza	2	3	4	—	2	3	3	3	3	3	3	1	1	1

A tanuló neve	Vallástan	Magyar ny.	Latin nyelv	Görög nyelv	Gör. p. irod.	Gör. p. rajz	Német nyelv	Történelem	Term.-tan	Mennyiségt.	Bölcsészet	Egészségtan	Torna	Magaviselet
Weiser Herman . .	1	3	2	2	—	—	3	3	3	3	3	2	1	1
Zimmermann Endre	1	3	3	2	—	—	3	3	3	3	3	2	1	1
35 Zloch Károly	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	fm.	1

Magántanulók: Diner Móric Pál,
Fricsovszky Jenő,
Goldenberg József,
Kaiser Károly,
40 Mohácsy Béla,
Plökl Nándor (összv. vizsga: VII. VIII.),
Rácz Ferenc,
Wenszky György (augusztusra jelentkezett),
Zádor István (összv. vizsga: VII. VIII.).

Kimaradt: 45 Ádám Dezső 1911. okt. 28.

I. Nyilvános tanuló beiratott: 36
Május hóban osztályvizsgálatot tett: 35
II. Magántanuló beiratott: 9
Osztályvizsgálatot tett: 8.

Összesen: 45

Fölvételi vizsgát tett:

Havas Béla II. A) oszt. Ravasz Gábor VI. oszt.

Különbözeti vizsgát tett:

Georgi József V—VII. oszt. Haris Jenő V—VII. oszt.
Mohácsy Béla I—VII. oszt.

Görög ny. és i.-ról görög pótló m. i. és r. átlépő:

Gasteni Miklós V. oszt. Sántha Géza VII. oszt.

XI.

Érettségi vizsgálat.

(1910.)

Elnök: **Erődi Béla dr.** udv. tan., a budapesti fő- és székvárosi tankerület kir. főlgazgatója.

Jelentkezett 38 érettségiző: 31 rendes, 2 ismétlő, 3 magántanuló, 2 latin kiegészítő.

Irásbeli és szóbeli vizsgát tett:

I. Az irásbeli vizsgákat a következő rendben tartottuk:

a) május 13.-án a magyar nyelvből:

Tétel: *Melyek a különbségek Zrinyi és Gyöngyösi költészete közt?*

b) március 14.-én a latin nyelvből:

Tétel: Verg. Aen. VIII. 608—633. *Venus elhozza a Vulcanus készítette fegyvereket.*

c) május 15.-én a mennyiségtanból:

Tétel: 1. *Egy atya együttvéve 15,000 K tőkét helyez el 3 és 7 éves gyermeke számára két különböző pénzintézetnél azzal a rendeltetéssel, hogy mindkettő 24 éves korában egyenlő összeghez jusson. A 3 éves tőkéjét kezelő intézet 4%-ra fogadta el a betétet és a kamatokat félévenkint tőkésíti, míg a 7 éves tőkéjét 5%-kal, de csak évenkinti tőkésítéssel kezelik. Mekkorák az elhelyezett részek és mennyire növekednek fel?*

2. *Valamely hatlapot az alapélen keresztül menő ferde síkkal metszünk, mely a hatlapot oly két részre bontja, melyeknek térfogatai 1:2 arányban állanak. Mekkora a ferde sík hajlásszöge az alaphoz és mekkora a metszési felület, ha a hatlap éle 60 cm.?*

II. A szóbeli vizsgák június 21., 22., 23. és 24-én a következő eredménnyel záródtak le:

Jelesen érett: 4

Horváth László	Stern István
Pausz Béla	Zloch Károly

Jól érett: 9

Alföldi András	Finaly Rudolf
Balázs József	Herman Lajos
Benedek Sándor	Inkei Gusztáv
Dobi Ernő	Somogyi István
Turányi Dénes	

Érett: 14

Csemiczky Gyula	Dobay József
Deák Endre	Egger Gyula

Federit Herman	Komor Vilmos
Goldinger Ferenc	Schäffer István
Högenbuch Károly	Sziklai Pál
Karácsin Gyula	Sztracska József
Kiss Jenő	Zimmermann András

A követelményeknek *meg nem felelvén,* 1912. évi szeptember hóban a budapesti II. ker. kir. kath. főgimnáziumban tartandó javító érettségi vizsgálatra utasíttatott: 6.

A követelményeknek *meg nem felelvén,* egy év mulva a teljes vizsgálatok *ismétlésére* utasíttatott: 2.

A követelményeknek *ismételten meg nem felelvén,* az 1883. évi XXX. t.-c. 27. §. értelmében érettségi vizsgálatra többé nem bocsátható: 1.

Kisegítő görög nyelvi érettségi vizsgát tett: 4.

Jelesen érettek:

Alföldi András	Pausz Béla
Horváth László	Zloch Károly

Kiegészítő latin nyelvi érettségi vizsgát tett: 2.

Érett: Bajkay Tibor. Nem érett: 1.

XII.

Jutalmak.

1. A szavaló versenyen kitünt tanulók jutalomkönyveket kaptak, még pedig: *Kis István* kapta Bársony István: Magyar természeti és vadászképek c. művét. *Kovács Vincze* Cervantes: Don Quixotte c. művét. *Steiner Jenő* Benedek Elek: Két gazdag ifjú története c. művét, *Erényi István* Abonyi Árpád: A havasok ura c. művét. Évközben többször szavaltak dicséretesen, s ezért könyvjutalomban részesültek; *Kis István* kapta Lőrinczy György: Hűséges szívek c. művétf *Kuncze László* Pajekan Frigyes: A vörös kém c. művét. A szavalatok ügyes megbírálásáért *Kepes Ferencz* kapta Barfus: Az elefántok hazájában c. művet. Petőfi költeményeinek szorgalmas olvasásával és tanulásával kitüntek: *Vurzinger Ödön,* aki kapta Gaál Mózes: Görög hősök-jét, *Gyurákovics József* Sas Ede: Kuruczok csillaga c. művét, *Doma János,* Sebők Zsigmond: Kossuth Lajos élete c. művet, *Csomor Lajos* Réves Dani: Fenn északon c. művet, *Rott Tibor,* Sebők Zsigmond: Petőfi Sándor c. művet, *Milbich József* Markó Ferencz: Cortez Ferdinand, Mexico meghódítója c. művet.

2. *Halmos Izor* kirándulók céljaira adott 25 koronát.

XIII. A tanulókra vonatkozó statisztikai adatok.

I. *a*) 1. A tanulók számának alakulása az iskolai év folyamán									3. A felvett nyilv. tanulók megbetegedései, az igazgató és tanárkari megrovások száma					4. A tanulók megoszlása december hó 31-én, kor szerint																	
Nyilvános tanulók							Magántanulók		Megbetegedések			Megrovások		A nyilvános és a magántanulók együttes létszáma dec. 31-én	A nyilvános és magántanulók együttes létszámából december 31-én														
Felvétetett	Az iskolai év folyamán				Az osztályvizsgáról elmaradt	Június hóban osztályvizsgát tett	Felvétetett	Osztályvizsgát tett	a könnyű	a súlyos	a fertőző esetleg járványos	az igazgatói	a tanárkari		9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23—40
	magántanuló lett	önként kimaradt	tanács folytán távozott	betegség következtében meghalt					nem fertőző						évét már betöltötte													
									megbetegedések száma			megrovások száma																	
389	6	18	1	2	2	360	27	20	990	42	5	3	—	400	3	43	61	49	50	33	48	44	37	17	6	2	1	1	5

Tanulók a rendes és pótló vizsgák szerint	5. A tanulók megoszlása honosság és szülők (gyámjuk, ill. más összes törv. gondviselőjük) állandó lakóhelye szerint											I. *b*) 6. Az osztályvizsgát tett tanulók megosztása törvényhatóságonként szülőik (gyámjuk, ill. más törv. gondviselőjük) magyarországi állandó lakóhelye szerint																		
	Az osztályvizsgát tett nyilvános és magántanulók											A) Magyar anyaország																	
	összes száma	közül										a) Vármegyék																	
		magyar honos volt			külföldi honos volt							Bács-Bodrog vm.	Baranya vm.	Békés vm.	Bereg vm.	Bihar vm.	Borsod vm.	Csongrád vm.	Esztergom vm.	Fejér vm.	Heves vm.	J.-N.-K.-Szolnok vm.	Komárom vm.	Máramaros vm.	Nógrád vm.	Nyitra vm.
		magyarországi	horv.-szlav. országi	illetőségű		ugyanazon		a magyar anyaorsz. más törv.-hatóságban	Horvát-Szlav.-országban	Ausztriában																			
						községben	várm. más községben	lakott																						
Június, ill. máj. havában tettek osztályvizsgát	380	380	—	—		305	51	24	—	—		1	1	3	1	1	1	1	1	4	1	3	2	2	1	3			

| Tanulók a rendes és pótló vizsgák szerint | 6. Az osztályvizsgát tett tanulók megoszlása törvényhatóságonként szülőjük (gyámjuk, ill. más törvényes gondviselőjük) magyarországi állandó lakhelye szerint | | |

Tanulók a rendes és pótló vizsgák szerint	8. Az osztályvizsgát tett tanulók megoszlása anyanyelv szerint				8. Az osztályvizsgát tett tanulók megoszlása nyelvismeret szerint								9. Ismétlők; a görög-pótló tárgyak tanulói, magaviselet és mulasztások										
	Az osztályvizsgát tett tanulók közül				Az osztályvizsgát tett magyar anyanyelvű tanulók közül					Az osztályvizsgát tett			Az osztályvizsgát tett										
													nyilvános és magántanulók közül		nyilvános tanulók								
															közül							általa	
	magyar	német	szerb	összesen nem magyar	csak magyarul	más nyelven is	németül	tótul	szerbül	német	szerb	összesen nem magyar			magaviseletből			egy órát sem	csak igazoltan	igazolatlanul		
															1	2	3						
	anyanyelvű volt				tudott		is tudott			anyanyelvű tanulók közül magyarul is tudott			ismétlő volt	a görög-pótló tárgyakat tanulta	osztályzatot kapott			mulasztott			mulasztott órák száma	
Június, ill. máj. havában tettek osztályvizsgát	362	17	1	18	245	117	114	7	1	17	1	18	19	93	280	78	2	36	271	53	12605	228

Tanulók a rendes és pótló vizsgák szerint	10. Az osztályvizsgát tett tanulók előmenetele											
	Az osztályvizsgát tett											
	nyilvános és magántanulók							nyilvános tanulók közül				
	összes szám	közül						az egészségtant	a kézimunkát	a gyorsírást	az éneket	a zenét	a vívást
		minden rendes tantárgyból		egy	két	több		mint rendkivüli tárgyat legalább elégséges eredménnyel tanulta					
		jeles	legalább jó	legalább elégséges	elégtelen								
	osztályzatot kapott												
Június, ill. máj. havában tettek osztályvizsgát	380	26	45	222	33	16	38	76	12	21	39	13	5

XIV.

Tájékoztatás a jövő iskolaévről.

A) Fölvétel.

I. Tanulók a főgimnázium II—VIII. osztályba fölvehetők, ha ki tudják mutatni, hogy az előző osztály nyilvános főgimnáziumában legalább is elégséges eredménnyel végezték. Reáliskolából vagy bármely más középiskolából átlépni szándékozó tanulók csak úgy vehetők föl, ha azokból a tantárgyakból, melyek a gimnáziumban az előző években taníttattak, amaz iskolában pedig, melyből átlépnek, nem taníttattak, fölvételi vizsgát tesznek.

A fölvételi vizsga díja 20 korona.

A tanintézet I. osztályába szabályszerűen csak oly tanuló léphet, ki a 9. évét betöltötte s 12 évnél nem idősebb. E körülmény keresztlevéllel, illetőleg születési bizonyítvánnyal igazolandó. A fölvételhez továbbá megkivántatik minden tanulótól, hogy nyilvános népiskolától nyert bizonyítvánnyal igazolja, hogy a népiskola 4 alsó osztályát jó sikerrel végezte, vagy hogy fölvételi vizsgát tegyen, amelynél hasonló mérvű képzettségről tesz tanuságot.

Vizsga díja ugyancsak 20 korona.

Ezenkívül minden tanuló tanintézetünkben való első beiratáskor az 1887. XXII-ik, a himlőoltást szabályozó törvénycikk értelmében hiteles bizonyítvánnyal igazolni tartozik, hogy beoltatott. Kik ezt nem tudják kellőleg igazolni, a ker. elöljáróságnál, mint közegészségi ellenőrző közegnél fognak bejelentetni s az oltás azokon hivatalból foganatosítandó, esetleg újból történő beoltásról fog gondoskodni.

Ennek folytán a szülők gyermekeik himlőoltási bizonyítványainak beszerzésére s a fölvételkor való előmutatására kötelezettek.

Minden tanuló első fölvételére személyesen és rendszerint atyja, anyja vagy gyámja, illetőleg azoknak valamely külön megbizottja kiséretében tartozik az igazgatóságnál jelentkezni.

Azok a szülők vagy gyámok, kik nem laknak az intézet

helyén, gyermekük, vagy gyámfiúk fölvételekor *alkalmas helyettest tartoznak* írásban bejelenteni, kire a házi fölügyelet és nevelés tekintetében kötelességüket és jogukat átruházzák. A szülők és gyámok e részben minden változást írásban tartoznak az igazgatóságnál bejelenteni.

II. A gimnázium V. osztályába belépő tanuló szülője, illetőleg gyámja köteles bejelenteni, vajjon fia, illetőleg gyámoltja az 1890. évi XXX. t.-c. értelmében a görög nyelvet, avagy az idézett törvénycikk által meghatározott pótló tantárgyakat fogja-e tanulni (Lásd az ezen értesítőben a szülők figyelmébe ajánlott külön értesítést.)

Azok a tanulók, akik *két tantárgyból* elégtelen érdemjegyet nyertek ***júl. 3-ig*** a főgimnázium igazgatósága útján a *tanker kir. főigazgatóhoz* címzett bélyeges folyamodással és évvégi bizonyitványukat mellékelve javító vizsgálati engedélyt kérnek. A pótló, fölvételi, különbözeti, magán- és javító vizsgák 1912. aug. 30. és 31-én d. e. 9 órakor kezdődnek. Az erre való fölhívás az intézet hirdető tábláján olvasható.

Vizsgálatlan tanulók, azaz olyanok, kik az évvégi vizsgálatok bármelyikére, vagy mindegyikére nem jelentek meg, vagy betegség miatt magántanulókká lettek, augusztus hó végén vagy szeptember hó elején tehetnek vizsgát. Ezeknek a főgimnáziumi igazgatósághoz benyújtott folyamodványukhoz (határidő jul. 3-ig) *tiszti orvosi bizonyítványt* kell mellékelniök, hogy igazolják, miszerint a súlyos betegség miatt mulasztották el a vizsgájukat. Különben is a vizsgálatkor való elmaradásukat azonnal orvosi bizonyítvánnyal tartoznak bejelenteni. Más esetben a fontos okot hatóságilag tartoznak igazolni.

III. A tanulók fölvétele július hó 2-án és folytatólag szeptember három első napján történik, még pedig az osztályfőnöknél és a gimnáziumi igazgató irodájában. A beiratkozott tanulók, amennyiben szeptember hó 15-ig bezárólag osztályfőnöküknél személyesen nem jelentkeznének, az iskolából kilépettnek tekintetnek és a befizetett díjak megtérítésére igényt nem támaszthatnak.

Szeptember 3-ika után jelentkező tanulók késedelmük okát *hitelesen* tartoznak igazolni; szeptember hó 19-én túl

az igazgató nem vehet föl többé tanulót, bármely oka volt is mulasztásának. A fölvételt ezentúl csak a tankerületi kir. főigazgató úr engedheti meg.

Megjegyzendőnek tartjuk, hogy intézeti tanulót csakis összes intézeti tartozásának kiegyenlítése után írjuk be, ill. csakis akkor kapja meg évvégi bizonyítványát.

A tanév ünnepélyes megnyitása szeptember 5 én d. e. 9 órakor lesz.

Minden tanuló kivétel nélkül tartozik *beiratáskor 10 K fölvételi és 9 K ifjúsági díjat,* összesen tehát 19 koronát fizetni.

Ezen díjak fizetése alól fölmentésnek nincs helye.

IV. Az évi tandíjat a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 1893. évi 58.636. sz. alatt kelt rendeletében évi *72 koronában* állapította meg.

A tandíjak kezelése s a tandíjmentesség elnyerése iránt a vallás- és közoktatási miniszter úr 1893. évi július hó 29-ik napján 40.201. számú rendelete kapcsán megjelent szabályzatával*) újabban intézkedett. Első osztályú tanuló csakis a II. félévből kezdődőleg nyerhet tandíjmentességet. E szabályzatból a tanulók szüleit közvetlenül illető intézkedéseket az alábbiakban közöljük.

8. §. E szabályzat címében említett középiskolák minden rendes- és magántanulója, ki a tandíjfizetés alól fölmentve nincs, minden tanévben köteles tandíjat fizetni. A tandíj összegét rendeleti úton a vallás- és közoktatásügyi miniszter határozza meg.

12. §. A tandíjat négy részletben kell fizetni: az első részletet *legkésőbb október 15-ig,* a másodikat *december 1-ig,* a harmadikat *március 15-ig,* a negyediket *május 1-ig.* A nyugtatványokat a tandíjkezelő állítja ki.

14. §. A tandíjrészletek lefizetésének záros határidejét az igazgató az intézet hirdető tábláján előzetesen közzétenni

*) Szabályzat a fölvételi és tandíjakról, oly középiskolákban, ahol a díjak az államkincstárba, vagy a vallás- és közoktatásügyi miniszter által kezelt valamely középalapba folynak be. Budapest, 1895. M. kir. egyetem nyomda. Ára 40 fill.

tartozik. *Oly tanuló, ki az illető tandíjrészletet a záros határidőig le nem fizeti, az intézetből kitiltandó, tekintet nélkül a mulasztást előidéző körülményekre.*

15. §. Az ily módon kitiltott tanulónak az intézetbe újból való felvételre nézve, a késedelem okainak tekintetbe vétele mellett saját hatáskörében az intézeti igazgató határoz akkor, ha a tanuló a kitiltástól számított egy hétnél többet nem mulasztott. Egy héten túl terjedő ilynemű mulasztás esetén a fölvételre az engedélyt a tankerületi főigazgató adja meg, ha a késedelem alaposan megokoltatik. Az igazgató elutasító határozata ellen az illetők a tankerületi főigazgatóhoz, ennek határozata ellen a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez fölebbezéssel élhetnek.

19. §. Az a tanuló, ki évközben felekezeti vagy községi középiskolából a szabályzat címében említett jellegű középiskolából más hasonló jellegű, de magasabb tandíjt szedő középiskolába lép át, ha az előbb látogatott középiskolában tandíjfizetési kötelezettségének eleget tett, továbbá tandíj fejében csak a két intézet tandíja közt mutatkozó többletet tartozik megfizetni. Ily esetben a tandíj egész összegéről a tanuló részére új nyugtatvány állítandó ki, az előbbi tandíjról szóló nyugtatvány bevonandó. Ha azonban valamely tanuló magasabb tandíjt szedő középiskolából oly középiskolába lép át, melynél a tandíj alacsonyabb, visszafizetésnek nincs helye. A tanulónak a lefizetett tandíjról szóló elismervénye a tanuló új nyugtatványa ellenében bevonandó.

24. §. A tandíj fizetése alól való fölmentést, a fölmenthető tanulók a miniszteri számvevőség által minden egyes intézetre nézve külön kiszámított átlagos százalékának határáig, tanári testületnek meghallgatása mellett, az intézet igazgatója adja meg. (A budapesti III. ker. áll. főgimnáziumnál a fölmentés megengedett maximuma 30%.)

A megszabott százalék határát átlépni az igazgatónak megengedve nincs, ellenkező esetben megfelelő kártérítésre köteles.

25. §. A tandíj fizetése alól nem menthetők föl az oly tanulók, akik nem képesek szegénységüket, vagy legalább vagyontalanságukat igazolni; nem menthetők föl továbbá azok

a tanulók sem, kik az előbbi tanév, illetőleg időszak végén az erkölcsi magaviseletből „rossz“ vagy „kevésbbé szabályszerű“ érdemjegyet kaptak, vagy felsőbb osztályba való föllépésnél irányadó tantárgyak valamelyikében „elégtelen“ előmenetelt tanúsítottak; valamint azok sem, kiknek az említett tárgyakból, habár nem is volt elégtelen érdemjegyük, de több volt az „elégséges“ mint „jeles“ és „jó“ érdemjegyük.

26. §. Oly szülők, kik beigazolják, hogy egyszerre három vagy több fiút gimnáziumban vagy reáliskolában avagy polgári iskolában, tudományegyetemen, vagy műegyetemen vagy hasonló intézetben taníttatnak, szegénységi bizonyítvány nélkül is folyamodhatnak a tandíj felének elengedéséért és a fél tandíj alól föl is menthetők ha iskolai bizonyítványuk, illetőleg értesítőjük a kellékeknek megfelel. (Lásd a 25. §-t.)

28. §. Tandíjmentességet írásban kell kérni, még pedig az intézet igazgatójához címzett és nála benyújtandó szabályszerű folyamodvány alakjában. A folyamodványhoz mellékleндő: szegénységi bizonyítvány, melynek egy évnél nem szabad régibbnek lennie, továbbá az iskolai bizonyítvány, illetőleg időszaki értesítő. (Folyamodvány-minta nyomtatva is kapható.)

Megjegyzendő, hogy középiskolai, felsőbb leányiskola tanárok és iskolaszolgák, polgári iskolai és népiskolai tanítók fiai, továbbá a vallás és közoktat. minisztérium aktiv tisztviselői folyamodványukat szegénységi bizonyítványnyal fölszerelni nem kötelesek.

Folyamodni minden tanévben kétszer lehet, szeptember 15-ig és február 15-ig.

Az igazgató a tanulókat a tandíjmentesség elnyerhetésének összes föltételeire és körülményeire osztályonként. nem különben az intézet hirdető tábláján figyelmeztetni tartozik.

31. §. A tandíjmentesség mindig azon félévvel veszi kezdetét, melyben a mentesség megadott. A mentesség érvénye az egész középiskolai tanfolyamra terjed ki, föltéve, hogy folytatólag változatlanul fönnállanak azok a föltételek, melyekhez a tandíjmentesség megtartása kötve van. (L. 32. §.) A mentesség, a mondott feltételek mellett, érintetlen marad

akkor is, ha az illető tanuló — esetleg évközben is, e szabályzat címében említett jellegű más középiskolába lép át.

32. §. A tandíjmentesség élvezetét elvesztik a tanulók:

a) ha magántanulókká lesznek, mely esetben a mentességet azon félév elejétől vesztik el, melynek folyamán az előadásokról elmaradtak;

b) ha valamely középiskolából bármi oknál fogva kizáratnak;

c) ha a tandíjmentes tanulónak, vagy azon személynek, ki őt eltartani köteles, vagyoni viszonyai kedvezőbbekké lesznek, mely esetben a mentességet a változás beálltát követő félévtől kezdve veszti el;

d) ha az első időszak ,illetőleg a tanév végén az erkölcsi magaviseletből „rossz", vagy „kevésbbé szabályszerű" érdemjegyet kap, vagy ha az első időszak, illetőleg a tanév végén, a felsőbb osztályba való föllépésnél irányadó tantárgyak valamelyikében „elégtelen" előmenetelt tanusít, nemkülönben, ha az említett tantárgyakból több az „elégséges", mint a „jeles" és „jó" érdemjegye. Ez esetben tandíjmentességet a bizonyítványt, illetve Értesítőt követő félévtől kezdve veszti el.

A *c)* és *d)* pont alatt fölsorolt esetekben az illető tanuló újból való fölmentésért csak akkor folyamodhatik és tandíjmentességben csak akkor részesíthető, ha ismét megfelel mindazon föltételeknek, melyek alatt tandíjmentességért általában folyamodni lehet.

Ezekben közöltük a tandíjkezelésre s a tandíjmentességre vonatkozó, az intézet s annak igazgatóját szorosan kötelező szabályzatot, kérve a szülőket, hogy a fiaik jól fölfogott érdekében ahhoz a maguk részéről is szorosan alkalmazkodjanak, miáltal az iskola s a szülők közötti sok s igen kellemetlen félreértésnek eleje vétetik.

V. Azon tanulók, kik valamely rendes tartárgyból elégtelen érdemjegyet nyertek, felsőbb osztályba nem léphetnek. *Kiknek azonban csupán egy tárgyból van elégtelen osztályzatuk, javító vizsgálatot tehetnek, melynek sikeres megállása esetén felsőbb osztályba léphetnek.*

Azok a tanulók, kik két tantárgyból nyertek elégtelen osztályzatot, — ha igazolni tudják, *hogy elmaradásuk önhibájukon kívül történt,* a tankerületi kir. főigazgató úr útján nyerhetik meg a javító vizsgálatra való engedélyt. Az ez irányú szabályszerűen fölszerelt folyamodványok július hó 3-ig a tanintézeti igazgatóság útján nyújtandók be.

Több mint két tárgyból elégtelen osztályzatot nyert tanuló javító vizsgára semmi szín alatt nem bocsátható.

VI. *Magántanulók* tanévenként kétszer és pedig vagy a tanév végén *(június hó második hetében),* vagy a tanév elején, *(aug. 30. 31-én vagy szeptember hó első hetében)* az erre a célra esetről-esetre megállapított napokon tehetnek vizsgálatot. A június havában vizsgázni szándékozók kötelesek legkésőbb május hó 1-ig az intézet igazgatójánál szabályszerűen beirakozni és ezen határidőig úgy a *beiratási díjat (10 K),* illetőleg ha *Értesítőre* is tartana igényt *(1 K 50 f)* bizonyítványi bélyeg díj 30 fillér, ténta és nyomtatványdíj 1 kor. 20 fillér, (összesen 13 K) valamint a *tandíjat (72 K)* ugyanott befizetni. Magántanulók, kik két osztályból tesznek egyszerre vizsgát, két évi tandíjat kötelesek lefizetni.

A vizsgadíj, mely *egy osztályról szóló* vizsga után *80, két osztályról szóló* vizsgálat után *120 korona,* szintén *előre* befizetendő.

Ha a vizsgázó előző osztályok tantervei különbözetéből is megvizsgálandó, úgy a vizsgálati díj 20 koronával emelkedik. A fizetendő tandíj ezzel nem változik.

Kik május hó elsejéig ilyképen nem iratkoznak be, csak szeptember havában bocsáthatók magánvizsgálatra. Ezek szeptember hó első három napján tartoznak szabályszerűen beiratkozni és egyúttal az összes esedékes díjakat lefizetni.

Ellenkező esetben, azaz midőn az itt meg nem jelölt rendkívüli időben (május 1 eje után június 1 éig) óhajtanak magánvizsgát letenni, az intézeti igazgatóság útján a tankerületi főigazgatósághoz folyamodhatnak vizsga engedélyért

Folyamodvány mellékletek: 1. Születési bizonyítvány. 2. Összes középiskolai bizonyítvány. 3. Erkölcsi bizonyítvány.

4. Illetőségi bizonyítvány. 5. Foglalkozás igazolás. 6. Folytonosság igazolása.

Vizsga elhalasztásokat ugyancsak ily módon a tankerületi főigazgatóság engedélyével nyerhetnek. Olyan folyamodó azonban, ki az elhalasztást a tandíj elszámolások utáni időre kéri (szept. 1.) és a tandíjat már lefizette, ezt újból lefizetni tartozik.

Május 1. után az intézetből kilépett tanulók, csak akkor tehetnek magánvizsgát, hogyha kilépésük betegség miatt történt. A betegséget hivatalos orvosi bizonyítvánnyal tartoznak igazolni.

VII. A gimnáziumba való fel- és átlépésnél megkivánt *felvételi és kiegészítő* vizsgálatok tárgyai:

A) Az elemi iskola IV. osztályából (bizonyítvány nélkül) a középiskola első osztályába fellépni akarók felvételi vizsgálatot kötelesek tenni.

Pirchala: A magyarországi középiskolák rendje: II. 180. §.

B) Felső népiskolából a középiskola II. és következő osztályaiba átlépő tanulók nem felvételi, hanem magánvizsgálatot tesznek.

L. Pirchala: II. 56. I. 199. §.

C) *Reáliskolából gimnáziumba átlépésnél. Latin nyelvből* az *illető* osztályok *teljes* tananyaga. (Megjegyzendő, hogy *latin* nyelvből a felvételi vizsgálat a Rendelet 6. §-a s a középiskolai törvény 12. §-a értelmében rendesen csak a tanév elején vagy legfeljebb csak akkor van helye, amikor, bár év közepén, de *közvetlenül felvételi magát* a tanuló valamely intézetbe. Ahol tehát úgy járnak el, hogy a *latin* nyelvből elfogadnak *külön* vizsgát a tanév folyamában és akként, hogy az illető tanuló csak a *következő* évben lép be az illető intézet kebelébe, vagy ahol mi több: elfogadnak a latin nyelvből ilyetén vizsgát. úgy, hogy *évről-évre más intézetbe jár* az illető és az illető gimnáziumban pedig *csak a latin nyelvi* vizsgát teszi le, ott és azok — törvénysértést követnek el.)

Az *I—III. osztály* átlépésnél latin nyelv anyaga.

IV. osztályból az V. osztályba átlépésnél természetrajz-

ból (növénytan) a gimn. tanterv teljes tananyaga a IV. osztályra vonatkozólag.

V. osztályból a VI. osztályba átlépésnél természetrajzból az állattan: a gimn. tantervből V. osztály *teljes* tananyaga.

VI. osztályból a VII. osztályba átlépésnél természetrajzból ásványtanból a gimn. tantervből a VI. osztálynak az a tananyaga, mely a reáliisk. V. és VI. osztályban elő nem fordul. Egyébként, tekintettel arra, hogy a reáliskolában az ásványtant *két* osztályban tanulják, a vizsgálat el is maradhat.

D) Minthogy eléggé gyakran történik, hogy *a polgári fiú és leányiskola* egyik-másik osztályból tanulók lépnek át a főgimnáziumba és minthogy az ily tanulóknak a tantervi különbözetből fölvételi vizsgálatot kell tenniök, amelyeknek tárgyaival az illető tanulók rendszerint nincsenek tisztában: az igazgatóság a következőkben állapítja meg az ilyen tanulók fölvételi vizsgáját. E szerint az áltépő tanulók a tantervi különbözeti vizsgálatot a következő tárgyakból kötelesek letenni:

az *I. osztályból* átlépőknél: a latin nyelv.

II. oszt.: latin és Afrika földrajza.

III. oszt.: latin, Magyarország története 1526-ig, és a fizikai földrajz alapismeretei.

IV. oszt.: latin, magyar történelem 1526-tól és a növénytan.

V. oszt.: latin, a mennyiségtan geometriai része, növénytan, állattan és görög nyelv vagy görögpótló irodalmi tárgyak.

VI. oszt.: latin, görög nyelv vagy görög helyett választott tanulmányok, mennyiségtan, növénytan, állattan és ásványtan.

Megjegyezzük, hogy a tantervi különbözeti vizsga esetleg az előző évi tantárgyakra is kiterjesztetik, ha azt az illető tanuló később nem tanulta.

E) A felsőkereskedelmi iskolából gimnáziumba lépő tanulók felvételi vizsgálatot tesznek a következő tantárgyakból:

a) a latin nyelv *V—VII. oszt.* anyagából;

b) görög nyelv vagy görögöt pótló irodalmi tárgyak *V—VII. oszt.* a.

c) állattan, ásványtan *V—VI. oszt.*

d) a mennyiségtan geometriai része *V—VII. oszt.*

F) A tanítóképző-intézetekből gimnáziumba átlépő növendékeknél a felvételi vizsgálat tárgyai:

a) a latin nyelv *V—VII. oszt.* anyaga;

b) a mennyiségtan geometriai része *V—VII. oszt.;*

c) görög nyelv vagy görögpótló irodalmi tárgyak *V—VII. oszt.*

G) A felsőbb leányiskolából gimnáziumba lépő tanulók felvételi vizsgálatra kötelezhetők a következő tárgyakból:

I—IV. osztályig:

a) latin nyelv *I—IV. oszt.*;

b) történelem *III—IV. oszt.*;

c) természetrajz (növénytan) *IV. oszt.*

V—VI. osztályig:

a) latin nyelv *V—VI. oszt.* anyaga;

b) a magyar nyelv *V—VI. oszt.*;

c) a természetrajz (ásványtan) *VI. oszt.*;

d) a mennyiségtan *VI. oszt.*;

e) görög nyelv vagy görögpótló irodalmi tárgyak *V—VI. oszt.*

H) A budapesti országos rabbiképző intézet gimnáziumi osztályaiból való átlépés.

Min. rend. 1889. évi 44309. sz.

1. A rabbiképző I. osztálya a gimnázium *IV.*,
II. „ „ „ *V.*,
III. „ „ „ *VI.*,
IV. „ „ „ *VII. osztályával*
egyenértékű.

2. A gimnáziumi *VIII. osztály* tananyaga pedig ezen intézetre nézve csak az ott rendszeresített öt évi tanfolyam alatt tekintetik befejezettnek.

I) Katonai intézetekből és a megszállott (annektált) tartományok középiskoláiból való átlépés.

a) Min. rend. 1899. évi 5835. eln.; 1899. évi 3660. eln.; 1903. évi 1134. eln. sz. a cs. és kir. katonai reáliskolákból, valamint a honvédfőreáliskolákból (honvéd-hadapród iskolából) a hazai középiskolákba való átlépés módozatairól rendelkezik.

1. A jelentkező megfelelő osztályok sikeres elvégzése után tantervi különbözeti felvételi vizsgát tesz, ha a megfelelő magasabb osztályba akar lépni.

2. A jelentkező III. (utolsó évfolyam sikeres elvégzése után és törvényes életkora meg van, akkor valamely hazai főreáliskolán a bölcseleti előtanból osztályvizsgát tesz, ezután teljes reáliskolai vizsgát tehet. (Gimnáziumba latin és görög vagy görögpótló tárgyból is vizsgát tesz.)

3. A tantervi különbözetet, miután az átlépő a cs. és kir. reáliskola és honvéd-hadapródiskola tantervét fölmutatta a vizsgázó tanártestület állapítja meg.

b) *A banjalukai* főreáliskolából hazai főreáliskolába átlépést Min. 1899. évi 69504. és 1903. évi 36221. sz. alatt szabályozza:

1. A banjalukai főreáliskola a magyarországi áll. főreáliskolákkal hasonló, a főreáliskola évvégi bizonyítványai Magyarországon államérvényesek, de az átlépők a magyar nyelv és irodalomból és Magyarország történetéből vizsgát tesznek.

2. A banjalukai reáliskola érettségi bizonyítványai államérvényesek, de a jelentkező a magyar nyelv és irodalomból valamint Magyarország történetéből a miniszter által kijelölendő szakiskolában kiegészítő vizsgát tesz.

3. Gimnáziumban még latin nyelv és irodalom, görög vagy görögpótló tárgyakból vizsgát tesz.

c) *A sarajevoi és mostári* főgimnázium bizonyítványairól intézkedik Min. rend. 1883. évi 39757. sz. 1889. évi 24035. sz. és 1901. évi 23584. sz.

1. Osztály és érettségi bizonyítványai Magyarországon államérvényesek. Átlépők tantervi különbözetet (görög vagy görögpótló), külön a magyar nyelv és irodalomból valamint Magyarország történetéből fölvételi illetőleg kiegészítő érettségi vizsgát tesznek.

2. A vizsgát ott teszi, ahol tanulmányát folytatni akarja. Érettségi vizsgát a miniszter által kijelölendő főgimnáziumnál.

3. Akik mohamedán vallásuak és görög nyelv helyett rendes tantárgyként ó-arab nyelvet tanultak osztály és érettségi bizonyítványuk államérvényes, ha az egyetemen filozofiai

szakra lépnek, a miniszter által kijelölendő főgimnáziumban magyar nyelv és irodalom, Magyarország történetén kivül görög nyelvből kiegészítő vizsgát tesznek.

K) Külföldi középiskolából hazai gimnáziumba való átlépés.

a) Min. rend. 1899. évi 54452. sz. alapján a miniszterhez kell engedélyért folyamodniok.

b) Min. rend. 1899. évi 71898. sz. alapján kiterjed ez a horvát-szlavonországi középiskolából átlépőre is.

c) Tárgy: magyar nyelv és irodalom, Magyarország földrajza és története.

L) Gyógyszerészi pályára készülők kiegészítő vizsgálata a hat reál- vagy polgáriskolai osztály elvégzése után:

a) Reáliskolánál: latin nyelv.

b) Polgári fiu- és leányiskoláknál: latin nyelv.

c) Felsőbb leányiskoláknál és más intézetekből jövőknél: L. a *G*) pontot. Min. rend. 1892. évi 35985., 1905. évi 99743. es 1909. évi 6232. sz. A reál- vagy polgáriskolai és felső leányiskolai *6 osztályt* végezettektől megkívántatik a *6 gimnáziumi osztály* latin nyelvének teljes jártassága és az egyes osztályok közt fennálló tantervi különbözet. (L. a megfelelő iskolanemet.)

B) A görög nyelvet helyettesítő tárgyak megválasztásáról.

Az 1883. évi XXV. t.-cikket módosító 1890. évi XXX. t.-c. rendelkezésének megfelelően a gimnázium felső négy osztályába járó azon tanulók, kik a görög nyelv és irodalom tanulására nem kötelezik magukat, ezen tárgy helyett a következő tantárgyakból nyernek rendes oktatást:

a) a magyar irodalom bővebb tárgyalása kapcsolatban a görög remekírók műveinek ismertetésével (magyar fordításban) s a görög irodalom meg a művelődéstörténet alapvonalai;

b) rajzolás, mértani és szabadkézi rajzi elemekkel.

Ezen pótló tanfolyam tehát két külön kötelező tantárgyat ölel föl, melyekből rendes osztályvizsgát kell tenni.

Figyelembe véve, hogy a pótló tanfolyam fölállításával

a tanítás bizonyos mértékig két irányba tereltetik, melyek követése az előre megválasztott életpályák minőségétől függ, de viszont a kitűzött életcél elérésére az irány helyes megválasztása nagy fontossággal bír, a szülők és gyámok iránt tartozó kötelességet teljesít ezen főgimnázium igazgatósága, midőn a törvény lényegének tartalmáról s az irányválasztás természete és következményei iránt az alább következő sorokban kellő tájékozást nyújt.

Kiváló fontosságú első sorban az V-ik osztályba lépő tanulók iránybevallása. *Az irányválasztásra nézve a beiratkozás alkalmával kell nyilatkozni,* mely vagy szóbeli a szülők illetőleg a törvényes gyámok jelenléte esetén, vagy írásbeli nyilatkozat által történik távollétük esetén.

Ha a tanuló a szülők, illetőleg a törvényes gyám távollétében ezek írásbeli nyilatkozata nélkül jelentkezik az V-ik osztályba való fölvételre, a választott irányt bejelentheti, de köteles az írásbeli nyilatkozatot 8 napon belül beszerezni. Ha a tanuló a határidő eltelte után sem mutatja be a kívánt nyilatkozatot, az igazgató hivatalból értesíteni fogja a szülőket, illetőleg a gyámot arról, hogy a tanuló melyik irányra jelentkezett, oly hozzáadással, hogy ha 5 nap alatt ellenkező értesítést nem nyer, a tanuló választását véglegesnek fogja tekinteni.

A bevallott iránytól eltérés, illetőleg tantárgyváltoztatás iránt az idézett törvény 4. §-á határoz. *Tantárgyváltoztatás* ez idézett § szerint *kötelező felvételi vizsgálat mellett rendszerint csak a tanév elején eszközölhető.* (Vizsgadíj 20 kor.) Az 1883 XXX. t.-c. 13. §-ban megszabott módozat mellett, az év közben történő intézetváltozás esetén, a tantárgyváltoztatás, kívánatra csak akkor engedhető meg, ha az illető intézetbe, amelybe a tanuló belépett az általa eddig követett irányban tanfolyam nincs berendezve.

Az igazgatóság figyelmezteti a szülőket, illetőleg a gyámokat a miniszter úr ezen rendeletére, *melynek a törvény intenciójához képest célja, hogy az egyéni hajlamok és rátermettségének a megfelelő irányok kijelölésével a középiskola nyujtotta ismeretkör intenzivebb elsajátítását biztositsa.*

A V. és K. m. kir. Miniszter 1890. évi július 30-án 30820. sz. a kiadott ezen rendeletében foglalt figyelmeztetés kiegészítéseül az 1891. évi február 19-én 8579. sz. a. kelt újabb rendelete alapján különösen a következőket ajánlja az igazgatóság a szülők, illetőleg a gyámok figyelmébe: *A görög nyelvi pólló tanfolyam látogatása különösen azon tanulók számára ajánlatos, kik az alsó 4 osztályban az idegen nyelvekből, nevezetesen a latin nyelvből gyengébb előmenetelt s viszont talán a reális tantárgyak tanulásában szembetünő képességeket tanusítottak: mert az ily növendéket még egy idegen nyelvnek, még pedig egy klasszikus nyelvnek a tanulása nemcsak hogy szerfelett megterhelné, hanem az egyéni rátermettségöknek megfelelőbb irányban való továbbhaladásában is megakadályozná.*

A nyelvekben gyengébb előmenetelt tett IV-ik osztálybeli tanulóknak ajánljuk a görög nyelvi pótló tanfolyam választását, míg ellenben azoknak, kik a nyelvtehetség jeleit adták, viszont a görög nyelv tanulását ajánljuk az V-ik osztályban.

c) Érettségi vizsgálati utasítás.

1. §. Azon tanulók, kik valamely középiskola egész tanfolyamát elvégezték és a nyolcadik osztályról valamely *nyilvános* középiskolától legalább elégséges eredményű bizonyítványt mutatnak fel: érettségi vizsgálatot tehetnek.

A tanuló rendesen csak azon középiskolában teheti le az érettségi vizsgálatot, melyben a nyolcadik osztályt végezte, illetőleg a nyolcadik osztályból vizsgálatot tett. (1883: XXX. t.-c. 25. §.)

4. §. A rendes érettségi vizsgálatra való jelentkezés minden tanévben az intézeti igazgatónál április hó 15-ig történik. A jelentkezés alkalmával minden tanuló köteles születési bizonyítványát, valamint összes középiskolai tanulmányairól nyert bizonyítványait felmutatni.

A visszalépő tanuló egy év előtt csak miniszteri engedéllyel tehet érettségi vizsgálatot.

5. §. A rendes érettségi vizsgálat a tanév végén, és pedig az írásbeli május hó második felében, a szóbeli junius

havában történik. Javító, nemkülömben pótló érettségi vizsgálatot csak minden év szeptember és december hónapjaiban tartható a tankerületi főigazgató által meghatározott napon és általa kijelölt intézetnél.

6. §. Az érettségi vizsgálat két részből áll, úgymint:

a) írásbeli,

b) szóbeli vizsgálatból.

Sem az írásbeli, sem a szóbeli vizsgálatnak egy tárgyából sem menthető fel senki.

7. §. Az írásbeli vizsgálaton három dolgozat készítendő.

Gimnáziumban:

a) Értekezés magyar nyelven a magyar irodalom köréből.

E dolgozatnak az a célja, hogy a tanulónak helyes gondolkodása és gondolatainak írásban való szabatos kifejezése kitűnjék.

b) Fordítás latinból magyarra.

A fordításra adott próza. A szöveg terjedelme legalább 30 nyomtatott sor. Ha a szöveg költőből vétetnék, legalább 25 nyomtatott sorra terjedjen.

c) Az algebra és geometria köréből vett két feladat megfejtése, melyekből a tanulónak a számolásban való biztossága is kiderüljön.

8. §. Az írásbeli vizsgálat három egymásután következő napon tartatik. Minden dolgozatra megszakítás nélkül öt órai idő engedtetik, melynek elteltével dolgozatát mindenki beadni tartozik, még ha befejezetlen volna is.

Az írásbeli vizsgálaton szótár és logaritmus-táblák használata meg van engedve. Más segédeszközt használni nem szabad.

12. §. Ha az őrködő tanár akár meg nem engedett segédeszköznek, akár más dolgozatának használatán kapja rajta a tanulót, erről az igazgatónak azonnal jelentést tesz. Az igazgató az illető tanulót, esetleg bűntársát is (aki a csempészetet előmozdította) a vizsgálat folytatásától eltiltja s a teremből eltávolítja, az esetet pedig jegyzőkönyvbe véteti Az ily tanulók csakis a következő határidőben, (tehát ha az eset júniusban történt, szeptemberben, ha szeptemberben

fordult elő decemberben, s ha decemberben történt. csak a következő júniusban) jelentkezhetnek újból a teljes írásbeli és szóbeli vizsgálat letételére.

Hasonlóképen el kell tiltani a vizsgálat folytatásától azokat is, akikre a csempészet nem a vizsgálat folyama alatt, hanem a dolgozat felülvizsgálása alkalmával bizonyult be. Ezt az eltiltást a vizsgáló bizottság mondja ki.

13. §. Azon tanuló, ki dolgozatát bevégezte azt egész ívre tisztázva, (fehér ív) a fogalmazvánnyal (kék ív) együtt átadja az őrködő tanárnak, azután az intézetből távozni tartozik.

17. §. Azon tanuló, kinek minden írásbeli dolgozata legalább is *elégséges* osztályzatú: szóbelire bocsáttatik. Akinek *egy* dolgozata elégtelen, szóbeli vizsgálatra bocsátandó ugyan: de ebből a tárgyból a szóbeli vizsgálaton behatóbban vizsgálandó. Akinek két dolgozata elégtelen, az a törvény 27. §-a szerint megbukottnak tekintendő s szóbeli vizsgálatra nem bocsátható.

18. §. A szóbeli vizsgálatra nem bocsátott tanuló az egész vizsgálatot csak egy év mulva ismételheti.

Aki júniusban vagy szeptemberben utasíttatott vissza egy évre, a következő év június havában, aki pedig decemberben utasíttatott vissza egy évre, a következő év szeptemberében ismételheti vizsgálatát.

20. §. Szóbeli vizsgálatra a tanuló semmiféle könyvet vagy segédeszközt nem hozhat magával.

21. §. A szóbeli vizsgálat tárgyai:

Gimnáziumban:

1. Magyar nyelv és irodalom.

A magyar irodalomnak és fejlődésének a tanterv olvasmányai alapján való ismerete, s tájékozottság az esztétikai alapfogalmak körül A magyar nyelv rendszerének ismerete.

2. Latin nyelv és irodalom.

A latin nyelvnek oly fokú tudása, hogy a tanuló valamely iskolai auktornak nem olvasott részletét megértse (nyelvtanilag is) és lefordítsa; továbbá a tantervi olvasmányokon alapuló tájékozottság a római nép állami, társadalmi és művelődési viszonyaiban.

3. Magyarország története.

A magyar nemzet történetének ismerete, különös tekintettel az egyetemes történet megfelelő kapcsolataira és a földrajzra.

4. Matematika.

A tantervben megszabott matematikai anyag részeinek összefüggő ismerete.

5. Fizika.

A természettan körébe tartozó tüneményeknek és azok törvényeinek ismerete.

22 §. A gimnáziumban a görög nyelvből és irodalomból, úgyszintén a görög nyelv helyett választható tárgyakból érettségi vizsgálatnak nincsen helye. Azonban oly reáliskolai tanulók, kik az 1883. évi XXX. t.-c. 26. §. 2-ik bekezdése értelmében nemcsak az egyetem jogi és orvosi karaira, hanem az egyetem bármely karára akarják a jogosítást megszereni, úgyszintén azon gimnáziumi tanulók, akik gimnáziumi tanfolyam alatt a görögpótló tárgyakat tanulták, azonban a tudomány egyetemek és egyéb főiskolák hittudományi karára, vagy azok nyelvészeti, bölcsészeti és történelmi szakosztályaira s a tanárképző intézeti ugyanezen szakosztályára akarnak lépni (1890. évi XXX. t.-c. 5. §.): a görög nyelvből és irodalomból tartoznak kiegészítő szóbeli érettségi vizsgálatot tenni (L. 37. §.) és pedig a következő követelmények szerint:

Görög nyelv és irodalom:

A tantervben megszabott görög irodalmi művek valamely nem olvasott részének megértése, fordítása.

24. §. A szóbeli érettségi vizsgálat a középiskolai ifjúság kizárásával nyilvánosan tartatik. A vizsgálaton az egész vizsgáló bizottság jelen van; a többi tanár, aki nem tagja a bizottságnak, a szóbeli vizsgálat tartama alatt is (ha szükséges osztályösszevonással) tanít, esetleg a tanulókat másként hasznosan foglalkoztatja.

30. §. Aki a júliusi szóbeli vizsgálaton egy tantárgyból *elégtelen* eredményt tanusít, az azon tárgyból a következő tanév elején (szóbeli) javító vizsgálatot tehet. Hogyha azonban javító vizsgálata akkor sem sikerül: ugyanazon év december havában a vizsgálatot ezen egy tantárgyból még egyszer ismételheti.

31. §. Aki a szóbeli vizsgálaton két vagy több tantárgyból kapott *elégtelen* érdemjegyet, az egy tanév múlva jelentkezhetik ismétlő (írás- és szóbeli) érettségi vizsgálatra.

32. §. Azon tanuló, ki az ismétlő érettségi vizsgálat szóbeli részén egy tantárgyból elégtelen érdemjegyet kap, a szabályszerűen következő legközelebbi határidőben javító érettségi vizsgálatott tehet. Ha ez a vizsgálata sem sikerül, érettségi vizsgálatra többé nem bocsátható.

33. §. Azon tanuló, ki az ismétlő érettségi vizsgálalon egynél több *elégtelen* érdemjegyet kap: érettségi vizsgálatra többé nem bocsátható.

36. §. Az érettségi bizonyítványt, valamint annak a törvényben megengedett fordítását mindig azon intézet állítja ki, melynél a tanuló a vizsgálatot letette.

37. §. Azon tanulók, kik a reáliskolai érettségi vizsgálatot sikerrel letették és az 1883. évi XXX. t.-c. 26. §-a értelmében valamely nyilvános főgimnáziumban a latin, illetőleg a latin és görög nyelvből és irodalomból ís tesznek kiegészítő érettségi vizsgálatot, úgyszintén azok a gimnáziumi tanulók, akik az 1890. évi XXX. t.-c. 5. §-ából kifolyólag görög nyelvvel és irodalommal egészítik ki gimnáziumi érettségi vizsgálatukat: külön vizsgálandók és ezen vizsgálatról külön bizonyítványt kapnak.

39. §. A vallás és közoktatásügyi miniszter rendelkezése és közvetlen vezetése alatt álló középiskolákban az érettségi vizsgálatért a bélyegilletéken felül, minden tanuló 20 koronát fizet, magántanuló ennek kétszeresét. E vizsgálati díj az egész vizsgálat ismétlésekor újra fizetendő. Javító vizsgálatért a díjnak fele jár.

Reáliskolai érettségi vizsgálatott tett tanulók a latin, vagy latin és görög nyelvből teendő kiegészítő vizsgálatért tantárgyanként 10 koronat fizetnek; ugyanekkora vizsgálati díjat fizetnek azok, kik a gimnázium folyamán görög-pótló tárgyakat tanultak s utólag a görög nyelvből és irodalomból tesznek kiegészítő érettségi vizsgálatot.

A vizsgálati díj mindig előre fizetendő.

XV.

Tankönyvek az 1912—1913. iskolai évre.

Tank. Főigazgató 2559/12. ápr. 18. eng. sz.

Jegyzőkönyvi kivonat az 1912. év május hó 10-én megtartott negyedik ellenőrző konferenciáról.

„17. Az igazgató felkéri Ágner Lajos dr., r. tanárt, tegye meg előterjesztését a tankönyvekről, melyre az 1911. évi febr. hó 17.-én tartott konferencia felkérte.

Ágner Lajos dr. r. tanár csupán oly célból tesz javaslatot, hogy elejét lehessen venni a tanításra zavarólag ható azon káros állapotnak, hogy a tanulók kezén ugyanazon tankönyvből több, a szövegben egymástól eltérő kiadású könyv forog. Javaslatát a következő pontokban foglaljuk össze:

Év végén.

1. Körrendetileg kell a tanulókat arra figyelmeztetni, hogy mely kiadású könyveket kell a jövő évre megvenniök.

2. Ugyanezt a rendeletet a hirdető-táblára is ki kell függeszteni.

3. Az osztályfők külön is magyarázzák meg a tanulóknak a rendelet értelmét.

4. Az iskolai értesítőbe szintén kiteendő a könyvek jegyzéke.

Az iskolai év elején:

1. Minden tanár és osztályfő könyvvizsgálatot tart és

2 eljárásuk eredményét jelentik a módszeres értekezleten.

Többek hozzászólása után kijelenti az igazgató, hogy az Értesítőben ugyis mindig közli a tankönyvek jegyzékét. Az előterjesztést helyesnek és megvalósithatónak tartja.“

I. osztály.

Kis katekizmus. 1858. Eszterg.
Kutka-Mikita: Közép katekizmus. 1905. II. 1909—4348. (gör. kath.)
Petrovics: Bibliai történetek (gör. kel.)
Bereczky: Bibliaismertetés. Új testamentum. Káté (ág. ev.)
Hamar: Isteni kijelentés az ó és új testamentumban. II. 1007. (ref. számára).
Löw: Bibliai történetek (izr.)
Halász-Morvay: Magyar nyelvtan. — IV. k. 143211.—1911. e.
Négyesy L.: Magyar olvasókönyv. — III. k. 51659—1912. e.
Geréb-Morvay: Kis Latin Nyelvkönyv.
Rövid latin nyelvtan a Kis Latin Nyelvkönyvhöz.
Kőrösy: Földrajz. — IX. k. 46502—1912. e.
Szterény: Természetrajz. — VI. k. 128518—1911. e.
Arany-Szijártó: Számtan. — III. k. 111795—1909. e.
Fodor-Wagner: Rajzoló planimetria. — VIII. k. 818—1906.
Kogutovicz: Földrajzi Iskolai Atlasz. — IX. k. 86051—1910.

II. osztály.

Pokorny: Ó szövetség. 847—1904. (gör. kath. is).
Petrovics: Bibliai történetek (gör. kel.)
Bereczky: Bibliaismertetés (ág ev.)
Hamar: Isteni kijelentés. II. 1907. (ref. sz.)
Ferenc József: Konfirmációi Káté. 1904. (unitárius).
Weisz: Izrael története (Izr.)
Halász-Morvay: Magyar nyelvtan. — III. k. 5524—1906 e.
Négyesy: Magyar olvasókönyv. — II. k. 158899—1911. e.
Geréb-Morvay: Kis Latin Nyelvköny.
Rövid latin nyelvtan a Kis Latin Nyelvkönyvhöz.
Körösi: Földrajz.
Szterényi: Természetrajz. — IV. k. 146033—1911. e.
Arany-Szijártó: Számtan. — III. k. 49805—1911. e.
Fodor-Wagner: Stereometria — VIII. k. 155786—1911. e.
Kogutovicz: Földrajzi Iskolai Atlasz. — IX. k. 86051—1910.

III. osztály.

Pokorny: Új szövetség. 2015—1903. (gör. kath. is).

Milovánovics: Keleti egyház. Keresztény katekizmusa (g. kel.)
Bereczky: A keresztény egyház rövid története (ág. ev.)
Fülöp: Ref. keresztyén hit- és erkölcstan. II. 1905. (ref. sz.)
Goldberger-Büchler: A zsidók története és irodalma (izr.)
Halász-Morvay: Magyar nyelvtan — III. k. 93900—1911. e.
Négyesy: Olvasókönyv. — II. k. 94143—1911. e.
Geréb-Morvay: Kis Latin Nyelvkönyv.
Rövid latin nyelvtan a Kis Latin Nyelvkönyvhöz.
Fodor-Székely: Liber Sexti (II. r.) — I. k. 88863—1911. e.
Schuster: Német nyelvtan. I. r. — III. k. 2373—1905.
Kőrösi: Földrajz.
Angyal: Magyarország története. 4242—1900.
Arany-Szijártó: Számtan. — III. k. 45805—1911. e.
Fodor-Wagner: Construktiv planimetria. — VII. k. 59353—1909. e.
Schmidt: Csillagászati földrajz. — XI. k. 36—1902. e.
Kogutovicz: Földrajzi Iskolai Atlasz. — IX. k. 86051—1910.

IV. osztály

Pokorny: Szertartástan. 3623—1002.
Melles: Gör. szert. kath. Litorgika. 1891. Ungvár.
Zsivánovics: Keleti egyház szertartástan (gör. kel.)
Bereczky: A keresztény egyház rövid története. (ág. ev.)
Szöts: Ref. keresztyén erkölcstan. 1905.
Ferenc-József: Unitárius kis tükör. 1900.
Goldberger-Büchler: A zsidók története és irodalma (izr).
Négyesy: Stilisztika. — VI. k. 141124—1907.
Arany-Lehr: Toldi. — VIII. k. 51922—1892.
Kisfaludy: Mátyás diák.
Fodor—Székely: Liber Sexti (II. r.) — I. k. 88863—1911. e.
Schuster: Német nyelvtan. 2375—1905.
Angyal: Magyarország története. II. 3739—1901.
Szterényi: Növénytan. — VII. 24363—1912. e.
König-Beke; Algebra. 3735—1904.
Fodor-Wagner: Construkttv planimetria. 59353—1909.

V. osztály.

Pokorny: Római kath. hittan. 1196—1902.

Matuszka: Kath. keresztény hittan. 1914—1904. (gör. kath.)
Teodorovics: Keleti egyház dogmatikája (gör. kel.)
Bereczky: Biblia ismertetés (ág. ev.)
Bátory: A keresztény egyház története. 1904 (ref. sz.)
Csukási-Schön: Zsidó történet II. (izr.)
Biblia: Utóbbi próféták (izr.)
Riedl: Rhetorika. 4863—1905.
Dávid: Latin nyelvtan. — V. k. 154635—1911. e.
Köpesdy: Cicero: De imp., De Archia. — VI. k. 131501—1907. e.
Csengeri: Ovidius. — V. k. 1538—1912. e.
Maywald: Görög ny. I. r. — VI. k. 112919—1911. e.
Maywald: Görög olvasó I. r. — V. k. 98452—1910. e.
Kempf: Odyssea — II. k. 5273—1905.
Kempf: Iliás. — III. k. 148463—1911. e.
Geréb: Herodotos — IV. k. 145913—1911. e.
Jancsó: Irod. olv. — III. k. 3138—1902.
Schill: Görög régiségism. — IV. k. 6955—1912.
Schuster: Német nyelvtan és olv. II. r. — II. k. 147091—1907.
Mika: Ókor. — II. k. 61736—1909. e.
Szterényi: Állattan. — V. k. 143081—1911. e.
Beke: Számtan. 3735—1905.
Ábel: Geometria. I. r. — VI. k. 90386—1911. e.

VI. osztály.

Matuszka: Erkölcstan. 1956—1905. (gör. kath. is.)
Száva: Keleti egyház etkölcstan. (gör. kel.)
Bereczky: Biblia ismertetés. (ág. ev.)
Bátory: A keresztyén egyház története. 1904. (ref.)
Csukási-Schön: Zsidó történet. (izr.)
Biblia: Utóbbi próféták. (izr.)
Riedl: Poetika. — V. k. 3642—1904. e.
Dávid: Latin nyelvtan. — V. k. 154635—1911. e.
Kalmár: Livius. 3165—1900.
Cserép: Vergilius. — IV. k. 136288—1911. e.
Wagner-Horváth: Régiségt. — VIII. k. 31966—1907. e.
Maywald: Görög nyelvtan. — VI. k. 112919—1911. e.

Keczer: Anthologia lyr. Graeca. 2694—1901.
Csengeri: Aeschylos. 20052—1894.
Jancsó: Irodalmi olv. II. — II. k. 2958—1903.
Sarudy: Görög lyra. 2328—1992.
Schuster: Német nyelv. és olv. III. r. 779—905.
Mika: Világtörténet. II. rész. — II. k. 146457—1911. e.
Reichenhaller: Chemia. 644—1906.
König-Beke: Számtan. 3735—1904.
Ábel: Geometria. I. r. — VI. k. 90386—1911. e.
Lutter: Ötjegyű logarith. X. — III. k. 242284—1892.

VII. osztály.

Aubermann: Katholikus egyháztörténelem.
Mikita: Egyháztörténelem. 1899. (gör. kath.)
Száva: Keleti egyház erkölcstana. (gör. kel.)
Bereczky: Magy. prot. egyháztörténet. (ág. ev.)
Farkas: A magyarországi prot. egyház története. (ref. sz.)
Marcon-Péterfi: Az ember kötelessége és joga. 1888. (unitáriusok számára.)
Biblia: Szent iratok. Zsoltár. (izr.)
Beöthy: Magy. irod. tört. I. r. — XI. k. 26116—1910. e.
Cserép: Vergilius. — IV. k. 136288—1911. e.
Cserép: Sallustius. — II. k. 38102—1908.
Köpesdy: Cic. in Cat. — III. k. 159605—1911. e.
Wagner-Horváth: Régiségt. — VIII. k. 31966—1907. e.
Csengeri: Odyssea. — IV. k. 81157—1907. e.
Geréb: Prózai szemelv. — III. k. 144059—1908. e.
Maywald: Gör. nyelvtan. — VI. 112919—1911. e.
Szilasi: Thukydides. — II. k. 2304—1912. e.
Bölcskey: Demosthenes. 103878—1907. e.
Schuster: Német ir. történelem. I. 59171—1908.
Jancsó: Ir. történeti olvasókönyv. 5164—1904. e.
Mika: Világtörténelem. III. rész. — II. k.
Fehér-Szekeres: Természettan — X. k. 54189—1911. e.
König-Beke: Algebra. 3735—1904.
Ábel-Lévay: Geometria. — V. k. 26116—1910. e.
Lutter: Ötszámjegyű log. tábla. — XIII. k. 24284—1892.

VIII. osztály.

Uhlerik: Apologetika. 2494—1907. (gör. kath. is.)
Zsivkovics: Keleti egyház története (gör. kel.)
Bereczky: Magyar prot. egyháztörténet (ág. ev.)
Farkas: A magyarországi prot. egyház története (ref.)
Biblia: Szent iratok. Zsoltár (izr.)
Beöthy: Magyar irodalomtörténet. II. r. — X. k. 3924—1903. e.
Wirth: Szemelvények Qu. Hor. Flaccusból. — III. k. 22392 —1912. e.
Schmidt: Tacitus: Annales. — II. k. 160649—1911. e.
Csengeri: Homeros, Ilias. — IV. k. 37073—1998. e.
Geréb: Xenophon és Platon, Szemelvények. — III. 144059 —1908. e.
Péterfy-Gyulay-Alexander: Platon és Aristoteles. — V. k. 136289—1911. e.
Zsámboki: Görög művészet története. — II. k. 140692—1911. e.
Wagner-Horváth: Görög régiség és irodalomtörténet. — II. k. 155324—1911. e.
Schuster: Német irodalomtörténet. II. 83428—1909.
Takács dr.: A magyar nemzet története. 2976—1905.
Fehér-Szekeres: Kísérleti Fizika. — X. k. 54189—1911. e.
König-Beke: Algebra. 3735—1904.
Ábel-Lévay-Polikeit: Mértan. II. — V. k. 26116—1910.
Lutter: Ötjegyű log. táblák. — X. k. 24284—1892.
Kornis: Lélektan és Logika. III. — 9537—1911. e.

Taneszközök.

Sketchbook. Rajztábla vonalzóval. 45° és 60° vonalzó. Egyenes vonalzó. Körző. Szögmérő. Herbarium. Írásbeli füzetek csakis az intézet és a gyakorlat jellegével ellátva használhatók. Hasonlóan a szószedetek és egyéb füzetek.

Figyelmeztetés.

Kívánatos, hogy a legújabb kiadású könyveket vásárolják a tanulók. A legújabb kiadás fölismerhető a fönti jegyzékben föltüntetett engedélyezési és *évszámok* által. Régi könyvek nem használhatók, sőt kétszeres kiadást is okozhatnak! Iskolai rend és tisztaság érdekében a könyvek már az év elején bekötendők.

Rendkivüli tárgyak tanítása:

Angol nyelv heti 2 óra. Évi díj 20 kor.
Francia nyelv heti 2. óra. Évi díj 20 kor.
Gyorsírás heti 2 óra. Évi díj 20 kor.
Zene heti 2 óra. Havi díj 5 kor.
Szabadkézi rajz heti 2 óra. Évi díj 12 kor.
Vívás Heti 2 óra. Évi díj 20 kor.
Külön torna Heti 2 óra. Évi díj 20 kor.
Kézimunka Heti 1 óra. Évi díj 12 kor.
Jelentkezés kötelező az egész esztendőre.

Kirándulások: Nagy kirándulás az út hosszúsága, ideje és tartama szerint. *Kötelező* kis kirándulás évenkint egy. Kedvezményes kis kirándulás évenkint egy. Étellel 6 kor., étel nélkül 3 kor. Szülők a kiránduláson önköltségükön vesznek részt. Nagy kirándulás az útirány és vidék szerint fizettetik. (Szokásos díj: 60 kor.)

Egyleti díjak: Segélyegyleti díj évi 4 kor. rendes tag; 2 kor. pártoló tag. Torna és vívóegyleti díj évi 2 kor. rendes tag; 1 kor. pártoló tag. Önképzőköri tagsági díj évi 4 kor. Belépő jelentkezés kötelező az egész évre. Fölolvasások segélyegylet javára: Belépő az ifjúságnak 20 fillér, idegeneknek és szülőknek 40 fillér.

Kedvezmények: Korcsolyázási és tenniszdíj: Idényjegy 4 kor., idegeneknek 6 kor. Császárfürdői és rudasfürdői jegyek a kapusnál kaphatók, az ifjúság és a szülők számára is. Operai, Filharmoniai-, Szimfonikus-, Konzert-, Nemzeti Szinházi, Népoperai, Vigszinházi, Uj szinpad jegyek az ifjúsági és egyéb előadásokon, ugyancsak Műcsarnok, Nemzeti Szalon és Szépművészeti Múzeumba. A VII. és VIII. oszt. tanulók az Egyetemi, Akdémiai, Nemzeti Múzeum fővárosi, iparművészeti és statisztikai könyvtárba igazolványos belépőjegyeket kapnak. Svábhegyi fogaskerekű vasúti kedvezmény

bizonyos ifjúsági kiránduláskor az igazgatóság révén kapható. A D M K E két fiúnak cirkvenicai fürdőtelepen félárú kedvezményt biztosít. Vill. vasúti jegyek a kapusnál kaphatók. Közúti vasúti bérletek az igazgatóság pecsétjével ellátott nyomtatott igazolványra adatnak ki. Ezek az igazolványokat a tanulók a vasúti igazgatóságtól kérik.

Figyelmeztetés.

Ösztöndíjakért folyamodó tanulók minden év jan. 1-től jan. 15-ig érdeklődjenek az igazgatóságnál a pályázat jellege és körülményei iránt. Hasonlóképen a katonai tanintézetekbe való fölvétel iránt minden év máj. 1-től máj. 31-ig érdeklődjenek.

Az igazgatőság tudatja, hogy a szülőknek s idegeneknek olyan levélre, melyben válaszbélyeg mellékelve nincsen, nem válaszol. Megjegyzendőnek tartja, hogy a posta a szü. lőkkel való hivatalos levelezést megbirságolja.

Ugyancsak nem vállal felelőséget az igazgatóság a megrendelés nélkül küldött könyvekért s másféle küldeményekért melynek nagy része nem is kerül az igazgatóság kezébe.

TARTALOM.

Oldal

I. Pinkert Ede dr. † *Kerékgyártó Árpád* 3
II. Természetrajzi gyakorlatok. *Kerékgyártó Árpád* 8
III. Adatok az intézet történetéhez 15
Általános érdekű rendeletek és átiratok 28
IV. A testület 32
Az intézetben működött tanerők 35
A tanárok irodalmi és művészi munkássága 36
V. Végzett tananyag 38
VI. Iskolaorvosi jelentés. *Dr. Párdányi Emil* 54
VII. Az intézet tanulmányi kirándulásai *Kerékgyártó Árpád* 59
Kirándulási naptár 72
VIII. Rendkívüli munkásság 74
1. Segítő egyesület 74. — 2. Ifjúsági önképzőkör 83. — 3. Filologiai Kör 86. — 4. Testgyakorló Kör 87. — *a)* Tornaverseny 91. — *b)* Katonás nevelés 92. — 5. Gyorsírás 92. — 6. Természetrajzi munkásság 96. — 7. Ének és zene 98. — 8. Kézimunka 102. — Szabad liceum 102.
IX. Fölszerelés évi gyarapodása 105
A fölszerelés sommás kimutatása 112
X. Osztályozás 114
XI. Érettségi vizsga 129
XII. Jutalmak 130
XIII. A tanulókra vonatkozó statisztikai adatok 131
XIV. Tájékoztatás a jövő iskolai évre 134
A) Fölvétel 134
B) A görög nyelvet helyettesítő tantárgyak megválasztásáról . 145
C) Érettségi vizsgálati utasítás 147
XV. Tankönyvek az 1912—1913. iskolai évre 152
Rendkívüli tárgyak tanítása 158. — Kedvezmények 158. — Figyelmeztetés 159.
XVI. „Függelék.“ A budapesti III. ker. áll. főgimn. tanári könyvtárának katalogusa. II. Rész. *Barthos Indár.*